

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ, ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ Σ. Ι. ΒΟΥΤΥΡΑΣ.

ΑΡΙΘΜΟΣ 40.

ΤΟΜΟΣ Β΄.

25 ΙΟΥΛΙΟΥ 1893.

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΑ.

ΦΑΥΣΤΟΣ
(Faust)

Μελόδραμα εἰς πράξεις πέντε. Ἔπη Michel Carré καὶ Jules Barbier. Μέλος Charles Gounod.

Τὴν Νόρμαν, τὸ ἀριστοῦργημα τοῦ Bellini, διαδέχεται εἰ μὴ τὸ ἀριστοῦργημα ἐν τῶν κρατίστων ἔργων τοῦ Gounod, ὁ Φαῦστος, ὁ Φαῦστος, ὃς προάγει μὲν τὴν νοὴν ἡμῶν εἰς τὸν μέσον αἰῶνα, καθ' ὃν ἡ περὶ αὐτοῦ παράδοσις ἐκράτει, ὑπενηθμίζει δ' ἡμᾶς τὴν Ἀναγέννησιν, ὅτε οὗτος μεταμορφώθη, καὶ ἐμβάλλει ἡμᾶς εἰς τὴν εὐανθὴν λειμῶνα τοῦ νεωτέρου ἀνθρωπισμοῦ. ὄστινος τῶν ἐπιφανεστάτων ἀντιπροσώπων ἐγένοντο οἱ τρεῖς ἀστέρες τοῦ τευτονικοῦ δράματος, ὁ Λεσσίνγιος, ὁ Σχίλλεροσ καὶ ὁ τῆς Φραγκοφώρτης ἥλιος, ὁ τῆ 16)28 αὐγούστου τοῦ 1749 ἀνατείλασ, ὁ Jean-Wolfgang Goethe. ὁ τῆς αἰωνίου τραγωδίας ἢ μάλλον τῆς αἰωνίου ἐποποιίας, τοῦ Φαῦστου, ποιητής. Ὑπερβαλῶν τούσ τε ἄλλουσ καὶ τὴν Marlowe καὶ αὐτὸν τὸν συνάδελφον αὐτοῦ Λεσσίνγιον ὁ ὑπέροχον ἐν τῇ πλειάδι τῆς Ἰένης-Βαϊμάρης ἔχων θέσιν διὰ τῆς ἐποποιίας ταύτης, τῆς ἐπιφανεστάτης καὶ ἐναργεστάτης ἐκδηλώσεως τῆς μεγαλοφυίας αὐτοῦ, παρέσχε τῷ κόσμῳ εἰκόνα μὲν σκιαγραφοῦσαν αὐτὸν καὶ ἅμα μετέχουσαν τῶν παραδόσεων τοῦ παρελθόντος, εὐηγγελίστατο δὲ τὴν σωτηρίαν τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τοῦ ἐνεστώτος αἰῶνος, πιστὴν σκιαγραφίαν ἐπιδεικνύσ τῆς τότε καταστάσεως αὐτοῦ καὶ τῆς Γερμανίας. Κατὰ τὰ τρία καὶ εἴκοσιν ἔτη τῆς διαμονῆς αὐτοῦ ἐν Στρασβούργῳ ἔθηκε τὰς πρώτας βάσεις τοῦ Φαῦστου, βραδύτερον ἐν Βαϊμάρῃ ἔγραψεν μέρη τινὰ αὐτοῦ, ἃ ἀνεκοίνου τοῖς φίλοις. Τὸ ἡμιτελὲς ἔργον ἐπανελάθε μετὰ τὴν ἐπάνοδον αὐτοῦ ἐξ Ἰταλίας, ἀλλ' ἐπέτρεχεν ἔτι ὥσπερ μὴ εὖρον ἐπαρκῶς ὥριμον τὴν ἰδέαν αὐτοῦ, μόλις δὲ κατὰ τὸ 1798 ἔργῳ δωρήσασθαι τῷ κόσμῳ τὸ πρῶτον μέρος τοῦ Φαῦστου.

Τὸ δεύτερον μέρος, διότι, ὡς γνωστόν, δύο ἔχει Φαῦστος ὁ Goethe, ἐστὶ προῖον οὐχ ἥττονος μακροχρονίου ἐργασίας, δημοσιευθεὶς τῷ 1831, ἦτοι τῇ παραμονῇ τοῦ θανάτου αὐτοῦ, ἐπισημνάντος τῇ 10)22 μαρτίου τοῦ 1832, ὅτε ἀνεφώνει ὁ δαιμόνιος ἀνὴρ: «Πλεῖον φῶσ! Mehr Licht!». Τούτου ἕνεκεν ὁ δεύτερος Φαῦστος ἐστὶν εἶδός τι φιλοσοφικῆς καὶ φιλολογικῆς διαθήκης τοῦ ἐν τῷ πνεύματι τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος ἐμβεβαπτισμένου μεγάλου ποιητοῦ. Μὴ διὰ τῶν ἐν αὐτῷ ἀλληγορικῶν γάμων τοῦ Φαῦστου καὶ τῆς Ἑλένης δὲν παρίσταται ὁ μυστηριώδης ὑμάνιος τοῦ ἀρχαίου καὶ τοῦ νεωτέρου πνεύματος, τῆς ἀρχαίας φιλολογίας καὶ τῆς γερμανικῆς ποιήσεως; Μὴ ἡ Ἑλλὰς οὐκ ἐστὶ ἢ τὸ ἰδανικὸν καλὸν ἀνευροῦσα τε καὶ προαγαροῦσα, ὅπερ ἐπὶ τῆς φύσεως ἐν τῷ καλλιτέχνῳ ἐρείδετο;

Ἄλλὰ ὁ λόγος ἐνταῦθα οὐχὶ περὶ τοῦ δευτέρου Φαῦστου, καίτοι προσφιλεστάτου, ἀλλὰ περὶ τοῦ πρώτου, οὐχὶ περὶ τῆς Ἑλένης, ἀλλὰ περὶ τῆς σωθεΐσης Μαργαρίτας, τῆς ἐκπροσωπούσης τὴν Γερμανίαν. Τὸ Φαῦστον δὲ τοῦτον, τὴν πρῶτον, ὅστις εἰρήσθω ἐνταῦθα, οὐχὶ διὰ τὸ θέατρον γενόμενος, οὐκ μῶς ἐστὶν εἰς πράξεις διηρημένος, διηρημένος εἰς πράξεις ἐστὶν ὁ δεύτερος Φαῦστος, πολλοὶ ἐπεχείρησαν νὰ μελοποιήσωσιν ἐν τε Γερμανίᾳ καὶ Γαλλίᾳ ἐν οἷς καὶ τις δεσποίνης, ὀνόματι Angeliqne ἢ Louise Bertin. Ὁ Spohr συνέθετο περὶ τὸ 1810 ἐπὶ τῆς ὑποθέσεως τοῦ πρώτου Φαῦστου ἀξιωματικόνευτον μελόδραμα, ὅπερ ἔτυχε σχετικῆς τιнос ἐπιτυχίας. Ἐπιφανῆς δὲ ἐρασιτέχνης, ὁ πολωνὸς πριγκιψ Antoine Radziwill, τῇ βοηθείᾳ καὶ ἐτέρου συνεργάτου, ἔγραψεν ἐπίσης ἐπὶ τοῦ ποιήματος τοῦ Goethe μουσικὸν ἔργον, ὃ τεμαχίᾳ τινι διετηρήθησαν, καὶ ὁ Berlioz, ὄστινος πρό τιнос χρόνου ἐπανελήθη τὸ ἔργον ἐν γαλλικῇ ἐπαρχιακῇ πόλει. ἐπιγραφόμενον *la Damnation de Faust*, καὶ ὁ Liszt ἐνεπνεύσθησαν ἐκ τῆς ἐποποιίας τοῦ Goethe.

Ὁ δὲ Beethoven ἐπεθύμει νὰ δῶ πέρασ τοῦ ἐνδοῦστυαδίου αὐτοῦ διὰ συνθέσεως ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ θέματος. Ἡ μεγαλοφυία δὲ τοῦ συνθέτου τῶν *Créations de Prométhée* ἦν βεβαίως ἐκεῖνη ἧτις ἠδύνατο ἐπίσης νὰ μελοποιήσῃ τὸν νεώτερον Προμηθεά, ἀλλὰ δὲν ἔσχε τὸν καιρὸν νὰ πραγματώσῃ τὸ ὄνειρον αὐτοῦ. Πρόσ

τούτοις καὶ ὁ Rossini συνελθεὶ τὴν ἰδέαν νὰ γράψῃ μελόδραμα ἐπὶ τοῦ Φαύστου, παρέχοντας, ὡς φέρεται, τὸ κείμενον τοῦ Ἀλεξάνδρου Λουμᾶ. Ἄλλ' ἡ συντέλεια τοῦ πράγματος ἐγένετο διὰ τοῦ ἐνδόξου γαλάτου μελοποιῶν Καρόλου Gounod (ἐγεννήθη ἐν Παρισίαις τῇ 5/17 ἰουνίου 1818), ὅστις ἔτυχε συνεργατῶν ἐν τῇ παρασκευῇ τοῦ κειμένου δεξιῶν δραματικῶν τῶν Michel Carré καὶ Jules Barbier. Τὸ κείμενον (le livret) ἐπιδεξιῶς συνυφάνει τὰς κυριωτάτας σκηνὰς τοῦ πρωτοτύπου ποιήματος, στερεῖται μὲν τοῦ μεταφυσικοῦ, διατηρεῖ ὅμως τὰ δραματικὰ ἐπεισόδια καὶ τὰ πρόσωπα ἅτινα εἰς ταῦτα συμβάλλουσιν. Οὕτω τὸ ἔργον τοῦ μελοποιῶν λίαν διηκολούθη, ἐφ' ᾧ καὶ μέγα μέρος τῆς ἐπιτυχίας τοῦ μελοδράματος ἀνήκει βεβαίως τῇ δυάδι τῶν συνεργατῶν αὐτοῦ. Τὸ μελόδραμα τοῦ Gounod, ἐδιδάχθη τὸ πρῶτον ἐν τῷ ἐν Παρισίαις Λυρικῷ Θεάτρῳ (Théâtre Lyrique) τῇ 17/19 μαρτίου 1859, ἐξακολουθεῖ δ' ἔκτοτε πανταχοῦ τοῦ κόσμου ἐκτελοῦμενον καὶ ἀπέθῃ ἀθάνατον. Ἐθριάμβευσε δὲ ἀληθῶς ἡ ὑποδοξαμένη τὸ πρῶτον τὸ πρόσωπον τῆς Μαργαρίτας κυρία Miolan-Garvalho, ἀποδείξασα τὴν ὑποκριτικὴν ἰκανότητά αὐτῆς, ἣτις μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης διετέλει οὔσα κεκρυμμένη, ὑπεκρίθη μετὰ χάριτος, λεπτότητος καὶ φυσικοῦ, ἦσε δὲ πάντα τὰ λεπτὰ μέρη τῆς μουσικῆς, ἃ ἐνεπιστεύσατο αὐτῇ ὁ Gounod, θαυμασίως, ὅ δὲ ὑποκρινάμενος τὸν Φαύστον Barbot ἔπραξε πᾶν ὅ,τι ἐζηρᾶτο ἀπ' αὐτοῦ, καθ' ἣν ἔχομεν πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἡμῶν κριτικὴν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Τὸ πρόσωπον τοῦ Μεφιστοφελούς εἶχεν ὁ Balanqué, τὸ δ' ἄλλα ἄλλοι ὑποκριταί. Καθόλου δέ, φαίνεται, ἡ πρώτη ἐκτέλεσις οὐχ ὑπῆρξεν εὐτυχῆς, χαρακτηρίζεται δὲ ὡς «assez bonne». Γινώμαι δὲ περὶ τοῦ μέλους πλεῖστα ἐξηγήθησαν, ἀλλ' οὐχ ἦττον προκάλεσε μέγαν πάταγον, ἐθεωρήθη δὲ ὡς ἐνέχον ἀρετάς. Ὑπάρχουσιν οἱ προσρούμενοι τὴν *Mireille* τοῦ αὐτοῦ μελοποιῶν, ἧς τὴν partition ἠγούονται ὡς κρεῖττονος ἐμπνεύσεως, ἀλλ' ἡ θελκτικὴ Arlesienne οὐδαμῶς κατέστησεν ἀθάνατον τὸν Gounod. οὐδὲ ὁ *Roméo et Juliette*, ἀλλ' ὁ *Faust*. Νομίζομεν ὅτι εἶνε περιττὸν νὰ σημειώσωμεν ἐνταῦθα τὰ ὡς κρεῖττονα θεωρούμενα μέρη, τῆς partition, διότι ταῦτά εἰσι γνωστὰ πᾶσι, ἄλλως τε πρόκειται περὶ τοῦ livret τῶν Michel Carré καὶ Jules Barbier, ὅπερ μεταφράσας εὐηρεστήθη νὰ πέμψῃ ἡμῖν ὁ τῆς Νόρμας ἐπίσης φίλος μεταφραστής. Ἡ μετάφρασις ἐστὶν ἐπίσης μετὰ πάσης ἐπιμελείας καὶ κατὰ τὸν ρυθμὸν τοῦ μέλους κατὰ τὴν partition, ὅπερ δυσχερὲς τὸ ἔργον ποιεῖ. Ἀληθῶς καλλιτεχνικὴ ἀξία, οἷα ἡ τὸν ἡμέτερον φίλον διακρίνουσα, ἔδει ν' ἀναλάβῃ ὅπως παρουσιάσῃ ἡμῖν τοιαύτην πιστήν, ἀλλὰ καὶ καλλιτεχνῶν ἄμα μετάφρασιν.

Καταστρέφοντες δὲ τὴν σημείωσιν ταύτην παρατηροῦμεν ὅτι ὅπως ἐννοήσῃ τις ἀκριβῶς τὸν Φαύστον τοῦ Gounod, δεῖον ν' ἀναγνῶ τὸν πρῶτον Φαύστον τοῦ Goethe, οὗτινος τρεῖς γινώσκομεν μεταφράσεις εἰς τὴν ἑλληνικὴν, τὴν τοῦ ἀοιδίου Α. Ραγκαβῆ, τὴν τοῦ κ. Προβελεγγίου καὶ τὴν τοῦ κ. Στρατήγη, πρὸς δὲ ὅπως ἐννοήσῃ τις τὸν Φαύστον τοῦ Goethe ἀνάγκη, νὰ μελετήσῃ τὸν βίον αὐτοῦ τοῦ ποιητοῦ καὶ τὴν ἐποχὴν ἐν ᾗ ἔζη.

Ο. Α.

ΤΑ ΤΟΥ ΔΡΑΜΑΤΟΣ ΠΡΟΣΩΠΑ.

Δ ^{ος} ΦΑΥΣΤΟΣ	ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ
ΜΕΦΙΣΤΟΦΕΛΗΣ	ΣΕΙΒΕΛ
ΒΑΛΕΝΤΙΝΟΣ	ΜΑΡΘΑ
ΒΑΓΝΕΡ	

Σπουδασταί, στρατιῶται, πολῖται, χρυσομφοδοί κλ.

ΠΡΑΞΙΣ Α'.

Τὸ σπουδαστήριον τοῦ Φαύστου.

ΣΚΗΝΗ Α'.

Φαύστος, μόνος. — Ὁ λύγος τοῦ ἔτοίμος νὰ σβεσθῇ. — Κἀθηται ἐνώπιον τραπέζης πλήρους περγαμηνῶν. — Βιβλίον ἀνοικτὸν ἐμπροσθέν του.

Οὐδὲν! Εἰς μάτην ἐρωτῶ πλῆσιον τῆς λυχνίας καὶ τὴν φύσιν καὶ τὸν Θεόν.

Ἄλλ' οὐδὲ λέξιν κἂν παρηγορίας εὐρίσκω ἐρευνῶν!

Κατετάκην ἀπεμονώθην,
ἀλλ' ἀκόμην τῶν σκαιῶν δεσμῶν
τῆς φθορᾶς δὲν ἀπελευτρώθην,
Πάντ' ἀγνοῶν!
Οὐδὲν ὄρων.

(Κλείων τὸ βιβλίον ἐγείρεται. — Ὑποφώσκει ἡμέρα).

Τὸν οὐρανὸν ἢ αὐγὴν μελιχρῶνει
Τὰ σκότῃ φεύγουν τῆς νυκτός.

(Ἄπελπις) Πάλιν ὁ βίος οὗτος ὁ φρικτός!

Ἐμὲ μόνον ἢ χεῖρ τοῦ θανάτου λυτρώνει.

(Ἀρπάζει ἀπὸ τῆς τραπέζης φιαλίδιον).

Ἄλλ' ἂν με ἀπωθῇ αὐτός,
ἢ χεῖρ μου τὸν λαμβάνει μόνη.

Ἦ φῶς σὲ ἀποχαιρετῶ!

Προσδεδέπων ἀτενῶ τὸ τέγμα τοῦ σταδίου.

Ἐνδον δ' εὐτελοῦς ποτηρίου
καὶ αὐτοῦ τοῦ θανάτου κρατῶ.

(Κενώνει τὸ ἐν τῇ φιάλῃ ὑγρὸν εἰς κύπελλον χρυστάλλινον. — Καθ' ἣν στιγμὴν φέρεται τὸ κύπελλον πρὸς τὰ χεῖλη φωνῶν νεανίδων ἀκούονται ἐξωθεν).

Χορὸς νεανίδων (ἐξωθεν).

Σὺ κοιμᾶσαι μόνη
Ξύπνα ὀκνηρά,
Καὶ τὸ φῶς χρυσώνει
Ἦρον καὶ νερά.
Τὸν κόσμον μαγεύει
Τὸ ἄσμα τῶν πτηνῶν,
Ἦ ἀκτίς θωπεύει
Θημωνίας σπαρτῶν.
Ρύαξ κελαρύξει,
Θάλει ἢ κοιλάς
Καὶ τὸ πᾶν τονίζει
Ἐρώτων ὄδας.

Φαῦδος. (ἔξωθεν)

Ἦχώ ἠδονῶν ἀθῶων
 Μακρὰν ἐμοῦ δὲν μ' ἀπατᾷς!
 ὦ κύπελλον ὀροσίαν χεῖλος τὸ πατρῶον
 Τί ἐν τῇ χειρὶ μου σικροτᾷς.
 (Φέρει καὶ πάλιν τὸ κύπελλον πρὸς τὸ στόμα).

Χορὸς γεωργῶν.

Σ' τὸ ἔργον ἡ αὐγὴ μᾶς κράζει
 Ἡἀνδόν' εἰς δάσῃ δὲν στενάζει
 Χαρούμενα πτερὰ τινάζει
 Καὶ χάνεται σ' τὸν οὐρανόν.
 Καιρὸς λαμπρὸς! ἡ γῆ νεάζει!
 Εἰς τοὺς ἀγρούς τὸ φῶς μᾶς κράζει
 Τὸ πᾶν δοξάζει τὸν Θεόν.

Φαῦδος.

Θεός! Ἄλλὰ τί πρὸς ἐμὲ αὐτός!
 Μοὶ δίδει νεότητ' ἀγάπην ἢ κἄν πίστιν ὁ Θεός;
 Κατάρτα ἐφ' ὑμᾶς πάθῃ βροτῶν καὶ κλίσεις
 Ἄρα εἰς τὰς ἀλύσεις
 Χαμαιζήλων φαύλων ὀργῶν.
 Ἔρρε πόθων ματαιότης!
 Ἔρρε ἐλπίδων ἀδελαιότης!
 Ὅναρ πολέμων, ἀσπασμῶν
 Ἔρρε ὄλθε, τρυφή, ματαία πονδοφία!
 Καὶ δεύσεις θερμα!
 Ἔρρέτω καὶ ψυχῆς καρτερία.
 Ἐλθέ Σατᾶν! πρὸς ἐμὲ!

ΣΚΗΝΗ Β'.**Φαῦδος. Μεφίστοφελῆς.****Μεφ.** ἐμφανιζόμενος

Ἰδ' ἐγώ! Σ' ἐκπλήττει ἡ μορφή μου;
 Ἡ δὲν σοὶ ἀρέσκει ἡ στολὴ μου;
 Σπαθὶ σὸ πλευρόν, στὸν πῆλον πτερόν
 Βαλλάντιον πλῆρες, μανδύαν λαμπρόν
 Εἰς τοὺς ὤμους τῆς πρώτης ἰππότης
 Καθ' ὅλα
 Λοιπὸν σοφέ, ἰδοὺ ἐγώ.
 Ἐμπρὸς λέγε, μὴ σ' ἐκπτοῶ;
Φ. Ἄ. Μεφ. Περὶ ἐμοῦ διαστάσεις;
Φ. Ἄλλ' ἴσως. Μεφ. Τότ' εὐθύς δοκιμάσεις.
Φ. Μακρὰν! Μεφ. Πᾶ! Τὴν χάριν οὕτως ἐκφράξεις;
 Λοιπὸν, μάθε, μὲ τὸν Σαταν
 Ὅμιλοῦσι κατ' ἄλλον τρόπον.
 Μήπως εἶχεν ἀνάγκην κἄν
 Νὰ προσδράμῃ ἀπὸ μακρὰν
 Ὅπως διωχθῆ διὰ τὸν κόπον.
Φ. Καὶ σὺ τί δύνασαι;
Μεφ. — Πᾶν. Πλὴν πρῶτον τὸν σὸν
 Πόθον εἰπέ. — θέλεις χρυσόν;
Φ. Ἄ! ἐμὲ δὲν θέλγει ὁ πλοῦτος.
Μ. Ἄ! ἐννοῶ ποῦ πονεῖ οὗτος. (πρὸς ἑαυτὸν)
 Τὴν δόξαν θέλεις;

Φ. Οὐδ' αὐτό.
Μ. Ἐξουσίαν;
Φ. Τὸ πρῶτον αἰτῶ
 Τῶν πάντων ἀγαθῶν — Μοὶ λείπει νεότης!
 Ἐμὲ νεαρὸν
 Ἄς θάλπη ἀσθαιῖων
 Ὁ κόλπος παρθένων
 Ἄδρῶν θαλερῶν.
 Ἡ λάβα ἀγρίων
 Πόθων ἄς δεσθῆ
 Ἐν μέθῃ ὀργίων
 Ἐν πότῳ βαθεῖ.
 Τῶν σὼν ὦ νεότης
 Ἀσθέστων φλογῶν
 Διψῶ θιασώτης
 Νὰ μένω σφριγῶν.

Μ. Καλῶς· πληρῶ σου τὸν πόθον εὐκόλως.
Φ. Καί... τί θὰ δώσω πρὸς ἀμοιβήν;
Μ. Ἄ. μικρὰν.
 Ἔδῶ! Εἰς σέ ἀνήκω... ὅλος
 Ἄλλ' ἐκεῖ ἔχεις σὺ τὴν σειράν.
Φ. Ἐκεῖ;
Μ. Ἐκεῖ. (προσφέρων αὐτῷ περγαμηνήν)
 Λοιπὸν γράψον! — Δειλός, τί τρομάξεις
 Ἄλλὰ πῶς τότε θὰ πεισθῆς;
 Ἡ νεότης σὲ κράζει, τόλμα ὅ,τι ποθεῖς.

(Κινεῖ τὴν χεῖρα. — Ἡ σκηνὴ ἐν τῷ βᾶθει διανοίγεται καὶ φαίνεται ἡ Μαργαρίτα νήθουσα).

Φ. Οἶον θαῦμα!
Μ. Λοιπὸν! — Ἐνδοιάξεις;
Φ. Δός μοι (ὑπογράφει)
Μ. Ἀμέσως. (Λαμβάνει τὸ ἐπὶ τραπέζης κύπελλον)
 Σὲ προσκαλῶ
 Δόκτωρ! Σπεῦσον ἐμοῦ πλησίον
 Καὶ πῖ' ἐκ κυπέλλου ἐν ᾧ δὲν σοὶ κινῶ
 Πόμα λυγρὸν — θανάτου πηγὴν, ἀλλὰ βίον.

Φ. (Λαμβάνει τὸ κύπελλον καὶ στρεφόμενος πρὸς τὴν Μαργαρίταν)
 Προσπίνω σοί, ὦ φάσμα λατρευτόν.

(Ἄμα κενώσας τὸ κύπελλον μεταμορφοῦται εἰς νεαρὸν καὶ κομψὸν ἰππότην. — Τὸ φάσμα εξαφανίζεται).

Μ. Ἐλθέ.
Φ. Θὰ τὴν ἐπανίδω;
Μ. Βεβαίως
Φ. Πότε;
Μ. Σήμερον.
Φ. Εὐθύς;
Μ. Εὐθέως.

Φάουδος.**Μεφίστοφελῆς.**

Ἐμὲ νεαρὸν
 Ἄς σφίγγῃ ἀσθμαίνων
 κ. λ. π.
 Σὲ δὲ νεαρὸν
 Θὰ σφίγγῃ ἀσθμαίνων
 κ. λ. π.

(Ἐξέρχονται).

ΠΡΑΞΙΣ Β'.

Πανήγυρις (Kehrmesse).

Μία τῶν πολλῶν τῆς πόλεως. — Ἀριστέροθεν καπηλεῖον ἔχον ὡς ἔμβλημα τὴν Βάχχον.

ΣΚΗΝΗ Α'.

Βάγγεο, Σπουδασταί, πολῖται, στρατιῶται, νεάνιδες, γυναῖκες.

Χορός. Βάγγεο μετὰ τῶν σπουδαστῶν.

Οἶνος, ζῦθος
ἢ ρακή,
ἔχει ὁ πῖθος,
ἀρκεῖ
Δὲν χορταίνει
μ' εὐκολιὰ
διψασμένη
κοιλιά
Παληκάρι
νὰ μὴ ἔρω
ὄ τὸ πιθάρι
νερό.
Δὲν θὰ μείνη
στὰ ξερά
ὅποιος πίνει
γερά
Θ' ἀπομείνη
στὰ ξερά
Ὅποιος πίνει
νερά.

Χορός στρατιωτῶν.

Κάστρο ἢ κοριτσάκι
γοργό γελαστό
εἶναι ὅαν παιχνιδάκι
γιὰ μᾶς τὸ στρατό.
Ὅσοι τὰ πλησιάζουν
μὲ νοῦ καὶ καρδιά
δὲν ἔχουν νὰ κυττάζουν
μ' ἄδεια τὴν κοιλιά.

Χορός πολιτῶν.

Σκόλη καὶ γιορταῖς μ' ἀναγάλλια
πολιτικά πάντα μιλῶ.
ὅταν ἄλλοι πέρ' ἀπὸ δῶ
σπάνουν τὰ κεφάλια
Πῶς ἀγαπῶ νὰ ξαπλωθῶ
στὸν ποταμὸ πλησίον
Καὶ ρουφῶντας νὰ μὴ ξεχασθῶ
ὅαν περνάει τὸ πλοῖον

(Οἱ πολῖται καὶ οἱ στρατιῶται ἀποσύρονται εἰς τὸ βῆθος τῆς σκηνῆς. Ὁμιλος λεανίδων εἰσέρχεται καὶ τοποθετεῖται παρὰ τὸ δεξιὸν παρασκήμιον. Κατὰ πόδας ἀκολουθεῖ καὶ ἕτερος ὄμιλος φοιτητῶν).

Νεάνιδες παρατηροῦσαι πλεγμαίως

Διέτ' αὐτὰ τὰ παληκάρια
π' ὄρχοντ' ἀπὸ κεῖ,
πιο ἀγάγια τὰ ποδάρια
πρόσωπο γλυκί.

Δεύτερο ὄμιλος φοιτητῶν.

Διέτε πόσο καμαρώνουν!
τί τρελλὴ ματιὰ!
Εἶν' ἀγκάθια καὶ ἀγκυλώνουν.
σφίξτε τὴν καρδιά.

Χορός γυναικῶν (κατοπτειουσῶν τὰς νεάνιδας καὶ τοὺς φοιτητάς).

Τί τρελλοί! μόνο γιὰ νέαις
ἔχουν ταῖς ματιαῖς
Καὶ ἄμεις εἴμεθα ὠραίαίς
κ' ἴσως πιὸ γλυκίαίς.

(Πάντες οἱ ὄμιλοι ἀποσύρονται καὶ διασκεδάζονται).

ΣΚΗΝΗ Β'.

Βάγγεο, **Σεῖδελ**, φοιτηταί, **Βαλεντίνος**, **Μεφίστοφελῆς**.

Βαλ. (Ἐμφανιζόμενος ἐκ τοῦ βῆθους τῆς σκηνῆς καὶ κρατῶν ἐν χειρὶ μικρὸν ἀργυροδὸν μετέλλιον)

ὦ! πόσον μὲ εὐφραίνειίς
ἀδελφῆς μου εἰκόν!
ἐδῶ θὰ παραμένῃς (φορῶν αὐτὸ περὶ τὸ τράχηλον)
Σὺ θὰ φέρης ζῶντα ἀπὸ τῶν μαχῶν.

Βαγ. Ἐ. Βαλεντίνε! μὴ ξεχνᾷς καὶ τὸν νόμο.

Βαλ. Θὰ πῶ μεθ' ἡμῶν

Βαγ. Ἄς ποιῶμ' ἀκόμη μιὰ
κ' ἄς τραθήξωμε — δρόμο.

Μὰ μὲ τί βαρειά καρδιά μᾶς ἀποχαιρετᾷς.

Βαλ. Ἄφου θ' ἀφήσω ὑπάρξεις τόσας ποθητάς.
τὴν Μαργαρίταν μόνην· τίς θὰ τὴν προφυ-
[λάττη;

ἢ μήτηρ μας δὲν ζῆ

Σεῖδ. Θὰ ἔχη γιὰ προστάτη
Κανένα φίλο σου πιστόν

Βαλ. Καλῶς.

Βαγ. Ἠσύχασε λοιπόν.

Σεῖδ. Πίστευσον εἰς ἐμὲ

Πάντ. Καθὼς καὶ εἰς ἡμᾶς.

Βαλ. Πᾶσ' ἀφορμῇ τότε παύει τῶν θρήνων
Πλέον φροντίς δὲν πικραίνει τὸν οἶνον.
Καὶ πότον προκαλεῖ
Ὀδὴ καλή.

(Πάντες πληροῦσι τὰ ποτήρια).

Βαγ. (ἀναθῆς ἐπὶ σκίμπος) Μυὸς οὐδαμῶς ἀνδρείου
μᾶλλον δυσειδοῦς
ἐντὸς πίθου ὑπογείου
τρίχει ὁ ὄδους.

Γαλῆ! . . . .

Μεφ. Παρών. Συγγνώμην! ἢμπορῶ νὰ τολμῶσω
ἐδῶ πλησίον νὰ καθίσω,
Τοῦ φίλου σας τὸ ἄσμα νὰ ἀκροασθῶ
καὶ ἕστερον νὰ ψάλω ὅσα δυνηθῶ.

Βαγ. Δὲν ζητοῦμε πολλά. ἀρκοῦμεθα ἴστο ἓνα
Μεφ. Θὰ πασχίσω λοιπὸν ν' ἀρέσω ἴστον καθένα.

Α'.

Ὁ χρυσὸς εἶναι ἀκόμη θεός!
ἐκτιμᾶται,
θυμᾶται,
ἀπ' ἄκρον εἰς ἄκρον τοῦ παντός.

Μόσχον τὸν χρυσοῦν λατρεῖται
 Ἄρχων πένης ἐν φωναῖς
 Ὑπερπύρων ταῖς στιλπναῖς,
 Κ' ἐνθους πᾶς περιχορεῖται
 Χρυσοῦ μόσχου τὸν βωμόν.
 Σατανᾶς ὁ χορηγῶν !

Β'.

Χρυσοῦς μόσχος ἀνάσσει θεῶν !
 Ἄναπάλλει
 Ἐν κραιπάλῃ
 Τὴν κεφαλὴν πρὸς οὐρανόν·
 Καθορᾷ, αἰσχρὰ ἀπάτη !
 Πρὸ ποδῶν του, ὁ βροτὸς
 Πῶς εἰς ὄχετον κυρτός,
 Αἶμα, βόρβορον ταράττει
 Μήπου εὖρη τὸν χρυσόν·
 Σατανᾶς ὁ ἐρευνῶν !

Πάντες.

Σατανᾶς ὁ χορηγῶν.

Βαγ. Εὖγε σὸ τὸ ἦμα σου ! (πρὸς ἐαυτὸν) Τί μούρη ἀνου-
 [σία !]

Μοῦ κάμνεις τὴν τιμὴν νὰ τσουγγροῖσθαι με' ἡμᾶς ;

Μεφ. Προθύμως-ὦ-τῆς χειρὸς σου ἰδὲ τὰς γραμμὰς !
 Τὴν γραμμὴν βλέπεις ταύτην ;

Βάγ. Ναί !

Μεφ. Εἶν' ἀπαισία.

Ἐν τῇ ἐφόδῳ σὺ πρῶτος θὰ φονευθῆς.

Σεῖ6. Εἶσαι μάγος λοιπὸν ;

Μεφ. Ἄν καταδεχθῆς.

Ἴδου βλέπεις ! ἡ χεῖρ σου εἶναι κατηραμένη,
 Καὶ δι' ἀπλῆς ἐπαφῆς
 Τάνθη νὰ μαραίνῃ.

Σεῖ6. Πῶς ;

Μεφ. Καὶ δι' αὐτὴν τὴν Μαργαρίταν !

Βαλ. Ἄδελφῆς

Τὸ ὄνομα τολμᾶς . . .

Μεφ. Ἦθος ὄντως ἀνδρείου.

Πλὴν βλέπω ὑπὸ τίνος θὰ πέσης νεκρός.
 (ἀποσπῶν ἐκ τῆς χειρὸς τοῦ Βάγερ τὸ ποτήριον)

Προπίνω ὑμῖν ! **Μφ.** ! οἶνος φαῦλος αἰσχρός.
 Θὰ σὰς προσφέρω ἐκ τοῦ ἐμοῦ ὑπογείου.

(Κρούει πῆλον φέροντα εἰκονισμένον τὸν Βάκχον, ἔμβλημα τοῦ
 καπηλείου, καὶ πληροῦ τὸ ποτήριον ἐκ τοῦ ἀναβλήζοντος
 ποτοῦ).

Ἦ Βάκχε δὸς ἡμῖν πρὸς πόσιν· μηδεὶς σταθῆ.
 Τὸ φίλον του ποτὸν πᾶς θὰ γευθῆ.

Ὡς πρὶν ὑμεῖς, τώρα προπίνω

Φίλοι ὑπὲρ τῆς αὐτῆς, τῆς Μαργαρίτας

Βαλ. Καλῶς !

Ἄν μὴ εὐθύς βωδάνω σε ζῶν νὰ μὴ μείνω

Κεφ. Πρὶν ἀπειλῶν, τρέμεις νῦν ὡς δειλός ;

Ὁ Βαλεντίνος ἀρπάζει τὸ ποτήριον ἀπὸ τῶν χειρῶν τοῦ Με-
 φιστοφελῆς καὶ ρίπτει κατὰ γῆς, ὅπερ γυθὸν ἀναφλέγεται.
 Ὁ Βαλεντίνος Σεῖβελ καὶ οἱ φοιτητὰὶ ἀνασύρουσι τὰ ξίφη.
 Ὁ Μεφιστοφελῆς διαγράφει κύκλον περὶ ἑαυτὸν διὰ τοῦ
 ξίφους. Οἱ φοιτητὰὶ ἐφορῶσιν, ἀλλ' ἐπέγρουσιν οἷον ὑπὸ
 δυνάμει ἀοράτου ἀναχαιτιζόμενοι. — Τὸ ξίφος τοῦ Βαλεν-
 τίνου συντρίβεται).

Βαλ. Τὸ ξίφος ἐθραύσθη

Μόλις ἀνεσπᾶσθη !

Ἄν ὁ δαίμων τὰ ὄπλα ἡμῶν μαγεύῃ,

Ἴδου τὸν κακὸν μόνον τί δεσμεύει.

(Λαμβάνει τὸ ξίφος ἀπὸ τῆς λεπίδος καὶ εἰς τὸν Μ. δεικνύει τὸν
 τύπον τοῦ σταυροῦ).

Τόγμα μάγον ὄμμα νὰ ἐπάρῃς !

Σταυρός, φύλαξ χριστιανῶν καὶ χάρις.

(Ἐξέρχονται).

(Ἀκολουθεῖ)

ΑΝΑΤΡΟΦΗ

ΚΑΙ ΕΚΛΟΓΗ ΤΗΣ ΔΙ' ΑΥΤΗΝ ΜΕΘΟΔΟΥ.

Διὰ τῆς ἀνατροφῆς, ὀφείλομεν νὰ πλάσωμεν κλη-
 ρονομικὰ προσόντα φυσικῶς τε καὶ διανοητικῶς ἐπω-
 φελῆ τῇ ἀνθρωπίνῳ ψυχῇ. Πρὸς τῇ κληρονομικῇ δὲ
 μεταδόσει τῆς ἐγκεφαλικῆς καὶ φυσιολογικῆς κατα-
 στάσεως, δεὸν καὶ τοιοῦτους ἐξασφαλίσαι εἰς ἑαυ-
 τοὺς κοινωνικοὺς καὶ κληρονομικοὺς τύπους, οἵαι
 αἱ παραδόσεις, τὰ ἔθιμα, ἡ κοινωνικὴ συνείδησις
 καὶ τὸ δημόσιον φρόνημα. Πράγματι ἡ κοινωνία
 ἐστὶν ὄργανισμός, διὰ ποιᾶς τίνος περιληπτικῆς
 συναισθήσεως πεπρωκισμένους, εἰ καὶ οὐδόλως ἐνιαίῳ
 τινι συγκεντροῦται. Διὰ τοῦτο δεὸν νὰ θεωρήσωμεν
 ὡς τύπον κληρονομικῆς ιδιότητος καὶ ὀργανικῆς
 ταυτότητος ἐν τῇ πορείᾳ τῶν χρόνων, πᾶν ὅ,τι
 παρὰ τῶλαφ διασώζει συνέχειαν χαρακτῆρος, πνεύμα-
 τος, συνηθειῶν καὶ τάσεων, ἐν βραχεῖ εἰπεῖν, ἐθνι-
 κὴν γνῶσιν καὶ θέλησιν. Γενομένου δὲ παραδεκτοῦ
 ὅτι ὁ τελειωτικὸς τῆς ἀνατροφῆς σκοπὸς εἶναι ἡ
 ἐξασφάλισις τῆς ἀναπτύξεως τῆς ἀνθρωπίνου ψυ-
 χῆς, ἀναφέρεται τὸ ζήτημα, ὅποιον τὸ κάλλιστον μέ-
 σον τῆς ἐξασφαλίσεως αὐτῆς. Ὑπάρχει ἐν τοιοῦτον,
 ὅπερ ἐπιθυμοῦμεν νὰ καταστήσωμεν ἐξόχως φανε-
 ρὸν — ἡ ἐκλογή. Ἡ ἱστορία τοῦ ἀνθρωπίνου γένους
 δεῖκνυει ἡμῖν τοὺς ἀγῶνας τῶν φυλῶν, τῶν ἐθνικο-
 τήτων καὶ ἀτόμων — οὐκί χάριν τοῦ βίου μόνον,
 ἀλλὰ χάριν τῆς προσόδου τοῦ βίου ὑφ' ὄλους αὐτοῦ
 τοὺς τύπους, συμπεριλαμβανομένου ἐν αὐτοῖς καὶ
 τοῦ διανοητικοῦ, αἰσθητικοῦ καὶ ἠθικοῦ βίου. Ἐν
 τῷ λόγῳ ὁμοῦ ἡμῶν περὶ τοῦ περὶ ὑπάρξεως ἀγῶνος,
 λησμονοῦμεν τὴν μεταμόρφωσιν, ἣν ὑφίσταται ἡ ἐκ-
 λογὴ, διερχομένη ἐκ τοῦ κύκλου τῶν κτηνωδῶν δυ-
 νάμεων εἰς τὴν σφαῖραν τῶν διανοητικῶν καὶ ἠθι-
 κῶν. Ὀφείλομεν λοιπὸν νὰ κατανοήσωμεν τὰς ἀνα-
 λογίας καὶ διαφορὰς μεταξὺ τῆς φυσικῆς καὶ κοινωνι-
 κῆς ἐκλεκτικότητος. Ὡς πρῶτον πρὸς τοῦτο βῆμα, δεὸν
 νὰ ἐξετάσωμεν μέχρι τίνος βαθμοῦ αἱ ἰδέαι διέπυσι
 τὸν κόσμον καὶ τίνι τρόπῳ ἐκκαταῖ ἰδέαι, εἰσάγονται
 τὸ πρῶτον εἰς τὸν ἐγκέφαλον διὰ τῆς ἀνατροφῆς.
 Τοῦτο δυνάμεθα νὰ ὀνομάσωμεν ψυχολογικὴν ἐκλο-
 γήν. Ἡ δύναμις τῆς παιδεύσεως καὶ ἀνατροφῆς, τὴν
 ὁποῖαν τινὲς μὲν ὑπερψυχοῦσιν, ἄλλοι δὲ ἀρνοῦνται, εἰ-
 ναι ἀπλῶς ἡ δύναμις τῶν ἰδεῶν καὶ αἰσθημάτων. Ἄ-
 δυνατοῦμεν δὲ μετὰ πολλῆς τῆς ἐπιστημονικῆς ἀκρι-
 βείας νὰ καθορίσωμεν τὴν ἕκτασιν καὶ τὰ ὄρια τῆς

δυνάμει ταύτης. Ὁρωμεθα ἐκ τῆς ἀρχῆς, ὅτι, πᾶσα ἰδέα τείνει πρὸς τὴν ἑαυτῆς πραγμάτων, καὶ πράγματι τοῦτο συμβαίνει εἰ μὴ ἀντισταθμίζεται ὑπὸ ὑπερτέρας τινὸς δυνάμει. Ὅθεν ἡ ἀρχὴ τοῦ ὑπὲρ ὑπάρξεως ἀγῶνος καὶ τῆς ἐκλογῆς ἐφαρμόζεται τούτου ἕνεκα τόσον ἐπὶ ἰδεῶν ὅσον καὶ ἐπὶ ζῶντων ἀτόμων καὶ γενῶν. Ἐὰν ἡ ἀνατροφὴ μὴ ἐκδηλοῖ ὁλόκληρον τὴν δύνάμιν, ἢν διατίθῃσι, τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὸ ὅτι σπανίως ἀπευθύνεται πρὸς τὸν ἀληθῆ αὐτῆς σκοπὸν καὶ διὰ τρόπου ἀρμοδίου πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον. Ἐντεῦθεν προκύπτει ἀπώλεια ζωῶν δυνάμει τῆ ἀμοιβαία ἐξουδετερώσει καὶ συγχύσει τῶν ἰδεῶν. Σπείρομεν ἰδέας ὅσαι τυχαίως ἐν τῷ νῷ, αὗται δὲ βλαστάνουσι ἀναλόγως τῶν τυχαίων περιστάσεων, τῶν ἐσωτερικῶν προδιαθέσεων καὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ μέσου. Αὕτη, ὡς ἐν τῷ κύκλῳ τῶν ὑλικῶν δυνάμει, τυχαία ἐστὶν ἐκλογὴ. Οὐδόλως δ' ἐστὶν ἰκανὴ πρὸς παιδευσιν, καθόσον παιδευσίς καθ' ἑαυτὴν δέον νὰ ἦ ἀνατροφή, ἢτοι τρόπος περιεσκεμμένης καὶ μεθοδικῆς ἐκλογῆς ἰδεῶν, τεινουσῶν νὰ προσλάβωσι πραγματικότητας διὰ πράξεων. Ἡμεῖς λέγομεν ἀδιακόπως παιδευσιν, ἐνῶ ἄλλοι λέγουσι καλλιέργειαν, καὶ ὁρθῶς. Τὸ μὲν πρῶτον ἄγει ἡμᾶς εἰς τὴν παρατήρησιν τῆς ὑλικῆς σπουδαιότητος τοῦ ἀποκτωμένου, τὸ δὲ τελευταῖον εἰς τὸν βαθμὸν τῆς γονιμότητος, ἢν ἐκτίσαστο ὁ νοῦς. Ἡ ἀνατροφὴ δὲν πρέπει νὰ ἦναι ἀπλῆ προσοκτικῆς γνώσεως, ἀλλὰ καλλιέργεια δυνάμει ζωῶν πρὸς ἐξασφάλισιν τῆς χρήσεως τῶν ὑψίστων διανοητικῶν δυνάμει.

Μετὰ τὴν ψυχολογικὴν ἐκλογὴν, ἐμφυτον τῷ ἀτόμῳ, ὑπολείπεται ἡμῖν νὰ σταθμίσωμεν τὴν κοινωνικὴν, ἢτις λαμβάνει χώραν μεταξὺ διαφόρων ἀτομῶν ἢ μεταξὺ φυλῶν ἢ λαῶν. Ὑπάρχουσι βεβαίως ἐν πάσῃ φυλῇ οὐσιώδεις ψυχολογικοὶ καὶ φυσιολογικοὶ ὄροι ὑπεροχῆς. Πρῶτιστον πάντων δέον ἡ φυλὴ νὰ ἦ ἰσχυρὰ ὑπὸ φυσιολογικὴν ἔποψιν, ἐνταῦθα δὲ μόνον εἰσὶν ἐφαρμοστέοι οἱ συνήθειες τῆς ἐκλογῆς νόμοι, διότι εὐρισκόμεθα ἐν τῷ κύκλῳ τῆς ζωῆς. Νοῦς ὑγιῆς δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ ἢ ἐν σῶματι ὑγιεῖ. Πᾶσαι αἱ τῆς διανοίας λεπτότητες δὲν ἔχουσι παρά τινι φυλῇ τόσην ἀξίαν, ὅσην ἡ υγεία, τὸ σθένος καὶ ἡ γονιμότης. Ἐπίσης δαιμόνιοι νόες δὲν δύνανται νὰ γεννηθῶσιν ἢ ἐκ φυλῆς ἰσχυρᾶς· αἱ διανοητικαὶ δυνάμει, οὐδόλως δύνανται νὰ διατηρηθῶσιν ἐπὶ πολὺ καὶ νὰ προοδεύσωσιν ἢ ἐν ἀκρίμῳ λαῶ, ἢ δὲ ἐκλογὴν ἡκίστα δύναται νὰ ἦναι ἀποτελεσματικὴ καὶ τὸ κάλλιστον ἐκ φύσεως νὰ παραγάγῃ — ὅρος ἀπαραίτητος πάσῃ προσοκτικῇ — ἢ ἐν γονίμῳ πολυπληθεῖ καὶ ἐπομένως ἰσχυρᾷ φυλῇ. Ἐντεῦθεν λοιπὸν ἐπεται ὅτι, ὑπερβαρύνοντες τὸν νοῦν τῆς δαπάνῃ τοῦ σώματος, ταπεινοῦμεν τὸν βαθμὸν τῆς φυσιολογικῆς καὶ ἐντεῦθεν τῆς διανοητικῆς περιωπῆς τῆς φυλῆς, καθόσον, γενεαὶ ἐξασθεῖσαι φυσιολογικῶς, τάχιον ἢ βράδιον θέλουσιν τῆ πρὸς τῆ ἐξασθενήσει τῆς ἐγκεφαλικῆς καὶ σπυρμῆναι τῆς διανοητικῆς αὐτῶν ἰκανότητος. Ἡμεῖς ἵσχυροὶ τῆς κληρονομικῆς μεταδόσεως εἰσὶν κληροδοτεῖν πτωχὰ ὄργανα εἰς παιδιά, ἡμεῖς ἡμεῖς ἀνασκευάζουμεν ἐκεῖνο, ὅπερ ὁ Παθεῖναι ἢ ἀνοήτως ἡμῶν τῆς φυλῆς ἐνεποχῆ κατὰ

τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον μακρυομένη. Ἐν τῷ ἀγῶνι καὶ τῆ διαδοχῇ τῶν λαῶν ὡς ἐν τῇ ἱστορίᾳ ἀναφέρονται, ἐὰν μὴ νέον καὶ ἴσως βαρβαρικὸν αἷμα συνανειμίχθῃ τῷ γενηράκω σῶματι ἔθνους τινός, τὸ ἔθνος ἐκεῖνο κατέπεσεν κατέσθη ἄγονον καὶ ἠφανίσθη ἢ παρήκμασεν, ἐνῶ ἕτεροι λαοὶ ἀνυψοῦντο.

Νομίζομεν, ὅτι καὶ ἡ παιδευσίς εἰς διπλοῦν ἀποτελεσματῶν ὀδηγεῖ· εἴτε εἰς δυναμικὰ ἀποτελέσματα — ὅπερ ἐστὶν ἀξίωσις τῆς ἐγκεφαλικῆς δυνάμει — εἴτε εἰς καθαρῶς μηχανικά, οἷα ἡ ἐπιστημονικὴ καὶ φιλολογικὴ πείρα. Ἐν μὲν τῇ πρώτῃ περιπτώσει ἐνεργεῖ ἐπὶ τῆς κληρονομικῆς ἰδιοτήτος καὶ δύναται νὰ παραγάγῃ κληρονομικὴν μετὰδοσιν τῆς ἐγκεφαλικῆς δυνάμει· ἐν δὲ τῇ δευτέρῃ, οὐδόλως ἢ ὀλεθρίως ἐνεργεῖ εἰς τὴν ἐξάντλησιν τοῦ νευρικοῦ συστήματος. Ἐκεῖνο ὅπερ ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν διὰ κληρονομικῆς μεταδόσεως μεταβιβάζεται εἶναι δύναμις νοητικὴ καὶ οὐχὶ κερκτημένη γνῶσις. Ἐντεῦθεν ὁ γνῶμων, ὃν προτείνομεν πρὸς στάθμισιν μεθόδων τῆς ἀνατροφῆς καὶ διδασκαλίας· καὶ εἰ μὲν παρατηρεῖται ἀνάπτυξις τῆς νοητικῆς, ἠθικῆς καὶ αἰσθητικῆς δυνάμει, τότε ἡ μέθοδος εἶναι καλὴ· εἰ δ' ἐστὶν ἀπλῆ ἐν τῇ μνήμῃ ἀποταμειῖσις, ἡ μέθοδος εἶναι ἀλυσιτελής, καθόσον ὁ ἐγκέφαλος οὐδόλως ἐστὶν ἀποθήκη πρὸς πληρωσιν, ἀλλ' ὄργανον, χρῆζον ἐνισχύσεως.

(Ἐκ τοῦ ἀγγλικῆ).

ΟΛΓΑ ΛΑΖΑΡΙΔΟΥ.

ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΤΡΙΧΥΜΙΑ.*

VII.

Τετέλεσται λοιπὸν ἔπρεπε νὰ καταπνίξῃ τὸν ἔρωτά του, ἔπρεπε νὰ τὴν λησμονήσῃ. Βεβαίως ὑπῆρξεν εὐτυχῆς ἐν τῷ ἔρωτι τῆς· ἦσαν θεῖαι αἱ στιγμαὶ ἐκεῖναι, τὰς ὁποίας διήλθε πλησίον τῆς καὶ ἔπρεπε νὰ παρῆτο καιρὸς πολὺς, ἕως οὗ τὰς λησμονήσῃ. Ὅτι τὸ κατῶρθωνεν ἀρὰ γε; Ἦτο ζήτημα, τὸ ὅποιον ὁ χρόνος θὰ ἔλυεν. Εἶχεν ἀγαπήσῃ αὐτὴν ὡς ὀλίγοι ἀγαπῶσιν ἐπὶ τῆς γῆς· τὸν εἶχε καταδουλώσῃ ἢ νεότης αὐτῆς, ἢ εὐφυΐα, ἢ χάρις, τὸ γοητεῖον μειδίαμά τῆς, ἢ μαγνητίζουσα λαλιὰ τῆς, ἢ ἀνάπτυξις τοῦ πνεύματός τῆς, προσόντα ἅτινα εἶχον καταστήσῃ αὐτὴν τὴν θελκτικωτέρων τῶν γυναικῶν. Τώρα ἦτο καταδεδωκασμένος νὰ ἐξελπώσῃ ἐπὶ πάντων τούτων, ἐπὶ ὅλου τοῦ παρελθόντος, πυκνὸν πέπλον λήθης. Ἄλλὰ πῶς ἦτο τοῦτο δυνατὸν; Πῶς θὰ ὑπεβάλλετο εἰς τοιαύτην ὑπερῶνθρωπον ἀνάγκην καὶ θυσίαν;

Τὴν νύκτα ἐκεῖνην δὲν ἔκλεισε ἄτις, ἢ δ' ἐπελθούσα ἡμέρα ἦτο ἡ δυστυχεστέρα τοῦ βίου του. Ἐσυλλογιζέτο ὁ δυστυχῆς, καὶ μετέβαιεν ἀπὸ σκέψεως εἰς σκέψιν, ζητῶν διέξοδόν τινά, ἀλλὰ τοιαύτη δὲν ὑπῆρχεν· ὀριστικῶς ἐκεῖνη εἶχεν εἶπη ἀδύνατον.

*) Ἰδε ἀριθμ. 40, σελ. 767 — 769.

εἶχεν ἀποφασίση νὰ ὀπισθοδρομήσῃ, ὡς ἔλεγεν, ἀπέ-
ναντι τοῦ παρουσιαζομένου κρημνοῦ.

Ἐπύρσεσε σφοδρῶς καὶ οἱ κρόταφοι αὐτοῦ ἔσφουζον,
ὡς ἐν ἔμελλον νὰ διαρραγῶσιν. Ἐπὶ ἀπλῆ τιμὴ προ-
φάσει ἐξήλθε τῆς οἰκίας ἀμέσως μετὰ τὸ πρόγευμα
καὶ δὲν ἐπέστρεψεν, εἰμὴ τὴν νύκτα. Διηυθύνθη πρὸς
τοὺς ἐκτὸς τῆς πόλεως περιπάτους καὶ τοὺς λόφους,
ζητῶν ἐκεῖ ἀναψυχὴν τινα. Ἦσθάνετο ἀφόρητον εἰς
τὸ στήθος του πίεσιν καὶ ἐπεθύμει ἀνοικτὸν ὀρίζοντα,
ὅπως δυνήθη ν' ἀναπνεύσῃ ἐλευθέρως.

Ἀφοῦ περιεπλανήθη ἄνω κάτω ἐπὶ μίαν ὥραν πε-
ρίπου, ἀναρριχώμενος εἰς βράχους καὶ κατερχόμενος
κρημνοὺς, ἔφθασεν εἰς τινα περαλίαν, ἐκεῖ αἰσθαν-
θεὶς κόπωσιν τινα ἐκάθησεν ἐπὶ τῆς ἄμμου, καὶ στη-
ρίζας τὴν κεφαλὴν του ἐπὶ τῶν δύο χειρῶν του, καὶ
ταύτας ἐπὶ τῶν γονάτων, παρεδόθη πάλιν εἰς σκέ-
ψεις ἀνιαράς. Αἰφνης ἐξερράγη εἰς δάκρυα καὶ λυγ-
μούς· ὁ ἀνὴρ αὐτὸς ἔκλαιεν ὡς παιδίον. Πέριξ αὐτοῦ
ἐπεκράτει βαθεῖα καὶ σιωπηλὴ ἐρημία· μακρόθεν μόνον
ἐπὶ τῶν κρημῶν, τῶν κατερχομένων εἰς τὴν
ἀκτὴν, διακρίνετο ποίμνιον ἀρνίων βόσκον· ἔτι μακρό-
τερον ἦσαν καλύβαι τινὲς γεωργῶν. Ἐνῶ ἔχυνε πι-
κρὰ δάκρυα, ἔστρεψε τοὺς κλιόντας ὀφθαλμοὺς του
πρὸς τὰς καλύβας ἐκείνας· πόσον ἦσαν εὐτυχέστεροι
αὐτοῦ, ἐσκέπτετο, οἱ πτωχοὶ κάτοικοι αὐτῶν!
Πόσον θὰ ἐπεθύμει νὰ μείνῃ εἰς τὸ ἤρεμον αὐτὸ μέρος
μακρὰν τοῦ θορύβου, ἀπομεμονωμένος, ἕως οὗ ἡ ψυχὴ
του ἰατρευθῇ ἐντελῶς!

Ἐμεινεν ἐκεῖ ἐπὶ ἰκανὴν ὥραν. Τὰ θαλερὰ δάκρυα
τὸν ἀνεκούφισαν ὀλίγον. Ἦδη ἡ ἑσπέρα προὐχώρει
καὶ οἱ ἀπόκρημνοι βράχοι ἐκαλύπτοντο ὑπὸ βαθυκυά-
νων σκιῶν, μόνον δὲ αἱ κορυφαὶ τῶν ἀπέναντι ὀρέων
ἦσαν, ἐρυθρόχρυσοι ὑπὸ τὸ φῶς τοῦ δύοντος ἡλίου.
Ψυχρὸς νυκτερινὸς ἄνεμος ἤρχισε νὰ πνέῃ. Ἐπανήλθε,
πάντοτε κεκυφὸς τὴν κεφαλὴν, εἰς τὸν οἶκόν του καὶ
ἐνωρὶς κατεκλίθη, διότι ἤσθάνετο μεγάλην ἀτονίαν
σώματος καὶ πνεύματος. Δὲν ἐβράδυνε ν' ἀποκοιμη-
θῇ. Ὁ ὕπνος εἶναι καλὸν ἱατρικὸν διὰ τὰ παθήματα
τῆς νεότητος, καὶ γλυκὺς ἐπῆλθε καὶ εἰς τὸν Λέαν-
δρον, καίτοι οὗτος ἔπασχε τὴν καρδίαν.

Τὴν ἐπομένην πρωΐαν ἠγέρθη ἡσυχώτερος· ὁ πυρε-
τὸς εἶχεν ἐλαττωθῆ, ἡ ἡμικρανία εἶχεν ἐκλείψῃ, ἐν
τούτοις ἄμετρος καὶ ἀπελπιστικὴ μελαγχολία εἶχε
καταλάβῃ αὐτόν, ἥτις ἐξεδηλοῦτο ἐν τῇ σιωπῇ του.
Ἐρωτώμενος μόνις ἀπάντα, διαρκῶς ὄνειροπολῶν τὴν
ἀποῦσαν. Ἐπανέλαθε τὴν ἐργασίαν του σχεδὸν ἐν
ἡμερίᾳ. Παρίστα τὸ θέαμα θαλάσσης τὴν ἐπαύριον
σφοδρᾶς τρικυμίας.

Αἰφνιδίᾳ μεταβολὴ ἤρχισεν ἐν τῇ ψυχῇ του καὶ
συνετελέσθη ἐντὸς ὀλίγου.

Ἐγένετο φίλος τῶν ἀπομεμονωμένων περιπάτων, χω-
ρὶς οὐδ' αὐτὸς νὰ γνωρίζῃ πῶς. Ἐὰν συνήντα φιλι-
κόν τι πρόσωπον ἐμειδίᾳ βαρυθύμως. Ἄλλ' ἐντελῶς
ἡ τρικυμία ἐν τῇ καρδίᾳ του δὲν εἶχεν ἐξαλειφθῆ·
ἀντήχει καὶ ἐθορύβει ἐν αὐτῷ, ὡς ἀντηχεῖ μακρὰν
ἐπὶ τῶν ὀρέων ἡ βροντῆ, ἀπειλοῦσα νέαν θύελλαν.

Περιπατῶν ἐκτὸς τῆς πόλεως ἐν τοῖς ἀγροῖς, εἶχε
πρακτηρῆσει ἐπὶ λόφου λίθον τινά, ὅστις ὁμοιάζε μὲ
τάφον. Ἐκεῖ ἐκάθητο συχνάκις, καὶ τὸν λίθον ἐκεί-
νον ὠνόμαζε σιωπηλῶς τὸν τάφον τοῦ ἔρωτός του.
Πολλάκις ἐφαντάζετο ὅτι ὑποκίττω αὐτοῦ ἀνεπαύοντο
ἐν ψυχρῷ ὕπνῳ ἡ Ἴρις καὶ αὐτὸς, ἐκάθητο ἐπ' αὐ-
τοῦ, ἀποβλέπων εἰς τὰ μακρὰν φαινόμενα ὄρη, ὄνει-
ροπολῶν καὶ ρεμβάζων. Ἄλλοτε ἔκαμνε κινήσεις,
προδιδούσας ὀργὴν, ἐνίοτε δὲ ἀπήγγελλε φράσεις χαι-
ρετισμοῦ. Πρὸς ποῖον ἀπηυθύνοντο αὐταί;

Ἄλλ' ἡ μελαγχολικὴ διάθεσις, εἰς ἣν παρεδίετο,
δὲν ἦτο ἀκριβῶς τὸ φάρμακον οὐ εἶχεν ἀνάγκην, ὅπως
ἐντελῶς θεραπευθῇ. Πολλάκις ἐν τῇ ἐρημίᾳ, εἰς ἣν
ἐσύχναζεν, ὅτι ἤκουε φωνάς, αἵτινες περιέπαιζον αὐ-
τὸν ἢ τῷ ἔδιδον μωρὰς καὶ ματαίας ἐλπίδας, ἢ ὤκ-
τειρον τὰς ἀπογοητεύσεις καὶ τὴν ἀπάτην τοῦ κό-
σμου· ἢ πτήσις καὶ τὸ κελᾶδμα τῶν πτηνῶν τῷ ἐφαί-
νοντο κορυφαὶ δαιμόνων. Τὸ πνεῦμά του τότε ἐξη-
γριούτο καὶ ἐπίστευεν εἰς παντοειδεῖς δεισιδαιμονίας
περὶ πονηρῶν πνευμάτων.

Συνέσφιγγε τὸν γρόνθον του ἀπειλητικῶς, ἐνῶ
φωνὴ δαίμονος ἐνόμιζεν ὅτι τῷ ἔλεγεν· «ἄθλιε, προ-
δομένη παρὰ γυναικός, ἥτις εὐκόλως λησμονεῖ,
διατί ὑψάνεις τὴν ἀπειλητικὴν αὐτὴν χεῖρα; διατί
ἡ βαθεῖα αὐτῆ ρυτίς ἐπὶ τοῦ μετώπου σου καὶ τὸ
βλέμμα τοῦτο, ἐν τῷ ὀπίῳ καίει πυρετὸς μανιώδης;
Διατί ἡ ἀπελπισία αὐτῆ; Διατί ὠχρᾶς ἐνθυμούμε-
νος τὸ ὠραῖον ἐκεῖνο σῶμα; ὦ! μὴ κινεῖς τὸν οἶ-
κτον, ἀξιοθρήνητε μάρτυς τοῦ ἔρωτός!»

Καὶ ἀνελύετο τότε εἰς δάκρυα καὶ ὑψῶν τὸ βλέμ-
μα πρὸς τὸν οὐρανὸν ἐζήτηε ὡς μεγίστην χάριν τὴν
ἐπιστροφὴν εἰς τὴν ἀθλίαν καρδίαν του τῆς ἀπολε-
σθεῖσας εἰρήνης.

Ἡ χεῖρὸν εἶχε παρέλθῃ καὶ ἡ ἀνοιξις ἐν ὅλῃ τῇ
λαμπρότητι καὶ τῷ μεγαλείῳ τις, ἐν ὅλῃ τῇ σφριγώ-
σῃ νεότητί της, εἶχεν ἀνατεῖλῃ, φέρουσα τὴν εὐθυ-
μίαν καὶ τὴν χαρὰν εἰς τὰς ρομαντικὰς καὶ πασχού-
σας καρδίας. Τοιοῦτον ἀποτέλεσμα εἶχεν ἐπιφέρει
καὶ εἰς τὴν πολυκύμαντον τοῦ Λεάνδρου καρδίαν. Πρὸς
τί ἄλλως τε νὰ πάσχῃ;

Μήπως ἐκείνη ἦτο ἰκανὴ νὰ ἐννοήσῃ τὸ πάθος του;
ἦ, καὶ οὔσα ἰκανὴ, μήπως ἦτο εἰς θέσιν νὰ τὸ ἐκτι-
μήσῃ; Πολλάκις ὀμιλῶν καθ' ἑαυτὸν ἔλεγε πρὸς τὴν
καρδίαν του. Δικτὶ λοιπὸν νὰ ἦσαι τόσοον δειλὴ καὶ
ἄνδρος; Γνωρίζεις καλῶς, ὅτι ἐκείνη σὲ κατεδίκα-
σεν ἀμετακλήτως. Δὲν θέλω λοιπὸν νὰ ὑποφέρῃς
πλέον· δὲν θέλω νὰ αἰσθάνωμαι πλέον χάριν ἐκείνης
τὸν πόνον τῶν δηγμάτων σου». Ἄλλοτε ἐφαντάζετο
αὐτὴν ἐνώπιόν του· καὶ τότε πρὸς αὐτὴν ἀποτεινύ-
μενος ἔλεγε. «Φύγε· φύγε, καὶ μετὰ τῆς παγερᾶς καρ-
δίας σου συναπόφευγε τὴν ἰκανοποιηθεῖσαν ἀλαζονείαν
σου. Τὴν ἰδικὴν μου καρδίαν αἰσθάνωμαι ζωντάν, καὶ
πολλὰ ἄλλαι λύπαι θὰ ἠδύναντο ἀκόμη νὰ εὐρωσι
θέσιν ἐν αὐτῇ παρὰ τῇ ὀδύνῃ, ἣν μοι ἐπροξένησας». Σπανίως
πλέον τὴν ἐβλεπε, καὶ ὀσάκις τοῦτο συνέ-
βαινε δὲν διήρκει εἰ μὴ ὀλίγα λεπτὰ τῆς ὥρας ἢ καὶ

δευτερόλεπτα. Ἀληθῶς μάλιστα καὶ ἀπέφουγεν, ὅσκις ἠδύνατο, νὰ τὴν βλέπῃ. Ἡ ἀνδρική του φιλοτιμία εἶχε καιρίως προσβληθῆ, καὶ δὲν ἤθελε κατ' οὐδένα τρόπον νὰ ταπεινωθῆ, νὰ ἐπικιτήσῃ ἔρωτα πρὸς τοῦτο ἐθεώρει τὸν ἑαυτὸν του πολὺ ἀνώτερον. Οὐδ' ἐνεθάρρουν αὐτὸν ὅσα περὶ αὐτῆς ἤκουε, καὶ ὅσων ἰδίους ὄμμασιν ἀντελαμβάνετο. Πρὸς τί αὐτὸς νὰ μεταγχολῆ καὶ ἐκεῖνη νὰ εὐθυμῆ; πρὸς τί αὐτὸς νὰ πάσχῃ καὶ ἐκεῖνη διαρκῶς νὰ γελᾷ, παντοῦ καὶ πρὸς πάντας;

Ἄλλως τε δὲν ἤρκει τοῦτο. Ἐψιθυρίζετο ὅτι ἐρωτοτροπίας ἐδείκνυε πρὸς αὐτὴν ποτὲ μὲν οὗτος, ἄλλοτε δὲ ἐκεῖνος, νέοι, οὔτινες κατὰ τᾶλλα μὲν ἦσαν κελοί, ἀλλ' ἀνεπίδεκτοι εὐγενῶν καὶ ὑψηλοτέρων αἰσθημάτων, ἀποβλέψαντες πάντοτε εἰς τὴν ὕλικὴν ἡδονὴν καὶ τὴν χυδαίαν σωματικὴν ἀπόλαυσιν, καὶ προσποιούμενοι τὸν αἰσθηματικὴν μέχρις οὗ ἐπιτύχωσι τοῦ σκοποῦ των· εἰς δὲ τὰς ἐρωτοτροπίας αὐτῶν ἐφαίνετο ὅτι καὶ ἡ Ἴρις ἐνησμένιζε καὶ τὸν βήναυσον ἔρωτά των δὲν ἀπέριπτεν ὅλως. Ἐπραττεν ἄρ' γε τρῶτο ἐν διαφθορᾷ καὶ ἐξ ἀναποδράστου ἀνάγκῃ, ἣτις εἶχε καταιντήσῃ ἐν αὐτῇ δευτέρῃ φύσις; ἢ τὸ ἔκαμνεν ἐκ πεσματος πρὸς τὸν σύζυγον, ὅστις ἤθελε νὰ καταπιέξῃ αὐτὴν πάντοτε διὰ στίβαρας καὶ βρεΐας χειρὸς; Ἄγνωστον ὡς ἐπίσης ἄγνωστον καὶ ἀβέβαιον ἦτο ἐὰν καὶ κατὰ πόσον τὰ λεγόμενα εἶχοντο ἀληθείας· τὸ βέβαιον ἦτο ὅτι ἡ στενὴ φιλία τῶν ἀνωτέρω πρὸς τὴν οἰκογένειαν αὐτῆς καὶ μάλιστα πρὸς τὸν σύζυγόν της Στέφανον, χρονολογουμένη ἀπὸ τῆς παιδικῆς αὐτῶν ἡλικίας καὶ ἡ ἐντεῦθεν ἀποτύφλωσις τούτου καὶ ἡ εἰς τοὺς φίλους του πεποιθήσις διηκολοῦνον τὴν πραγματοποίησιν τῶν βλέψεων εἰς σκοπῶν αὐτῶν.

Ἄλλὰ συνέβαινε καὶ ἕτερόν τι ἀνεξήγητον, εἰ μὴ ἔπρεπε νὰ ἐξηγηθῆ ἢ ἐκ μεγίστης ἀνοησίας τῆς γυναικὸς αὐτῆς, ἢ ἐκ μεγίστης ἐλαφρότητος ἅμα καὶ πονηρίας. Οὐχὶ ἄπαξ δηλ. ἔλεγεν εἰς τὸν σύζυγόν της ὅτι ὁ δεῖνα ἢ ὁ τᾶδε τῇ κἀνει ἐρωτοτροπίας. Ἄλλὰ τίς ἢ ἀνάγκη τοιούτων δηλώσεων; Ἐὰν ἦτο πράγματι σώφρων γυνὴ, ἠδύνατο νὰ θέσῃ πάντας εἰς τὴν θέσιν των καὶ νὰ καταδείξῃ αὐτοῖς σπουδαίως ὅτι ἀποτροπιάζεται τὰ τοιαῦτα, ἄνευ τῆς συνδρομῆς τοῦ συζύγου. Ἡ τὸ ἔκαμνεν ὅπως δείξῃ πίστιν εἰς τὸν σύζυγον καὶ οὕτω μᾶλλον τὸν ἀποτυφλώσῃ; Ἄλλὰ τοῦτο θὰ ἦτο κκορηθέστατον. Ταῦτα ἐν τούτοις ἀκουόμενα ἐτραυμάτιζον ἔτι μᾶλλον τὴν καρδίαν τοῦ Λεάνδρου· ἀλλὰ τὸ κακὸν ὅπερ τῷ ἐπροξέει, ἐκεῖνη δὲν ἠδύνατο νὰ ἐνοήσῃ.

Ὁ Λεάνδρος δὲν ἔβλεπε τὴν ὥρην ποτὲ νὰ ἔλθῃ τὸ θέρος, ὅπως μεταβῆ εἰς τὴν ἐξοχὴν· ἠσθάνετο τὴν ἀνάγκην ἀνακουρίσεως καὶ ἡρεμίας σωματικῆς καὶ πνευματικῆς· καὶ διὰ τοῦτο ἐφέτος ἐσπευσεν ἐνωρίτερον ἢ κατὰ τὰ παρελθόντα ἔτη. Ὁ ἐξοχικὸς ἀὴρ ἔκκαμε τὸ ἔργον του. Ἡ ἀνάπαυσις, ἣν ἐπέζητει, ἐπῆλθεν, ἐπήνεγκε τὴν προτέραν ἡρεμίαν καὶ ἐσοροπίαν. Τώρα ἦσαν τὰ πράγματα ἐν τάξει. Λε-

πτόν αἰσθημα ἡσυχίας καὶ ἀναδιδομένης ὑγείας κατελάμβανε τὰ μέλη του καὶ τὸ πνεῦμά του· ἦτο ἡ κατάστασις ἐκαίνη τῆς ἠθικῆς δυνάμεως, ἣτις τόσον εὐεργετικὴ ἔρχεται εἰς τὸν βαρυσυμψάσαντα ἄνθρωπον. Ἡ σκέψις του ἀπέβη σοβαρὰ, ἀλλ' οὐχὶ πλέον πικρὰ. «Ἐδιδάχθη ἀπὸ τῶν λόφων καὶ βουνῶν ἱκανὰ, ἔλεγε πολλὰς καθ' ἑαυτὸν συγκινήσεων δὲν εἶναι ἀνάγκη· καὶ ἡ γοητευτικώτερα γυνὴ ἂν παρουσιασθῆ ἐνώπιόν μας, πρέπει ὁ ἄνθρωπος νὰ γίνῃ λίθινος, καὶ νὰ περιβῆ τὴν καρδίαν του μὲ θώρακα ἐκ πάγου· μόλις τὸ ὄνειρον τῆς νυκτὸς πρέπει νὰ γνωρίζῃ, πῶς ἐσωτερικῶς βράζει καὶ καίει· τοῦτο εἶναι καλῆτερον».

Καὶ βαθμηδὸν ὁ συννεφῶδης οὐρανὸς τοῦ παρελθόντος εἶχε γίνῃ αἴθριος· τώρα ἐνεθυμείτο τὴν Ἴριδα καὶ τὰ συμβῆντα τῶν παρελθόντων, διὸ ταῦτα δὲν τῷ ἐπροξένουν πλέον πόνον. Καὶ τοῦτο εἶναι τὸ ἐξαιρετικὸν τῶν ἰσχυρῶ φύσεων, ὅτι ὄχι μόνον ἀπομακρύνουσιν ἀπ' ἑαυτῶν λυπηρὰς σκέψεις, ἀλλὰ καὶ ἐπανέρχονται ἐνίοτε εἰς αὐτὰς χωρὶς κόπον καὶ χωρὶς αὐτὶ νὰ προξενῶσι πλέον λυπηρὰν ἐντύπωσιν, ἀφοῦ ἄπαξ ἀπεφασίσθη ἡ μεταβολή. Πρὸ τινων μηνῶν δὲν ἤθελε νὰ σκέπτηται τὰ παρελθόντα γεγονότα· τώρα προσήλανε τὸν νοῦν του εἰς αὐτά, καὶ τὰ ἔβλεπεν ὡς παρὰδεισον, ἀπὸ τοῦ ὁποῖου τὸν ἀπεδίωξεν ἡ τρικυμία τοῦ βίου.

Ἀνάπαυσιν εὗρισκεν ἰδίως ἐν τῇ ἀναγνώσει διαφόρων βιβλίων. Ἐνίοτε ἐλάμβανε ἀφορμὴν ἐξ αὐτῶν νὰ ταραχθῆ, ὁπότε βιαίως φράσεις τινὲς ἐν αὐτοῖς ἀνέξουν παλαιὰς πληγᾶς· ἀλλὰ ταχέως ἐγένετο πάλιν κύριος ἑαυτοῦ· ἄφες, ὦ καρδιά μου, ἔλεγεν ὅ,τι δὲν δύναται πλέον νὰ σταθῆ, καὶ δημιουργήσῃ ἕνα νέον κόσμον εἰς τὰ βῆθη σου, εὐχάριστον, ὑπερήφανον, ἐκτεταμένον.

Εὐχάριστημένος ἤρχισε νὰ ἐπανεχθῆται πάλιν εἰς τὰς παλαιὰς του συναστροφὰς καὶ φιλίας, ἀλλ' ἐὰν ἠρωτᾶτο ἐν τῷ βῆθει τῆς καρδίας του περὶ τοῦ κόσμου, θὰ ἀπῆντα ὅτι εἶχε βαρυνθῆ αὐτὸν καὶ ὅτι εὐχαριστώτερον θὰ ἔζη, ἂν τῷ ἦτο δυνατὸν, μακρὰν αὐτοῦ ἐν ἀπολύτῳ ἡρεμίᾳ. Ἄλλὰ τοῦτο ἦτο ὑπερβολή, ἦτο ἐνθουσιασμὸς ὑπὲρ τῆς ἀπομονώσεως βεβιασμένος· διότι προδήλως ἡ ἐρημία εἶναι *schlechter* μόνον διὰ τὴν ζωὴν, οὐχὶ αὐτὴ ἡ ζωὴ καὶ ἄχρηστος θὰ καταστραφῆ ἐκεῖνος, ὅστις δὲν θέλει, μένων μετὰ τοῦ κόσμου, νὰ ἐργασθῆ καὶ νὰ ἀγωνισθῆ.

VIII.

Εἶχε παρέλθῃ χρόνος πολὺς. Νύκτα τινὰ τοῦ ἀπριλίου, θερινὴν μᾶλλον ἢ ἐκρινὴν, ἐνῶ πάντες οἱ ἐν τῷ οἴκῳ ἤδη ἀνεπαύοντο, ὁ Λεάνδρος ἐκάθητο ἐν τῷ σπουδαστηρίῳ του ἀπέναντι τοῦ γραφείου μελετῶν καὶ γράφων. Αἴφνης ἠθέλησε νὰ ἴδῃ σημείωσιν τινα, ἣν εἶχε φυλάξῃ ἐν τῷ συρταρίῳ τῶν χειρογράφων του. Ἐζήτησεν αὐτὴν, ἀλλὰ δὲν εὗρεν. Ἡ σημείωσις τῷ ἦτο ἀπολύτως ἀναγκαία· ἤρχισε λοιπὸν ν' ἀδημονῆ καὶ ἀνυπομόνως νὰ ἀναζητῆ καὶ ἐρευνᾷ παντα-

ἡ ὕψος ἐν τῷ γραφείῳ του. Ἐνῶ ἀνεκλιζέμενος ἐκεῖ, οἱ δάκτυλοί του ἐψηληροῦσαν ἐπὶ τὸν περιτύλιγμα. Ἐρριμμένον εἰς τὸ βήθος καθύπευθε τινος, ἐν ᾧ ἐφύλακτε τὰς μυστικάς, πρὸς τὸν ἐπιστολῆς. Κατ' ἀρχὰς ἠθέλητε νὰ περιδῆραυτο ὡς ἄχρηστον σπινθῆρ ὅμως ἀλλοίως σκέψως ἔκαμεν αὐτόν· ἀναλάβη τὸν φάκελλον νὰ τὸν ἀνοίξῃ, ὅπως ἴδῃ τὸ λησμονηθὲν περιεχόμενον. Ὅτε τρέμοντες σχεδὸν οἱ δάκτυλοί του τὸν ἤνοιξαν, ὡχρότης διεχύθη ἐπὶ τοῦ προσώπου του καὶ ἀνέκφραστος πικρία ἐζωγραφήθη ἐπὶ τῶν χειλέων του. Ἦτο ἐν αὐτῷ μία ξηρὰ καὶ ἤδη ἀπὸ πολλοῦ μεμαρασμένη μαργαρίτα, προσθεδεμένη μετὰ κλονίσκου ἄνθους «μὴ με λησμόνει» Ἦσαν αὐτὰ ἐκεῖνα τὰ ἄνθη, ἅτινα εἶχε δώσῃ αὐτῷ ἡ Ἴρις κατὰ τὸν χορὸν τῆς κυρίας Β. . . καὶ ἅτινα ὁ Λεάνδρος εἶχε περιτυλίξῃ εἰς χάρτην, ἐπιγραφῆς τοὺς ἐξῆς τέσσαρας στοιχοῦς τοῦ F. Corpée :

Oh, l'amour dont mon âme est pleine
Retrouve parmi ses douleurs,
Ton regard dans ces chères fleurs,
Et dans leur parfum ton haleine,

Συνεκινήθη εἰς ἄκρον· ἐξῆλθεν εἰς τὸν ἐξώστην, ὅπως ἀποδιώξῃ ὀχληρὰν σκέψιν καὶ ἀναπνεύσῃ ἀέρα καθαρώτερον. Ἦ νύξ ἦτο μαγευτικὴ καὶ ἡ ἀργυρᾶ σελήνη πλησιφαῆς ἔρριπτεν ἰσχυρὸν φέγγος ἐπὶ τῆς πεδιάδος, ἣτις ἐξετείνετο ἐνώπιον τῶν ὀφθαλμῶν του καὶ ἐπὶ τῆς σειρᾶς τῶν ὀρέων, ἅτινα τὴν περιέστρεφον. Τὴν βαθεῖαν νυκτερινὴν ἡρεμίαν διέκοπτεν μόνον ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἡ κλυθμηρὰ κραυγὴ τῆς γλαυκῆς.

Ἐκεῖ ὁ Λεάνδρος ἐπάλαψε πρὸς ἑαυτόν, ἀλλὰ δὲν ἠδυνήθη ν' ἀντιστῇ. Οἱ ὀφθαλμοὶ του ἐπληρώθησαν δακρύων· καὶ μετ' ὀλίγον, ἐπὶ πολλὴν ὥραν, οἱ λυγμοὶ εἰς οὐς ἀρῆκεν ἐλευθέρην διέξοδον, ἀνεμιγνύοντο μετὰ τὸν θρήνον τοῦ πτηνοῦ.

— Τί συνέβαινε ἐντὸς σου; Ἐσώζετο ἔρα γε ἀκόμη μετὰ τόσον χρόνον σπινθῆρ τις τῆς μεγάλης ἐκείνης πυρκαϊᾶς; Ἠγάπα λοιπὸν ἀκόμη ἐκείνην; Δὲν τὴν εἶχεν ἐντελῶς παραδώσῃ εἰς τὴν λήθην.

Τίς οἶδε; πιθανόν. Μὴ δὲν ὑπῆρξεν αὐτὸς ὁ τελευταῖος ἔρωσ σου; μήπως δὲν ἦτον αὐτὴ ἡ τελευταία τριτκυμία τῆς καρδίας σου;

Π. Κ. Σ.

ΖΩΙΑ ΜΚΡΑ ΜΕΤΑ ΜΕΓΑΛΩΝ.

Ἐπιζωοτία.*

Οἱ ῥῶσοι ἔχουν ζωηρότερα τὰ διηγήματά των, καὶ ὅταν ὁ χωρικός ἀρηγῆται οἱ περίεξ συγκινοῦνται πράγματι. Εἰς τὰ δάση τῆς Ρωσίας σῶζονται εἰσέτι πικρά δένδρα, ἅτινα σέβονται οἱ κάτοικοι, διότι

κέκτηνται ἱστορίαν. Δένδρον τὸ ὅποιον ὅς ἢ πρὶς δὲν ἐλίγισε ὁ κεραυνὸς καὶ διὰ τῶν κλώνων του σκίζει τὰ ποῖμνια, τὸ δένδρον ἐκεῖνο κρατεῖ σφικτὰ τὴν μυθολογίαν τῶν αἰώνων. Εἰς τὰς ὅπας τῶν δένδρων ἔκρυπτον ἄλλοτε οἱ νομαδικοὶ λαοὶ τοὺς θεσσαυροὺς τὰ πρὸς τοὺς θεοὺς ἀφιερώματά των. Ἐν γένει τὰ πανάρχαια δένδρα θεωροῦνται ἱερά παρ' αὐτοῖς.

Ἡ ῥωσικὴ διήγησις ἀρχεταὶ ὡς ἐξῆς. «Πυρὰ ἀνεφάνη ποτε εἰς τὸ μεγάλον δάσος. Εἰς ἓν ἐκ τῶν ὑψηλοτέρων δένδρων ὅφρις τις ἐζήτησε τὴν συνδρομὴν τοῦ ποιμένου, ὅστις οἰκτεῖρων τὸ ἔροπετόν ἠπλωσε τὴν βακτηρίαν του σώσας αὐτόν ἐκ τῶν φλογῶν. Ἄλλ' ὅφρις μὸλις ἐξεληθὼν τοῦ δάσους εἶπε πρὸς τὸν ἄνθρωπον ὅτι ἐξ ἄπαντος θέλει τὸν θυσιάσῃ. — Ἄλλὰ σὰς ἔσωσα. Ἀδιάφορον εἶσαι ὁ θανάσιμος ἐχθρὸς μου καὶ δὲν δύναμαι νὰ κατασχύνω τὴν καταγωγὴν μου. Ἐν μόνον μέσον δύναμαι νὰ παραδεχθῶ εἰς αὐτὴν τὴν γενωμοδοτήσιν τριῶν ζῶων, δύο ἡμέρων καὶ ἐνὸς ἀγρίου. Ἐπορεύθησαν εἰς τὸν βουν, ὃν εὔρον εἰς τὸν περίβολον βόσκοντα μετὰ δυσκολίας, διότι ἦτο ἀπόμαχος ὁ βοῦς ἠεροκῆθη ἀμφοτέρους καὶ ἀπῆντησε. «Δὲν δύναμαι δυστυχῶς νὰ ἀποφανθῶ ὑπὲρ τοῦ ἀνθρώπου, ὁ ὅποιος ἀφοῦ διὰ τοῦ εὐνοουχισμού ἐξεμηθένισε τοὺς νεανικούς μου ἔρωτας μετ' ἔθηκεν εἰς τὸ ἄροτρον ἐπὶ δεκαετίαν διαυλακίζοντα τοὺς ἀγροὺς καὶ τὴν νύκτα αἶροντα τὰ βαρύτερα φορτία διὰ τῆς ἀμάξης χωρὶς οὐδὲ στιγμὴν νὰ ἐπαναπαυθῶ. Καὶ δὲν ἀρκεῖ τοῦτο ἤδη γηράσαντα καὶ φέροντα πληγὰς εἰς τὸν τράχηλόν με ἐνέκλεισεν εἰς τὸν περίβολον τοῦτον ὅπως συνέλθω ὀλίγον καὶ δυνηθῇ νὰ με ἐκποιήσῃ εἰς τοὺς κρεωπῶλας, οἵτινες θάττον ἢ βράδιον θὰ ἀποκόψουν τὴν κεφαλὴν μου. Τοσαύτη δὲ εἶνε ἡ σκληρότης τοῦ κυρίου μου, ὥστε οὔτε κἂν εἰς τὸ γῆρας μοὶ ἐπιτρέπει νὰ ἀκολουθῶ τὴν ἀγέλην, ὅπως ἂν οὐχὶ ἄλλο εὐρίσκω στιγμαίαν τέρψιν εἰς τὰς ποθητάς μου ἀναμνήσεις, εἰς τὰς εὐρείας ἐκείνας πεδιάδας ἔνθα ὁ τέλας ἄλλοτε ἐσκίρτουσαν παραπλεύρως τῆς μητρὸς μου, Ἀποφαίνομαι, ὦ ἄνθρωπε, ὑπὲρ τοῦ ὄφριος καὶ δικαίως πρέπει νὰ γίνῃς βορὰ αὐτοῦ». Ἦ ἀπόφασις τοῦ βοῦς ἐκλόνησε τὸν ποιμένα· κατέφυγον εἰς τὸν ἵππον, ἀλλὰ πλειοτέρας τοῦ βοῦς ἀπηρίθησε κατηγορίας. «Φέρον τὸ βαρύτερον φορτίον ἐπὶ τῶν νῶτων μου ἀντὶ ἐνθαρρύνσεως δέχομαι μαστιγώσεις ἀνηλεεῖς». Τέλος ἰδοὺ κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν διερχομένη ἡ ἀλώπηξ, ἣν θερμῶς παρεκάλεσαν νὰ γίνῃ διαιτητής. Ἦ ἀλώπηξ τοὺς ἠεροκῆθη καὶ κατόπιν τοὺς λέγει νὰ τὴν ἀκολουθήσωσιν εἰς τὸ δάσος. Ἐκεῖ αὕτη ἐξέλεξε τὸ ὑψηλότερον δένδρον καὶ εἶπε πρὸς τὸν ὄφιν—«ἀνάβηθι ἐπὶ τοῦ δένδρου ἵνα ἴδω τὴν πρῶτην σου θέσιν καὶ τοὺς κόπους οὓς ὁ ἄνθρωπος οὗτος κατέβαλε πρὸς διάσωσίν σου. Τότε καὶ μόνον θὰ δυνηθῶ νὰ ἀποφανθῶ ὀριστικῶς καὶ δικαίως». Καθ' ὃν χρόνον ὁ ὄφρις ἀνυψώθη ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ δένδρου ὁ ἄνθρωπος ἤναπτε πυρὰν εἰς τὴν ρίζαν τοῦ δένδρου καὶ μετ' ὀλίγον ἀλώπηξ καὶ ἄνθρωπος ἐλάμ-

*) Ἰδε ἀοιθ. 39, σελ. 770—772.

θνον ἑλευθέρως τὴν πρὸς τὴν παιδικὴν ἀγούσαν ὁδὸν ὁ ἄνθρωπος ἐσώθη. Ἐννοεῖται ὅτι ὁ ὄφις κατὰ τὴν βελτιωθείσαν δευτέραν ἔκδοσιν ἀπωλέσθη. Ἐν τούτοις ὁ ἄνθρωπος ζητῶν νὰ εὐχαριστήσῃ τὴν ἀλεπού τὴν παρεκάλεισε θερμῶς νὰ περιμεῖνῃ ἔξω τοῦ χωρίου καὶ δεχθῆ ἓν μικρὸν δῶρον εἰς πετεινὸν καὶ ὄρνιθα. Ἡ ἀλώπηξ ἐπέισθη, ἀλλ' ὁ ἄνθρωπος ἐξηγήθη εἰς τοὺς οἰκείους του οἵτινες τὸν συνεβούλευσαν νὰ παρασπονδήσῃ φονεύων αὐτὴν χάριν τοῦ δέρματος· φέρων μαζύ του τὰ δῶρα καὶ τοὺς κυνηγετικούς του σκύλλους ἐπὶ ματαίῳ προσεπάθησε νὰ ἐξαγάγῃ αὐτὴν ἐκ τῆς ὀπῆς καίτοι ὡς εὐσπλαγχνος ἄνθρωπος μετῆλθεν τὴν γλυκυτέραν γλώσσαν. Ἡ ἀλώπηξ ὁμως ἐγίνωσκε τὴν θέσιν τῆς καὶ δὲν ἠθέλησε νὰ πεισθῇ εἰς τοὺς λόγους τοῦ ἀνθρώπου ὁ ὁποῖος φεύγων ἀφῆκε ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τὰ δῶρα· ἡ ἀλώπηξ ἰδοῦσα τὴν ἀναχώρησιν τοῦ ἀνθρώπου, ἐξῆλθε χωρὶς νὰ ὑποπευθῆ τὴν ἀπιστίαν αὐτοῦ, ὅστις εἶχε κρυφθῆ. Τρέχουσι κατόπιν τῆς οἱ κυνηγετικοὶ κύνες οὓς αὕτη μετὰ κόπου μεγάλου ἠδυνήθη νὰ διαφύγῃ τὴν ὀρμὴν αὐτῶν. Ἀπυθνήσασα καὶ τετραυματισμένη ἀνέβη ἐπὶ τινος λίθου ὅπως καθάρσῃ τὰς πληγὰς τῆς. Τότε σκαφθεῖσα ἀπεφάνθη ὅτι δικαίως τιμωρεῖται ἀφοῦ εἰς τὴν καταγωγὴν τῆς δὲν ἀναφέρονται δικαιώματα δικαστοῦ. Ἐπείσθη ὅτι ὑπῆρξεν ἀνόητος καὶ θὰ ἦναι μωρὰ πάντοτε ἐνόσω θὰ ἐπαίρηται ὅτι θὰ φέρῃ τὴν ὀρμητικτέραν διφθέραν προξενούσαν εἰς αὐτὴν μὲν τὴν καταστροφὴν τῆς εἰς δὲ τοὺς ἀνθρώπους τὴν φθίσιν.

Διὰ τοιούτων παραδειγμάτων ἐμφυσῶν οἱ ρῶσοι χωρικοὶ σθένος εἰς τὰ τέκνα των, ἡμεῖς δ' ἀπορούμεν ὕστερον, διὰ τὴν οἱ ρῶσοι ἀγαπῶσι τὰ ζῶα.

Τὰ διηγήματα τῶν Ἀράβων εἶναι ἀκόμη ζωηρότερα καὶ ὁ πρηνεθεῖς εἰς τὰ ἐντευκτῆρια τοῦ Καίρου ἔνθα οἱ Αἰγύπτιοι δημηγοροῦν θὰ ἤκουσε τὰ θαύματα τῆς ἀνδρείας τῶν ἵππων καὶ τῆς καμῆλου. Ὁ Ἀραψ μὲν ἀπαρηγόρητος διὰ τὸν θάνατον τοῦ ἵππου του, τοῦ βοῦς καὶ τῆς καμῆλου. Ἰδίους ἀφθαλμοὺς εἶδον κατὰ τὸ 1870 εἰς τὸ κοπιτικὸν χωρίον Κάρρ-Σαῆτ ἔνθα οἱ ἡμέτεροι τῶν πέριξ χωρίων Μινέτ-Ἐλ-Γκῆμ. κτλ. θάπτονται εἰς τὰ κοιμητήρια τῶν κόπτων ὑπ' αὐτῶν τῶν ἰδίων καὶ ἐξ ἀποστάσεως ἄνευ τοῦ ἑλληνος ἱερέως. Εἰς τὸ Κάρρ-Σαῆτ εἶδον τοὺς αἰγυπτίους ἵππους γυμνάζοντας τοὺς ἵππους των. Ἐν τῷ καλπασμῷ ἐρρίπτοντο ἐκ τοῦ ἵππου ἐπὶ τοῦ ἐδάφους προσποιούμενοι τὸν πληγυμένον. Πάραυτα ὁ ἵππος ἤρπαζε τὸν πεσόντα ἐκ τῆς ζώνης καὶ ἐσπευδε πρὸς τὸ χωρίον. Κατ' ἐκείνην τὴν στιγμήν τὸ βλέμμα τοῦ ἵππου ἦτο τόσον ἄγριον ὥστε ἐπτοεῖτο ὁ ξένος. Μόνον ὁ Ἀραψ ἔχαίρει καὶ τὸν ἐρίλει, διότι ἔβλεπε τὴν ἀρρώσιν τοῦ ἵππου του. Τόσον δὲ εὐχάριστα εἶνε τὰ ποιμνία τῆς Μεσοποταμίας ὥστε νομίζει τις ὅτι ἀνεστήθησαν οἱ ποιμένες τῶν ἀρχαίων ἐκείνων πατριῶν. Πέριξ τῶν ἀρχαίων ἐκείνων φρεάτων ἀθροίζονται καὶ δικιωνίζουσι τὰς ἀρετὰς τῶν πατέρων των προσφέροντες εἰς τὸν

ξένον τὰς μοναδικὰς καὶ ἀπλὰς περιποιήσεις των ἄνευ τινος πονηρᾶς ὀπισθοβουλίας. Εἰσέτι πιστεύουσι οἱ ἄραβες ὅτι ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ ξένου κρύπτεται ὁ θεός, διὰ τοῦτο καὶ εἰσι οἱ κορυφαῖοι εἰς τὴν φιλοξενίαν. Ἀλλὰ καὶ ἐνταῦθα τὰ ζῶα τῶν ἐπαρχιῶν δὲν στεροῦνται πλεονεκτημάτων· ὁ ὁδηγὸς τῶν καρβανίων τὴν νύκτα διευθύνεται πρὸς τὸν ἀγωγικτὴν καὶ χρομετίζει εἰς τὸ ὥτιον του ὅτι καιρὸς κριθῆς καὶ δρόμου· καὶ εἰς τὰς θευλώδεις ἡμέρας τῆς νυκτός αὐτός καὶ μόνος ἄγει εἰς σωτηρίαν τὸν τε ἀγωγικτὴν καὶ τοὺς ἄλλους ἵππους, οἵτινες τὸν παρακολουθοῦν. Καὶ καθ' ὃν χρόνον ἡ ὄρασις τοῦ ἀνθρώπου ἀμβλύνεται, ὁ ἵππος, τὸ ἄλογον ζῶον, γίνεται ὁ σωτὴρ τῶν ἀνθρώπων καὶ τοῦ ἐμπορεύματος. Δυστυχῶς ἡμεῖς ἐνταῦθα οὐδένα φιλόκωπον πύθον δεικνύομεν πρὸς τὰ ζῶα καὶ ἐνόσω ὁ ἄνθρωπος δὲν οἰκτερεῖ τὰ κτήνη ἀδύνατον εἶνε ν' ἀγαπήσῃ τὸν ὁμοῖόν του.

Καὶ ἐν ἀγγλικὸν ἐπιδόριον ἐκ τοῦ βιβλιαρίου τοῦ πρώτου σχολιακοῦ ἔτους.

Ἀγγλόπαις ἐκθήτο ἐμπροσθεν τῆς πύλης τῆς οἰκίας του. Εἰς τὴν ἀριστερὰν του χεῖρα ἐκράτει βακτηρίαν καὶ εἰς τὴν δεξιὰν του τεμάχιον ἄρτου. Εἰς ἀπόστασιν σκύλλος ἐκοιμάτο ξένου κυρίου· τὸ παιδίον διὰ θεωπευτικῆς φωνῆς καλεῖ τὸν κύνα παρ' αὐτῷ, ὅστις ἔσπευσε ὅλως χαρὰ νὰ τιμήσῃ τὸν νέον· ῥίπτει πρὸς αὐτὸν μικρὸν τεμάχιον καὶ ἐνῶ ἐτοιμάζετο ἐκεῖνος νὰτὸ καταβρωχθῆσῃ τὸν κτυπᾷ ὑπόουλως διὰ τῆς βλάβου. Ὁ κύων οἰμῶζων ἀπομακρύνεται τοῦ κακοῦ παιδός. Ἀγγλος τις ἐκ τοῦ ἀπέναντι εἶδε τὸ ἄτοπον τοῦ παιδός καὶ τὸν προσκαλεῖ ἀμέσως δεικνύων πρὸς αὐτὸν τὴν παλάμην πλήρη χρημάτων.— Ἀλῆε ὅσα χρήματα θέλεις, τὰ δίδω μὲ εὐχαριστήσιν μου. Καὶ καθ' ἣν στιγμήν ὁ νέος ἔθηκε τὴν χεῖρα νὰ τὰ λάβῃ κολαρίζεται δυνατὰ.— Διὰ τὴν μὲ κτυπᾷ ὁ κύριος;— Ἀνταποδίδω πάραυτα ὅτι ἐπραξες πρὸ ὀλίγου ἄνευ ἀφορητῆς εἰς τὸν καλὸν κύνα τῆς συνοικίας. Ἐὰν τῶρα εἰς αὐτὴν τὴν ἡλικίαν καλλιεργῆς διὰ τοιούτων σκληρῶν μέσων τὴν ψυχὴν σου ὅποια ἄραγε θὰ ἦνε ἡ θέσις σου ὅταν μεγαλώσης. Καὶ τὰ ζῶα ἔχουν δικαιώματα ἐπὶ τῆς γῆς ἀφοῦ διὰ τοῦ αἵματός των αὐξάνουν τὴν εὐδαιμονίαν τῶν ἀνθρώπων. Ἐνθυμοῦ ὅτι εἰσαι Ἀγγλος καὶ ὀφείλεις νὰ προστατεύῃς καὶ περιθάλπῃς τὰ κτήνη, ἅτινα σὲ ὑπηρετοῦν. »

Ἐν κεφαλαιῷ ἡ κατάστασις τῶν κτηνῶν ἐν γένει εἶναι οἰκτρὰ καὶ ὁ χωρικός ἀγνοῶν τοὺς κανόνας τῶν κτηνοτρόφων τῆς Εὐρώπης ἐξακολουθεῖ τὴν πατροπαράδοτον περιποίησιν τὴν ἀδιαφορίαν τοῦ ζώου. Ἐὰν οἱ γαιωνκτῆμονες ἴδρουν μικροὺς σταύλους θὰ ἐμιμοῦντο αὐτοὺς οἱ χωρικοὶ καὶ ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἡ ἐξίς ἠθελε ἐξαπλωθῆ. Σήμερον ἐν καιρῷ χειμῶνος τὰ ζῶα στιβάζονται εἰς πενιχρὰ οἰκῆματα καὶ ναρκουῦνται ἐν μέσῳ τῆς μετριωτάτης τροφῆς τῶν ἀχύρων καὶ τοῦ καπνοῦ τοῦ προσερχομένου ἐκ τοῦ πυρός ὅπερ εἰς δύο βημάτων ἀπόστασιν διὰ τῶν χλοερῶν ξύλων οἱ χωρικοὶ ἀνάπτουσι· τὰ ἀτυχῆ ζῶα δεμένα εἰς τὴν

φάτην κυλίωνται ἐπὶ τῶν κοπρῶνων καὶ οὖρων, ὑποφωσκούσης δὲ τῆς ἡμέρας σπεύδουν εἰς τὰ ἔξω ὅπως διὰ τῶν ποδῶν ἀπωθήσωσι τὴν χιόνα καὶ εὐρωσι ῥίζας πικράς, δι' ὧν ἐρεθίζουσι τὸν στόμαχον. Τρέμουν τὰ ζῶα ὑπὸ τὸ κράτος τοῦ δριμυτάτου ψύχους, ἅτινα ἀντὶ χρυσίου καὶ μετὰ τοῦ τόκου ἐπροληθεύθη ὁ γεωργός, ὅστις ἀφοῦ βλασφημήσῃ καὶ ἀποδώσῃ εἰς τὴν κακὴν του τύχην τὴν ἀπώλειαν αὐτῶν προβαίνει εἰς τὴν ἡμερησίαν διάταξιν τοῦ δέρματος, τὸ ὅποιον ἢ θὰ πωλήσῃ εἰς τοὺς Ἰουδαίους ἢ κατασκευάζει δι' αὐτοῦ τὰ πέδιλά του· τὸ πλείστον χρέος τῶν χωρικῶν πηγάζει ἐκ τῆς ἀγορᾶς τῶν ζῶων, ἅτινα ὀλίγον χρόνον τὰ μεταχειρίζεται εἰς τὴν κλλιέργειαν τῆς γῆς. Μὴ λησμονήσωμεν δὲ καὶ τὸ βρέθ φροτίον καὶ τὴν μάστιγα, ἧτις ἀμειλίχως τλαιπωρεῖ τὰ ζῶα. Ἀλλὰ καὶ ὑπάρχουν μηχαναὶ, ἀλλ' ἐνταῦθα τὰ πάντα διὰ τῶν ζῶων μετακινουῦνται, ἐρ' ὧ εἶναι λυπηρὸν νὰ ὑποφέρουν τὰ κτήνη. Ἐὰν ἄρα γεωργός ἐκ τῆς Μ. Ἀσίας μετανεχθῆ ἐντευθεν θέλει ποιεῖν διὰ τὴν οἰκτράν θέσιν τῶν ἀροτριῶντων ζῶων, ὁ ἄρα γεωργός τῆς Μ. Ἀσίας δίδει μέρος ἐκ τοῦ ἄρου τοῦτου ἐργάζεται καὶ τὰ σκεπάζει ὅταν φυσᾷ ὁ ἄνεμος καὶ ἐνόσφ αὐτὸς ἡσυχάζει, ὁ ἐδῶ ὅμως χωρικός διευθύνεται εἰς τὴν γωνίαν τοῦ ἄρου, τρώγει καὶ συνδιαλέγεται, οἱ δὲ βόες του ἵστανται κερρωμένοι εἰς τὸν αὐλάκα, ἔχοντες ἀντὶ τῆς τροφῆς τὸν ἄνεμον τῆς ἀνοίξεως ἢ τοῦ φθινοπώρου πρὸς τὰ πλευρά των. Αἰσθάνονται καὶ τὰ ζῶα καὶ σπεύδουν πύραυτα ν' ἀνταποκριθῶν εἰς τὴν μικρὰν περιποίησιν τοῦ κυρίου των. Ὀλίγιστοι ὅμως ἐκ τῶν ὄθωμανῶν χωρικῶν καὶ χριστιανῶν πράττουσιν τοῦτο, διὸ παρατηρεῖται ὅτι καὶ ἐν μέσῳ θέρους τὰ ζῶα φάνονται ἰσχνὰ καὶ ἄνευ τριχῶν, διότι ἢ κίπρος καὶ ἢ ἀκαθαρσία ἵνα μὴ μνημονεύσω τῶν φθειρῶν ἀφῆρεσε αὐτάς. Ὅταν καὶ ἐνταῦθα μεταβλήθῃ ὁ βίος ἐπὶ τὸ φιλάνθρωπικώτερον οἱ πάντες θὰ διδῶσι τὴν πλάνην καὶ θὰ σκεφθῶσιν περὶ αὐτῶν κάλλιον. Ἡ ἐπιδημία καὶ τὰ ἄλλα νοσήματα, καταστρεπτικὰ διὰ τὰ ζῶα, θὰ ἀρθῶσι καὶ οἱ κέλῃτες θὰ σκιρτῶσιν εἰς τὰς πεδιάδας.

Διανυκτερεύσας ἐν τινι γεωργικῷ χωρίῳ ὁ ἀτυχὴς χωρικός, ἀπολέσας τὰ τρία τέσσαρα του ἐκ τοῦ λαίμου ἐζήτει νὰ μάθῃ παρ' ἐμοῦ «ἐὰν ἐκ θεοῦ συνέβη ἢ καταδρομὴ αὕτη ἢ ἐκ τῆς μαγείας τῶν ἀνθρώπων». Ἐροθεῖτο μᾶλλον τὴν μαγείαν τῶν ἀνθρώπων ἢ τὸν θεόν· ἢ θνησιμότης παρὰ τοῖς χωρικοῖς εἶναι ἀνωτέρα πάντοτε τῶν γεννήσεων· ἢ γυνὴ τλαιπωρεῖται πολὺ καὶ ζητεῖται μὲ τὸ κηρίον, φυγαδεύεται ἀντὶ χρημάτων καὶ μάλιστα κατὰ τὸν χειμῶνα Ὁ ἱερεὺς ὅστις ἤθελε τοὺς ἀνοψῶται ὀλίγον, κηρύττων τὸν λόγον τοῦ θεοῦ, τανύεται καὶ γινώσκει μόνον τὴν ἀθλάντων κοιλίαν του.

Ἐν Μοναστηρίῳ, 23 Δεκεμβρίου 1892.

A. TSIMIS.

Ἡ ΠΑΡ' ἩΜΙΝ ΜΟΥΣΙΚΗ.

Τύποις τοῦ Πατριαρχικοῦ Τυπογραφείου καὶ τῆ Α. Θ. Π. Νοσητύῳ τῷ Η' ἀφιερωμένον ἐξεδόθη κατ' αὐτὰς σύγγραμμα φέρον ἐν προμετωπίδι «Νικολάου Ε. Παγανᾶ, διδασκαλία τῆς καθ' ὅλου Μουσικῆς τέχνης ἵτοι Γραμματικὴ τῆς μουσικῆς γλώσσης». Ἐπὶ τοῦ συγγράμματος τούτου, περιεθόντος εἰς γνῶσιν ἡμῶν, οὐκ ἄσκοπον οὐδ' ἀλυσιτελεῖς κρίνομεν νὰ φέρωμεν κρίσεις τινὰς τοσοῦτω μᾶλλον, ὅσῳ ἕτερος εἴπερ τις καὶ ἄλλος τριῶν τῆς μουσικῆς προλαβῶν ἡμᾶς ἐν τούτῳ, ἐδομολογεῖται διὰ τῆς «Νέας Ἐπιθεωρησεως» λαμπρὰν βιβλιοκρισίαν, τὴν πρωτοτυπίαν καὶ χρησιμότητα τοῦ βιβλίου διακηρύττουσαν. Τὸ ὄνομα τοῦ συγγραφέως δὲν παρήλθεν παρ' ἡμῖν καὶ πολλοῖς πιστεύομεν ἄλλοις ἀπαρατήρητον ἐκ προηγουμένων ἐν ἐφημερίδι περὶ μουσικῆς δημοσιεύσεων. Ὅ,τι ἐν ἐκείναις εὐαρέστως διεγνώμεν, τοῦτο ἐν μερίζονι βαθμῶν διὰ τῆς βιβλίου ταύτης ἐπιστῶθη ἡμῖν, ζήλος δηλονοῦν καὶ φιλοπονία ἀκάματος τοῦ συγγραφέως, οὐ μένοι μετ' ἴσης κρίσεως καὶ προσοχῆς εἰς τ' ἀφορῶντα τὸ ποικίλον τῆς μουσικῆς ζήτημα συμβαδίζουσα. Ἐστῶ ἡμῖν συγγνώμων ὁ ἀκάματος συγγραφεὺς ἐὰν εἴπωμεν αὐτῷ παρησιᾶ ὅτι ἐκ τῆς ἐπανεπιλημμένης μελέτης τοῦ συγγράμματος του, τὸ μὲν διὰ τούτου σκοπούμενον καλῶς ἐγνώμεν, τὸ δὲ κατὰ πόσον ἢ διδασκαλία τῆς καθόλου Μουσικῆς ἐστῶ καὶ μόνος τῆς Ἱερᾶς συντελεῖται νῦν παρὰ τῷ ἡμετέρῳ ἔθνευ οὐχί· ἀλλὰ δὲ πρόκειται μόνον περὶ τῆς διδασκαλίας θεωρητικῆς ἢ πρακτικῆς, ἰδοὺ τί ἐν τῷ προλόγῳ αὐτολεξεῖ περὶ μουσικῆς ὁ ἀξιοτίμος συγγραφεὺς ἐπαγγέλλεται. «Τὸ ἀνά χειρας ἡμῶν τοῦτο πόνημα» Διδασκαλία τῆς καθόλου Μουσικῆς τέχνης, ἵτοι Γραμματικὴ τῆς μουσικῆς γλώσσης «καλούμενον προτίθεται τὴν μετὰ λόγου ἀναγραφὴν τῶν θεωρητικῶν ἐκείνων κανόνων, οἵτινες δίκην σταθερῶν θεμελίων δύνανται χρησιμεῦσαι ἐνθεν μὲν εἰς τὴν ἀναστήλωσιν τῆς πεπτωκυίας ἡμῶν δημάδος τε καὶ ἱερᾶς μελωδίας, ἐνθεν δὲ εἰς τὴν ἄπαιστον κατασκευὴν μουσικῶν ὀργάνων, συμφῶνων τοῖς πατρίοις καὶ ἐκκλησιαστικοῖς ἡμῶν ἔθεσι, τοῦθ' ὅπερ λυσιτελέστατον τυγχάνει καὶ ὑπὸ ἠθικὴν καὶ ὑπὸ ὑλικὴν ἐποψιν. Καὶ ὑπὸ ἠθικὴν μὲν, διότι θὰ ἐπανεέλθωμεν εἰς τὰ πάτρια ἡμῶν ἦθη καὶ ἔθιμα, ἵτοι εἰς τὸν ἀρχαιοπρεπῆ ἡμῶν χαρακτῆρα, ὑπὸ ὑλικὴν δέ, διότι ἐγκαθιδρουμένης παρ' ἡμῖν τῆς ὀργανοποιίας θ' ἀποκτηθῶμεν α') ὄργανα μουσικὰ ἀποδίδοντα ἡμῖν μελωδίας συμφῶνους ταῖς φυσικαῖς ἡμῶν ἔξεσι καὶ β') θ' ἀπαλλαγθῶμεν τοῦ ἐξ Εὐρώπης πορισμοῦ τῶν μουσικῶν τούτων ὀργάνων ἀγοράζοντες, ὡς τοῦτο προερεθῆν, τὴν γλαῦκα εἰς ἀξίαν ἀπόδοσιν».

Ἐκ τῶν ὀλίγων τούτων καταφαίνεται ἀληθῶς πρωτοτυπία, ἥκιστα ὅμως ἀξιοζήλος, μουσικῆς συγγραφῆς, διαπραγματευομένης διὰ πρωτοτύπων δέψων καὶ ὀρισμῶν καὶ ἰδιάζοντος τῷ συγγραφεῖ ἐιρημοῦ ἰδεῶν καὶ φρασεολογίας τὸ ὅλον ζήτημα ἐν ἐκατὸν περίπτῳ σελίσι· ἀλλ' ἡμεῖς μακρὰν πάσης προκαταλήψεως δὲν προτιθέμεθα νὰ ἐπιμείνωμεν εἰς δευτερεύοντα καὶ ἐπουσιώδη ζητήματα, οἷον καὶ τὸ συνδέειν μουσικὴν ἀναμόρφωσιν πρὸς βιομηχανικὸν

πρός τὴν Ἑσπερίαν Εὐρώπην συναγωνισμὸν διὰ τῆς εὐώνου τῶν μουσικῶν ὀργάνων προσκτιθῆσως. Καθ' ὅλου ὁ συγγραφεὺς κατέχεται ὑπὸ παραζάλης ἢ τοῦ συγγράμματος ὕλη τυγχάνει μᾶζα ἄμορφος ἐν χύτρᾳ μουσικῇ. Ὁ δὲ πρόλογος, οὗ μέρος ἀνωτέρω παρεθέμεθα, πρόσωπον τολανγὲς τῆς ἐν σπουδῇ, ἵνα μὴ τι ἄλλο εἴπωμεν, συλλληθθεῖσθς καὶ παραχθείσθς ταύτης ἐργασίας. Δεκαεξ εἰσὶ τὰ κεφάλαια τὰ τὴν ὅλην βίβλον συγκροτοῦντα, ἔφ' ὧν ὡς ἐπὶ θεμέθ λων στεροῶν κατὰ τὸν κ. Παγανᾶν ἢ καθ' ἡμᾶς μουσικὴ ἀναμόρφωσις ἐρεῖδεται. Ἐν τῷ Α' ἐξετάζεται καὶ ἐρμηνεύεται ἡ λέξις Μουσικὴ μετὰ τῶν συστατικῶν αὐτῆς, ἡτοι φθόγγων, διαστημάτων καὶ τῶν τοιοῦτων. Ἐν τῷ Β' ἐξετάζονται οἱ διάφοροι μουσικοὶ φθόγγοι, τόνος, ἡμιτόνιον, τριμυτόνιον κλπ. Ἐν τῷ Γ' πειραματικῶς ἐξηγεῖται ἡ ἐπὶ ὀργάνου διαίρεσις τῶν τονιαίων διαστημάτων. Ἐν τῷ Δ', ἐξετάζεται ὁ σχηματισμὸς τῶν διαφόρων χροῶν. Τὸ Ε' πραγματεύεται περὶ γυθμοῦ. Τὸ ΣΤ' περὶ γενῶν τῶν τόνων. Τὸ Ζ', περὶ χροῶν αὖθις. Τὸ Η' περὶ συστημάτων. Τὸ Θ' περὶ ποιοῦ καὶ ποσοῦ τῆς Μουσικῆς. Τὸ Ι' περὶ ἡχῶν ἢ τῶν ῥηθίων. Τὸ ΙΑ, περὶ χαρακτήρων. Τὸ ΙΒ', περὶ συνθέσεως τῶν χαρακτήρων. Τὸ ΙΓ' περὶ χρονικῶν καὶ κ α λ λ ω π ι σ τ ι κ ῶ ν σημείων. Τὸ ΙΔ' περὶ παραλλαγῆς καὶ μέλους. Τὸ ΙΕ' περὶ μελοποιίας καὶ τέλος τὸ ΙΣΤ' παρέχει γενικὰς τινὰς διατάξεις ἐπὶ τοῦ ἐκτελεστικοῦ τῆς Μουσικῆς. Ἐν τοῖς δεκαεξ τούτοις κεφαλαίοις ἐπαναλαμβάνει ὁ κ. Παγανᾶς λίαν στοιχειωδῶς καὶ ἐν τοῖς πλείστοις μετὰ περισθῆς συγχύσεως καὶ ἀγνοίας ὅσα ἔτεροι πρὸ ἡμῶν τῆς μουσικῆς διδάσκαλοι ἐν ἰκανῇ ἐκτάσει καὶ λίαν μεθοδικῶς κατόπιν μακρᾶς καὶ βαθεῖας μελέτης ἐξέθεντο ἐν συγγράμμασι, συντελεστικά εἰς διδασκαλίαν τῆς τε θεωρίας καὶ πράξεως τῆς μουσικῆς. Βεβαίως οὔτε ὁ ὁρισμὸς τῆς Μουσικῆς, οὔτε ἡ παραγωγὴ τῶν φθόγγων ὡς οὐδ' ὁ σχηματισμὸς τῶν ἡχῶν καὶ χροῶν, οὔτε ἡ θεωρία τοῦ ῥυθμοῦ, οὔτε ἡ τῶν γενῶν καὶ συστημάτων, οὔτε τέλος πᾶσα ἄλλη περὶ μουσικῆς θεωρία εἰσὶν ἐκ τῶν ζητουμένων ἢ ἐκ τῶν ἐπιδεχομένων ἐρμηνεῖαν διόφορον ἐκείνης, ἢν πρὸ αἰῶνων ὄρισεν ἡ ἐπιστήμη. Ὁ κ. Παγανᾶς πάντα ταῦτα πλημμελῶς ἐπανάλαβεν ἵνα κηρύξῃ ἀπλῶς ὅτι ἐπέτυχε τοῦ ὀρθοῦ καθορισμοῦ τῶν τῆς μουσικῆς κλιμακῶς τιμημάτων ἢ ἡχητικῶν μορίων κατ' αὐτόν. Καὶ λοιπὸν ἡ ἐθνικὴ καὶ ἐκκλησιαστικὴ ἡμῶν μουσικὴ ἀνέζησεν ἀποδειχθέντος ὅτι τὴν κλιμακὰ ἀπαρτίζουσιν 72 καὶ οὐχὶ ὀλιγώτερα ἢ πλείωτερα ἡχητικὰ μόρια! Ἰκανῶν ἐτῶν σιγῆν ἐτάραξεν ὁ κ. Παγανᾶς ἀνακινήσας τὸ ὄχηλον τοῦτο ζήτημα, ὅπερ ἰκανῶν χάρτην ἀδικῶς κατηνάλωσε καὶ τὸ ποτήριον τῆς τοῦ δημοσίου ὑπομονῆς μέχρι ἀνδρίας ἐπλήρωσεν ἄλλοτε. Οὐδὲν ἔπαθεν οὔτε θά πάθῃ οὐσιωδῶς ἡ μουσικὴ ἐάν ὑπάρχωσιν ἢ καὶ ὑπάρξωσιν οἱ παραδεχόμενοι ὅτι τὰ τμήματά εἰσὶν 72 ἢ 68. Θὰ ἦτο τις λίαν ἀφελὲς παραδεχόμενος ὅτι ἡ μουσικὴ κλιμαξ ἔφ' ἣς σήμερον ἴδομεν ἔχει πλημμελῶς τὴν διαίρεσιν καὶ ὅτι ἡ τοῦ δεινός μουσικοδιδασκάλου θεωρία θὰ μεταβάλῃ τὴν φύσιν τῶν ἀνθρώπων καὶ πραγμάτων. Δυστυχῶς θὰ ὄμεν πάντοτε πλούσιοι ἐν λόγοις καὶ ἐπαγγελίαις, ὅσον ἐσμὲν ἐνδεεῖς ἐν πράγμασι. Ἐν ᾧ τὸ σῶμα τῆς καθ' ἡμᾶς μουσικῆς ἀπὸ αἰῶνων ἦδη ἐξακολουθεῖ

πάσχων ὀργανικῶς καὶ πάσχει ἐν τῷ παρόντι μάλα ὅσθα ῥαθυμίᾳ ἐκκλησιαστικῇ καὶ ἐθνικῇ νόσον δυσίατον, ὑπάρχουσιν ἔτι ἐν ἡμῖν οἱ εἰς πενιχρὸν καὶ σχεδὸν ἄψυχον σαρκίον μέγαρο κλασικῆς ἀρχιτεκτονικῆς παρασκευάζοντες. Ὅρθως ὁ κ. Παγανᾶς ποιεῖται τὴν διάκρισιν δημοδῶδους καὶ ἱερᾶς μουσικῆς, ὧν τὴν θεωρίαν τύποις ἐξέδωκε· πλὴν ἕκαστος δικαιοῦται νὰ ἐρωτήσῃ ἐπὶ τίνος δημοδῶδου μουσικῆς πρόκειται νὰ ἐφαρμοσθῇ ἡ θεωρία αὐτή. Ἐν τίνι σχολῇ ἢ θεάτρῳ διδασκείται ἡ ἐθνικὴ μουσικὴ; τίνας οἱ ἐθνικοὶ μουσικοὶ καὶ ποῖα τὰ ἔργα αὐτῶν; πόσας τοὐλάχιστον ἔχει ὁ κ. Παγανᾶς νὰ ἐπιδείξῃ ἡμῖν συλλογὰς δημοδῶδων ἀσμάτων ἐκ τῶν περισώθεντων ἐν Ἑλλάδι, Ἡπιείρῳ, Μακεδονίᾳ, Θεσσαλίᾳ, Ἑλλάδι καὶ ἐν ταῖς νήσοις; Ἴδου στάδιον ἀληθοῦς μουσικῆς ἐρεῖνης καὶ ἐργασίας διὰ πᾶσαν εἴτε κοινὴν εἴτε ἰδιωτικὴν φιλότιμον πρωτοβουλίαν. Ἐντεῦθεν ἄρχεται ἡ πρόδοσις καὶ ἀνάπλασις τῆς ἐθνικῆς μουσικῆς. Περὶ δὲ τῆς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ διατηρηθείσης ἱερᾶς, τὸ πρῶγμα ἔτι χεῖρον. Ἐάν τῆς δημοδῶδου μουσικῆς φύλαξ ὑπῆρξεν αὐτὸ τὸ ἔθνος, τῆς ἐκκλησιαστικῆς τούναντίον ἐλάχιστον μέρος τοῦτο, ὅπερ ἀφοῦ περιέστησεν αὐτὴν εἰς εὐτελες μέσον πορισμοῦ τῶν πρὸς τὸν ζῆν ἀπώλεσεν ἢ μᾶλλον διέστρεψεν ἐπὶ τέλος τὴν γραφὴν καὶ ἠναγκάσθη διὰ προφορικῆς παραδόσεως νὰ μεταδῶ ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεᾶν μέχρις ἡμῶν τὸ ἱερὸν τοῦτο κειμήλιον, φυσικῶς μὴ ἀπυλλλαγμένον ἐν τολλοῖς τῶν παραχρῶσεων ἰδιοτρόπου καὶ ξενικῆς αὐταρεσκείας. Οὕτω σκέτονται καὶ φρονοῦσιν ἀμεταπείστως οἱ τὴν ἱστορίαν τῶν περιστάσεων καὶ πραγμάτων μελετῶντες. Ἴδου ἕτερον στάδιον λαμπρᾶς ἀποτελεσματικῆς ἐργασίας, ἡ ἱστορικὴ καὶ τεχνικὴ μελέτη τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων καὶ ἡ βαθμιαία μόνιμως τῶν ἐκκλησιαστικῶν χορῶν συναρὰ πρὸς τὴν φύσιν τῆς μουσικῆς ἀλλὰ καὶ πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις τῆς καλαισθητικῆς. Ἐπὶ τέλος ἐκουράσθημεν ἀναγινώσκοντες θεωρίας ἀνευ ἔργων.

Τὸ ἕτερον μέρος τοῦ μετὰ χεῖρας πονήματος, ὅπερ πραγματεύεται περὶ τῆς πράξεως καὶ μουσικῆς σημειογραφίας κατ' οὐδὲν ὑπολείπεται τοῦ θεωρητικοῦ μέρους κατὰ τὴν σύγκρισιν ἔτι δὲ καὶ τὴν καινοτομικὴν τόλμην τοῦ συγγραφέως. Ὁ κ. Παγανᾶς ἠθέλησεν ὡσαύτως νὰ ἐπιδείξῃ πρωτοτυπίαν παρῶντων φύρδων μίγδην ὅσα ἄλλοι πρὸ τούτου ἐν φυσικῇ τάξει καὶ λογικῇ συνειργῶ ἐξέθεντο χωρὶς δὲ νὰ σεβάσθῃ τοὐλάχιστον τὴν ὑπερχλιετῆ ἱστορίαν, ἢν ἴσως ἀγνοεῖ, τῆς μουσικῆς παρασημαντικῆς, ταύτην μὲν κοτόλον εὐρίσκει ἀκατάλληλον καὶ ἀπὸβλητέαν, παρεισάγει δὲ αὐτοβούλως ἴδια σημεῖα πρὸς πλήρωσιν δῆθεν ἐλλείψεων κατ' αὐτόν, πράγματι ὅμως πρὸς συμπλήρωσιν τοῦ κεικῶνος, ὅστις ἤξιστο ἐπικρατῶν ἐν τῇ μουσικῇ σημειογραφίᾳ, ἔφ' ἣς ἐποχῆς ἡ παντελὲς ἀγνοία τῆς μουσικῆς ἱστορίας καὶ τέχνης τὸ πᾶν περιέλαβεν ἐν τῷ μελανῷ αὐτῆς πέπλῳ. Ἐχομεν λοιπὸν καὶ α ὕ ξ ο μ ε ἰ ὤ σ ἰ ν καὶ μ ε ἰ ο α ὕ ξ η σ ἰ ν καὶ μ ε ἰ ο α υ ξ ο μ ε ἰ ὤ σ ἰ ν καὶ τ ρ α θ η κ τ ὃ ν καὶ κ ο ρ ὠ ν ἰ δ α καὶ εἰτι ἄλλο ἐξάμβλωμα.

Ἡ ἀνακάλυψις τοῦ ἑναρμονίου τῶν ἀρχαίων μέλους ἐν τῷ πλαγιῷ τρίτῳ ἡχῳ εἶναι εἰς τῶν ἀδαμάν-

των τῶν κοσμοῦντων τὴν καθ' ὅλα πρωτότυπον ταύτην σεγγραφήν Ἐδεῖ τοῦλάχιστον αὐτὰ τὰ παρατιθέμενα χωρία τοῦ Πλουτάρχου καὶ Ἀριστοξένου νὰ πεῖσῃσι τὸν κ. Παγανᾶν ὅτι ἀδύνατος ἢ διάδωσι αὐτοτελοῦς ἐναρμονίου μελωδίας, διότι θά ἴτο θαῦμα τοῦ αἰῶνος νὰ ἔχωμεν σήμερον τόσον εὐκόλον ὅ τι ἐπὶ τῶν χρόνων τοῦ Πλουτάρχου καὶ Ἀριστοξένου ἦν ἐκ τῶν σχεδὸν ἀδυνάτων. Ἀπαράμιλλος δὲ ἢ πρωτοτυπία τοῦ πονήματος καὶ ὡς πρὸς τὸ κεφάλαιον τῶν Γενικῶν διατάξεων καὶ τὸν ἐπιλογον, δι' ὧν παρέχονται συμβουλαὶ τοῖς ἱερεῦσι καὶ ἱεροψάλταις καὶ ὁδηγία διδασκαλίας καὶ καταρτισμοῦ μουσικῶν χορῶν, ἀλλ' οὐ περὶ τούτων ἡμῖν ὁ λόγος.

Ἐπὶ τέλος εὐχόμεθα, καὶ ἐλπίζομεν, νὰ τεθῇ πλέον φραγμὸς εἰς τὴν τετριμμένην καὶ ἄγονον ταύτην ὁδόν, ἐξ ἧς οὐδὲν ἀγαθὸν προῦλθε τῇ ἡμετέρᾳ μουσικῇ, νὰ εὐρεθῶσι δὲ θετικώτεροι πρὸς διττὴν ταύτης μελέτην, ἀποτινάζοντες τέλος τὸν ἀνοῦσιον οὐλολατισμὸν καὶ ἐπιιδιδόμενοι εὐθαρσῶς εἰς τὴν πραγματικότητα, ἧς οἱ καρποί, ἐσμέν βέλαιοι, θά φανῶσι ταχίστα.

B.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ.

ΑΙ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΒΟΡΕΙΟΝ ΠΟΛΙΟΝ ΕΚΠΡΟΣΛΙΑ. — Ἐκθροῖς τοῦ κεντρικοῦ Markham. — Ἡ ἀναχώρησις τοῦ κ. Naussu.

Πρὸς συμπλήρωσιν τῶν μέχρι τοῦδε ἐν ταῖς στήλαις ταύταις ἀναγραφέντων περὶ τῶν κωλυμάτων καὶ δυσχερειῶν, καθ' ὧν δέον ν' ἀντιπαλαίωσιν οἱ ἀναλαμβάνοντες τὰς εἰς τὰς πολικὰς χώρας θαλασσίας ἐκδρομὰς καὶ πεζοπορίας, ἀναγκαῖον θεωροῦμεν ν' ἀναγράψωμεν λεπτομερείας τινὰς ἀναφερομένας εἰς δυσχερείας, αἵτινες προέρχονται εἴτε ἀμέσως ἐκ τῆς φυσικῆς συνστάσεως τοῦ ἐδάφους τῶν ἐκτεταμένων ἐκ πάγου πεδίων καὶ τῆς ἐν γένει μετεωρολογικῆς κατάστασεως τῶν πολικῶν χωρῶν, εἴτε καὶ ἐμμέσως ἐκ τούτων, ἐκ τοῦ χρόματος δηλ. τῶν ἐκ πάγου πεδίων, τῆς ὑγρασίας τοῦ ἀέρος, τοῦ υπερβολικοῦ τῶν χωρῶν τούτων ψύχους, τῶν ἐκ τούτων ἀσθενειῶν καὶ λοιπῶν. Ἄπαντα ταῦτα δραματικώτατα διατυλοῦνται ἐν τῇ ἐπισήμῳ ἐκθέσει τοῦ κυβερνήτου Markham — ὅστις ἀναχωρήσας μετὰ τοῦ ὑποπλοιάρχου Parr, 15 ἀνδρῶν καὶ 4 ἑλικήθρων ἀπὸ τοῦ λιμένος ἐν ᾧ διεχίμαζε τὸ πλοῖον Alerte, προὐχώρησε περὶ πρὸς τὸν πόλον μέχρι πύου τῆς ὀγκοκιστικῆς τρίτης μοίρας βορείου πλάτους, ὅθεν ἐκινδύνευσεν νὰ μὴ ἐπανέλθῃ πλέον — ἧς ἐκτενῆ περιλήψιν δημοσιεύομεν σήμερον, ἔχουσαν ὅδε:

3 ἀπριλίου 1876 (ν. ἡμ.). — Ἀναχωροῦμεν τὴν ἐνδεκάτην ὥραν τῆς πρωίας. Ἡ ὁδὸς εἶνε κακὴ, ἡ γῆν βαθεῖα· τὰ ἑλικήθρα ὀλισθαίνουσι δυσχερῶς. Τὴν 5 ὥρ. 30' μ. μ. σταθμεύομεν καὶ ἀναπτύσσομεν τὰς σκηνάς.

Διάστημα διανυθὲν κατ' εὐθεῖαν γραμμὴν: 11 χιλιόμετρα.

4. — Ἀναχωροῦμεν τὴν 7 ὥρ. 30' π. μ. Τὸ βᾶδισμα εἶνε ἐξῶχος κοπιώδες· οἱ ἄνδρες φαίνονται ἐξητλημένοι. Σταθμεύο-

μεν τὴν 4 ὥρ. 45' μ. μ. Ἄπαντα τὰ ἀντικείμενα, ἅτινα φέρομεν μεθ' ἡμῶν, εἶνε ὀλοσχερῶς πεπηγῶτα.

Διάστημα διανυθὲν κατ' εὐθεῖαν γραμμὴν: 11 χμ., καίτοι τὸ ἐν ὄλῳ διανυθὲν ἀνῆλθεν εἰς 18 χμ.

5. — Ἡ ἐντὶς τῶν σκηρῶν θερμοκρασία εἶνε — 37°. Οἱ πόδες ἡμῶν εἶνε οἰοεὶ νεκροὶ ἐκ τοῦ ψύχους, οἱ δὲ ἄνδρες παραπονῶνται ὅτι ὑπέφεραν τὴν νύκτα ἐξ ἀλγηδόνων κατὰ τὰ μέλη.

Διάστημα διανυθὲν κατ' εὐθεῖαν γραμμὴν: 7 μόνον χμ., ἀπέπνευσε 22 χμ. διανυθέντων ἐν συνόλῳ.

6. — Θερμοκρασία καὶ πάλιν — 37°. Ἡ ἀποσκευὴ ἡμῶν πεπηγυῖα· ἡ κόμμοσις ἀποβαίνει ἐργασία δυσχερῆς.

7. — Ἡ ἡμέρα εἶνε κατάψυχρος. Δύο ἢ τρεῖς τῶν ἀνδρῶν ἤρξαντο ἀποψυχόμενοι. Ἐπιφάνεια τοῦ πάγου ρικνὴ, διακοπτομένη ὑπὸ λοφίσκων, δι' ὧν ἡ ἐφ' ὧν δέον νὰ βυμουλικῶνται τὰ ἑλικήθρα. Θερμοκρασία — 41°.

Διανυθέντα χμ. 25· κατ' εὐθεῖαν γραμμὴν χμ. 7.

8. — Πολλάκις παρεκωλύθημεν τῆς πρὸς τὰ πρόσω πορείας ὑπὸ φραγμῶν πάγου ἐξῶχος παχέος, ἀναγκαζόμενοι νὰ χαράξωμεν ὁδὸν διὰ τῆς σκαπάνης καὶ τοῦ πτύου.

9. — Ἡ ἀνταύγεια εἶνε λίαν ἐπώδυνος, ἀρχόμεθα δὲ πύσγοντες τοὺς ὀφθαλμούς.

10. — Ἡ περίξ χώρα οὐδὲν εἶνε ἐνθαρρυντικὴ· πρὸς βορρᾶν ἐκτείνεται εἰς μεγάλην ἀπόστασιν θάλασσα ἀκανονίστων πάγων, ἀποτελουμένη ἐκ μικρῶν πεδίων καὶ μεγάλων βράχων πάγου. Δυσχερῆστατή ἡ διὰ τοῦ χάους τούτου πορεία.

11. — Χιονίζει. Εὐρισκόμεθα ἐντὸς λαβυρίθου λοφίσκων πάγου, ἐν ᾧ οὐδεμία φαίνεται διεξόδος· ἀποτελεῖται ὁδὸς ἐκ τεμαχίων πάγου πάσης μορφῆς καὶ μεγέθους, ἀπὸ 6 ἢ 7 μέτρων μέχρι τῶν μικρῶν στρογγύλων τεμαχίων, ἐπὶ τῶν ὁποίων προσκόπτομεν. Τὰ μεταξύ τούτων διαστήματα πληροῦνται ὑπὸ παχυτάτων στρωμάτων χιόνος, ἐν ᾗ βυθίζομεθα μέχρι τῆς ὀσφύος. Οἱ ἄνδρες εἶνε λίαν ἐξητλημένοι.

Διανυθέντα χμ. 19· κατ' εὐθεῖαν γραμμὴν χμ. 3.

12. — Ἡμέρα χαλεπὴ καταπονήσασα τοὺς ἡμετέρους ἄνδρας. Πύσχομεν ἐκ βρογμάτων τοῦ προσώπου, ἀποτελεσμάτων τῆς συνδεδυασμένης ἐνεργείας τοῦ ἡλίου καὶ τοῦ ψύχους. Τὰ ἑλικήθρα δυσχερῆστατα μετακινῶνται ἐντὸς τοῦ χάους τῶν ἐκ πάγου βράχων.

Διανυθέντα χμ. 16 ἢ 17· πραγματικὰ χμ. 2!

13. — Ἡ ὁδὸς φράσσεται ὑπὸ σειρᾶς πελωρίων τεμαχίων πάγου ἐπιθετημένων εἰς ὕψος 20 ποδῶν, διὰ μέσου τῆς ὁποίας χαράττομεν διὰ τῆς σκαπάνης ὁδόν.

14. — Πυχετώδης ἄνεμος πνέει ἐκ βορρᾶ καὶ ἅπαντες κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἤττον σοβαρῶς ἐπάθοντες ἐξ αὐτοῦ. Τρίβομεν διὰ τῆς χειρὸς τὰς πεπηγυῖας βίνας.

15. — Ἡμέρα ἀθλιεστέρᾳ πάσης περιγραφῆς. Χιονίζει, ὁ ἄνεμος πνέει, τὸ ψύχος εἶνε ὀρμιότερον τοῦ χειμῶνος. Πάντα τὰ χρειώδη ἐπάγησαν τὸ δὲ θερμομέτρον δεικνύει — 30°.

16. — Πύσχυ. — Ἡ καταιγὶς ἐξακολουθεῖ· ὁ ἄνεμος εἶνε τόσον ψυχρὸς, ἡ γῆν λίπτει τόσον πυκνὴ, ὥστε ἀδύνατον εἶνε νὰ βαδίσωμεν ἀνάγκη νὰ μένωμεν ὑπὸ τὴν σκηρῆν. Θερμοκρασία — 37°. Ἀναχωροῦμεν τὴν 5 ὥραν μ. μ. Εἰς τῶν ἐταίρων, ὁ Shirley, δὲν δύναται πλέον νὰ βαδίσῃ· θέτουσιν αὐτὸν ἐπὶ τὸ ἐνδὸς τῶν ἑλικήθρων ἐντὸς τοῦ νυκτερινοῦ αὐτοῦ σάκκου καὶ

καλύπτουσι διὰ μηλωτών και σκεπασμάτων. Εἰς ὀλιγώτερος πρὸς ὄρασιν και ἐν ἐπὶ πλεόν βάρος.

17. — Καὶ ἕτερος ἐκ τῶν τοῦ πληρώματος, ὁ Porter, εἶνε ἀχρηστος και ὑποφέρει δεινῶς. Μόλις δύναται ὑποσκάζων ν' ἀκολουθήσῃ ὅπισθεν ἡμῶν.

18. — Τὴν ἐσπέραν τῆς γῆς οἱ ἡμέτεροι σάκκοι ἦσαν τόσῳ ἀπεσκληρῦμένοι, ὥστε μετὰ πολλοῦ κόπου ἤρῳνίθημεν νὰ εἰσελθῶμεν ἐντὸς αὐτῶν. Ἡ ὄψις τοῦ πεδίου εἶνε ὀλοσχερῶς διάφορος. Ἐγκαταλιμπάνομεν τὴν γῶραν τῶν ἐπιπέδων και ὑπὸ λόφων περιβαλλομένων πάγων και εἰσερχόμεθα εἰς νέα πεδία ἀρχαίας μορφώσεως, ἔχοντα ὕψη γιγάντια και ἐπιφάνειαν ἀνώμαλον και κεκαλυμμένην ὑπὸ πυκνῆς γιόνος. Τὸ βᾶδισμα εἶνε ἐπίπονον και βαρὺ. Τὸ ἐν τῶν ἐλκίθρων, ἡ Victoria, ἀνατρέπεται ὁ πρόσθιος ὀρθοστάτης, τοῦ ἑτέρου Marco-Polo, ἀναρπάζεται.

Διανυθέντα γμ. 18 1/2 κατ' εὐθεῖαν γραμμὴν ὀλιγώτερα τῶν 2.

19. — Ἡ ἀπὸ τοῦ ἐνὸς εἰς τὸ ἕτερον πεδίων τοῦ πάγου διάθασις ἐξακολουθεῖ ὅσα δυσχερεστάτη· πολλάκις τὸ ἐν τούτων κεῖται κατὰ 2 ἢ 3 μέτρα ὑψηλότερον τῶν παρακειμένων αὐτῶν. Ἀποφασίζω, οὐχὶ ἄνευ στενωγορίας, νὰ ἐγκαταλείψω τὴν μεγάλην λέμβον ἐὰν ἐπέλθῃ ἡ τῆξις τῶν πάγων, ἡ μικρὰ λέμβος θὰ ἀρκέσῃ πρὸς μετάθασιν ἀπὸ τοῦ ἐνὸς τεμαχίου τοῦ πάγου εἰς τὸ ἕτερον.

20. — Ὀμίγη ὕγρα και διαπεραστική ὁ ἀῆρ εἶνε τόσῳ σκιερὸς, ὥστε μόλις δύναται τις ν' ἀνευρῇ τὴν ὁδὸν αὐτοῦ διὰ μέσου τῶν ἐκ πάγου πεδίων και τῶν ἀπεράντων ἐκ πάγου βράχων. Ἡ γιὼν εἶνε βαθεῖα.

21. — Τὸ θερμόμετρον δεικνύει μόνον — 28⁰, ἀλλ' ὁ ἀνεμος εἶνε φρικώδης· πολλοὶ μεταξὺ ἡμῶν πάσχουσιν ἐκ χειμέλων. Ἀπειράριθμοι ῥωγμὰὶ κεκρυμμένα ὑπὸ τὴν γιόναν ἐκτείνονται ἀκτινηδὸν καθ' ἀπάσας τὰς διευθύνσεις διακόπτουσαι τὴν πορείαν ἡμῶν. Κατὰ πᾶσαν στιγμὴν, τοῦ στερεοῦ ἐδάφους διαφεύγοντος ὑπὸ τοὺς πόδας ἡμῶν, βυθίζομεθα ἐν τῇ γιόνῃ μέχρι τῶν ὤμων.

Διανυθέντα γμ. 17· πραγματικὴ πρόοδος γμ. 3.

24. — Ἡ ἀπὸ τοῦ ἄκρου τοῦ πεδίου τῆς ἡμετέρας κατασκευῆς ἀποψις τῆς πέριξ ἐκτάσεως προξενεῖ θλιβεράν εἰς τὴν ὀφθαλμὸν αἰσθησιν· οὐδὲν ἄλλο βλέπει τις ἢ πελώρια τεμάχια πάγου, ὕψους 8 μέχρι 9 μέτρων, ἄμορφα, ἀτάκτως κείμενα. Ἐξ-απέστειλα πρὸς τὰ ἐμπρὸς τὸν ὑπολοίαρχον Parr μετὰ τῶν σκαπανέων αὐτοῦ· ἐργάζονται μετὰ δραστηριότητος· ἀνοίγεται ὁδὸς δύο γμ. μήκους. Ἐμπρός! Ἐχομεν τὴν ἰκανοποίησιν ὅτι ὑπερβαίνομεν τὸν 83ον παράλληλον.

26. — Αἱ σωρεῖαι τῆς γιόνος ἔχουσι πολλάκις πάχος 4 μέτρων περίπου. Τὰ ἐκ πάγου πεδία, ὑπερβολικοῦ πάχους, ἔχουσι μετρίαν τὴν ἔκτασιν. Τὰ πέρατα αὐτῶν συνδέονται διὰ σειρᾶς συντριμμάτων, πλάτους 4 μέγρι 12 μέτρων, διὰ μέσου τῶν ὀπίων ἀνοίγομεν ἀτραπὸν.

28. — Ἡμέρα στυγνὴ και ὀμιγλώδης. Χιονίζει. Τὰ πάντα συντελοῦσεν εἰς ἐπιβροδύσασιν τῆς ἡμετέρας κινήσεως· φρικώδεις ἐκ πάγου λόφοι, βαθεῖαι γιόνες, ὀμίγη πυκνὴ ἢ ἐκλογὴ τῆς ὁδοῦ εἶνε δυσχερεστάτη· ἀδύνατον νὰ διακρίνῃ τις εἰς ἀπόστασιν ὀλίγων μέτρων· πέριξ, πρὸς τὰ ἄνω, πρὸς τὰ κάτω, πανταχοῦ, τὸ αὐτὸ ὑπόλευκον και πελόδιον χρῶμα. Τὸ ἐλκίθρον ἐφ' ὃ κεῖται ὁ Porter κατακυλίεται ἐπὶ τῶν συντριμμάτων τῶν πάγων.

Διανυθέντα γμ. 11· πραγματικὴ πρόοδος 900 μ.

30. — Ἡ πτώσις τῆς γιόνος ἐξακολουθεῖ. Ἀδύνατον νὰ διακρίνῃ τις πρὸ αὐτοῦ εἰς ἀπόστασιν δύο ἐλκίθρων. Τὸ νὰ ῥιφθῇ τις ἐν τῷ διαδάλῳ τοῦ ἐκ πάγου κλύδωνος θὰ ἦτο ἐπικίνδυνος παραφροσύνη.

2 μαΐου. — Οἱ ἀσθενεῖς ἡμῶν — τρεῖς τὸν ἀριθμὸν — δὲν ἔχουσι κἀλλιον. Φυβοῦμαι μήπως προσεβλήθησαν ὑπὸ στομακᾶκης (scorbut). Αἱ δυνάμεις ἀπάντων ἡμῶν φθίνουσι ταχέως.

3. — Ἡμέρα σκοτεινὴ και ὀμιγλώδης. Ἡ ἔλκυσις τῶν ἐλκίθρων ὑπεράνω τῶν σωρείων τῆς γιόνος εἶνε δυσχερῆς και ἐκνευρίζουσα. Ἐν τῶν μεταφορικών ἡμῶν ἐτάφη ὀλοσχερῶς ἐν αὐτῇ, πρὸς ἀνέλκυσιν δὲ αὐτοῦ ἐκεῖθεν ἠναγκάσθημεν νὰ κενώσωμεν αὐτὸ ἐξ ὀλοκλήρου.

4. — Ἡ γιὼν πίπτει ταχέως και πυκνὴ. Οἱ νοσηλεύμενη βρῖνουσιν ἐπὶ τὰ χεῖρα. Οἱ πλεῖστοι τῶν ἀνδρῶν πάσχουσιν ἐκ δυσκαμψίας και ἀλγηδόνων τῶν κνημῶν. Ἀδύνατον εἶνε νὰ ἐξακολουθήσωμεν βαδίζοντες διὰ μέσου τοῦ διαδάλου τῶν ἐκ πάγου ὄγκων και ἐν μέσῳ τῆς πυκνοτάτης ὀμίγλης. Ἐστῆσαμεν τὰς σκηνὰς.

5. — Ἡμέρα σκοτεινὴ και στυγνὴ. Χιονίζει ἀδιαλείπτως. Ἀδύνατον εἶνε νὰ σκεφθῇ τις περὶ προσελάσεως ἐν τῇ ὀμίγλῃ και τῇ γιόνῃ ταύτῃ· ὅλ μείνομεν ἐντὸς τῶν σάκκων ἡμῶν· οὕτω τοῦλάχιστον ἐπὶ τινὰς ὥρας θ' ἀπαλλαγῶμεν τῆς ὕψεως τῆς περὶ ἡμᾶς ψυχρᾶς, θλιβερᾶς, ἀξένου σκηνῆς, ἣτις ἐκτείνεται περὶ ἡμᾶς, και ἐν ἧ οὐδὲν ἀνακουφίζει τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀπὸ τῆς μονοτόνου λευκότητος τοῦ ἀπαισίου τούτου ὀκεανοῦ τοῦ πάγου και τῆς πάχνης.

6. — Ἐπὶ τῇ ἐλπίδι νὰ διδώμεν διεξοδὸν ἐν τῷ φρικώδει λαθροῖνθῳ, ἀναρριγόμεθα ἐπὶ τοῦ ὑψηλότερου τῶν περὶ ἡμᾶς ἐκ πάγου λόφων· οὕτως εὐρισκόμεθα εἰς ὕψος 43 και πλεόν ποδῶν ὑπεράνω τῆς ἐπιφανείας τοῦ πεδίου. Ἡ ἐκ τοῦ ὕψους ἐκείνου θέα οὐδὲν τὸ παρήγορον παρουσιάζει· ὁ ὀφθαλμὸς κατὰ πᾶσαν διευθύνσιν διατρέχει ἀπεράντων θάλασσαν ἐκ τεμαχίων πάγου, πυκνῶν, συσσωρευμένων, ἐπικειμένων τῶν μὲν ἐπὶ τῶν δέ. Θερμοκρασία — 24⁰.

Διανυθέντα γμ. 11· πραγματικὰ ὀλιγώτερα τῶν 2.

7. — Ἀναχωροῦμεν μετὰ τοῦ πρώτου ἐλκίθρου διὰ μέσου τῶν ἐκ πάγου ἀπαρρώγων. Δύο τῶν ἀνδρῶν ἡμῶν, οἱ Pearce και Shirley, ἀδυνατοῦσι νὰ βαδίσωσιν. Κατακλίνουσιν αὐτοὺς ἐπὶ τοῦ ἐλκίθρου, ὑπερ σύρομεν ὕψῳ τὸ δυνατὸν ἀπώτερον, εἶτα ἐκφορτόνομεν αὐτὸ ἐκεῖ, ἐπιστρέφομεν μετ' αὐτοῦ κενῷ, ἐπαναφέρομεν αὐτὸ μετὰ τῶν ἀποσκευῶν, και οὕτω καθεξῆς περὶ τῶν λοιπῶν. Ἄλλ' αἱ συνεγεῖς αὐταὶ μεταβάσεις και ἐπιστροφαὶ καταπονοῦσι τοὺς ἀνδρας.

8. — Τὸ ἐσωτερικὸν τῶν ἡμετέρων σκηνῶν προσομοιάζει μᾶλλον πρὸς κινήτῳ νοσοκομεῖον ἢ πρὸς κατοικίαν ῥωμαλέων ἐργατῶν. Εἰς τοὺς τέως ἀναπήρους ἡμῶν προσετέθησαν 4 τῶν ἀνδρῶν τοῦ ἐλκίθρου Marco-Polo, προσβληθέντες ὑπ' ὀφθαλμίας.

9. — Μετὰ πολλῆς τῆς διασσεσκίας ἀνομολογοῦμεν ἡμῖν αὐτοῖς ὅτι ἄπαντες οἱ ἡμέτεροι ἀσθενεῖς εἶνε πράγματι προσεβλημένοι ἐκ στομακᾶκης. Οὐδεμία ἔβην ἐλπίς καλλιτερεύσεως τῶν πασχόντων ὑπολείπεται ἡμῖν πρὶν ἢ φέρωμεν αὐτοὺς ὑπὸ ἄλλους ὄρους διατροφῆς και διαίτης. Ἀναχωρῶ τὴν ἡμίσειαν ὥραν μ. μ. μετὰ τινος ἐλκίθρου κατὰ τὸ ἡμισυ φορτωμένου και δύο ἀσθενῶν· σύρομεν αὐτὸ μέχρι τοῦ πέρατος τῆς γῆς ἀνοίγεισης ὁδοῦ· τῆς σκηνῆς στηθείσης και τῆς θεραπευτικῆς ὑπηρεσίας ὀργανω-

θείσης, επιστρέφουμεν καὶ λαμβάνομεν δύο ἄλλους ἀπομάχους εἶτα μεταφέρονται τὰ τελευταῖα ἑλληθρα καὶ οἱ 5 πτωχοὶ ἡμῶν ἀνάπρησι.

Ἡ ὁδὸς τῆς σήμερον ἦτο τοσούτω ἐλικοειδῆς ἐν μέσῳ τῶν πάγων, ὥστε ἐδέησε νὰ διατρέξωμεν 12 καὶ 13 χμ. ἐν τῇ βαθυτάτῃ γιόνι, ὅπως κερδίσωμεν ἐν καὶ ἡμισυ. Ὁργανωθέντος δὲ τοῦ καταλύματος, ἀναχωροῦσιν οἱ σκαπανεῖς, ὅπως ἐτοιμάσωσι τὴν ὁδὸν τῆς αὔριον.

Μετὰ σοβαρὰς μελέτας ἀποφασίζω ἄκων καὶ βιαζόμενος νὰ θεωρήσω τὴν σταθμὴν τοῦτον ὡς τὴν τελευταῖον πρὸς βορρᾶν. Πέντε ἄνδρες τῆς μικρᾶς ἡμῶν στρατιᾶς εὐρίσκονται εἰς κατάστασιν τελείας ἐκλύσεως· τέσσαρες ἄλλοι δεικνύουσι βαρῆα συμπτώματα τῆς ἀπαισίας μάλιστα· τὸ νὰ προχωρήσωμεν ἐπὶ πλέον θὰ ἦτο ἔργον παραρροσύνης. Κατηναλώσαμεν πλέον τοῦ ἡμίσεος τῶν τροφῶν ἡμῶν· ἀνεχωρήσαμεν πρὸ 39 ἡμερῶν καὶ ἔχομεν τροφὰς μόνον διὰ 31 ἡ φρόνησις, ἡ ἀριθμητικὴ, αἱ ὁδηγίαι ἄς ἔλαβον, πάντα ταῦτα φράττουσιν ἡμῖν τὴν πρὸς τὰ πρόσω πρόοδον. . . . .

12. — Ἐγκαταλείποντες τοὺς ἀσθενεῖς εἰς τὰς φροντίδας τῶν μαγείρων, διευθυνώμεθα πρὸς βορρᾶν. Τὸ βᾶδισμα εἶνε δυσχερὲς· βυθίζομεθα ἐν τῇ γιόνι μέγρις ὄσφυς, ἐνίοτε δὲ καὶ ἐξαφνίζομεθα σχεδὸν ὀλοσχερῶς ἐν ταῖς βωγμαῖς. Τὴν μεσημβρίαν, ὄριζομεν τὴν ἡμετέραν θέσιν: 83° 20' 26" . . . . .

13. — Ἀρχόμεθα τῆς πρὸς νότον πορείας. Ἀναχωροῦμεν μετὰ δύο ἐκλήθρων, ἐγκαταλείποντες ὅπισθεν ἡμῶν τὰς σκηναὺς τοῦ νοσοκομείου καὶ τοὺς δυστυχεῖς αὐτῶν ζῆνους. Διανύσαντες διάστημά τι, ἐκφορτόνομεν τὰ ἑλληθρα καὶ ἐπαναφέρομεν αὐτὰ εἰς τὸ μέρος τῆς κατασκευῆς. Ἀνακεῖντες πορευόμεθα διὰ μικρῶν σταθμῶν, ἐπιβιβάζοντες ἀνὰ δύο μὲν ἀσθενεῖς ἐφ' ἑκατέρου τῶν ἐκλήθρων, ἕτερον δὲ ἐπὶ τῆς ἐπὶ τοῦ μείζονος θεσιμῆς λέμβου, καὶ σύροντες πρῶτον μὲν τὰ δύο ἦττον βαρῆα σκευοφόρα ἑλληθρα δι' ἀγῆματος ἐξ ἀνδρῶν, εἶτα δὲ τὸ τελευταῖον δι' ἀπάντων τῶν ὑγιῶν ἀνδρῶν ὑποστρεφόντων. Κατὰ ταύτην τὴν τάξιν γενήσεται τοῦ λοιποῦ ἡ ἡμετέρα πορεία.

14. — Καιρὸς ὀμίγλωδης· ὁ οὐρανὸς συγκέεται μετὰ τῶν πάγων ἀδύνατον νὰ διακρίνη τις πρὸ αὐτοῦ εἰς ἀπόστασιν δύο ἢ τριῶν μέτρων. Οἱ πρόσκοποι δυσχερῆστατα ἀνευρίσκουσι τὴν εὐπορον ὁδόν. Ἡ ὄρεξις ἡμῶν μειοῦται· μόνις καταναλίσκομεν τὸ κπερχόμενον ἡμῖν ἡμιμοίριον (demi-ration). Οἱ ἀσθενεῖς μετὰ μεγίστης ἀπεργείας ἀποφασίζουσι νὰ λάβωσι τροφήν ἢ μάλιστα τοῦ διπυρίτου, καὶ διαθεβεργημένον ἔτι, παραίτιος γίνεται σφοδρῶν τοῦ στόματος ἀλγηδόνων.

15. — Βασκνίζομεθα ὑπὸ δίψης, ἣν ἀδύνατον ἡμῖν εἶνε ν' ἀνκουφίσωμεν κατὰ τὰς μὴ τακτικὰς ὥρας· τοῦτο διότι ἡ μικρὰ τῆς καυσίμου ὕλης προμήθεια ἡμῶν οὐδόλως ἐπιτρέπει ἡμῖν νὰ τήκωμεν τὴν πάγον ἢ μόνον κατὰ τὰς μεγάλας τῆς ἡμέρας ἐπιστάσεις. Σταθμὸς· χιλιόμετρα 1 1/2.

17. — Μετὰ μακρὰς σκέψεις, ἀποφασίζεται ἡ ἐγκατάλειψις τῆς ὑπολειπομένης ἡμῖν λέμβου, ἅμα ὡς καὶ ἕτερός τις τῶν ἡμετέρων ἀνδρῶν ἀποβῆ ἀνικανὸς πρὸς ἐκκυσιν. Εἷς ἐπὶ πλέον ἀσθενὴς ἀποτελεῖ νέον διὰ τὰ ἑλληθρα βάρος, ἀνάγκη δὲ νὰ φθάσωμεν εἰς τὸ πλοῖον διὰ πάσης θυσίας πρὸ τῆς ὀλοσχεροῦς ἐξαντλήσεως τῶν τροφῶν ἡμῶν.

18. — Τὸ ἐπὶ τῆς ἀνωμάλου ὁδοῦ καὶ τῆς βαθείας χιόνος βᾶδισμα εἶνε ἐπιπονώτατον· πολλάκις ἐπιβάλλεται ἡ στάσις ὀλο-

κλήρου τῆς παραπομπῆς καὶ ἡ κατὰ πάσας τὰς διευθύνσεις πρὸς ἀνεύρεσιν τῆς χαρᾶς ὁδοῦ ἔρευνα, ἣτις τοσούτον δυσχερὴς ὑπὲρ τῆς ὀμίγλης καθίσταται. Διάφορα σημεῖα προαγγέλλουσι προσεχῆ μεταβολὴν τῆς καταστάσεως τοῦ φέροντος ἡμῶς ἐδάφους· βωγμὴ παρατηρηθεῖσα ὑφ' ἡμῶν πρὸ τριῶν ἐβδομάδων εἶνε σήμερον ἐπαισθητῶς πλαυτέρη, ἀπώτερον δὲ τὸ μείζον μέρος λόφου τινὸς ἐκ πάγου ἀπόλεσε τὴν ἰσοροπίαν αὐτοῦ καὶ ἀνετράπη. Αἱ κινήσεις αὐταὶ συμβουλεύουσιν ἡμῖν νὰ ἐπιταχύνωμεν ὅσῳ τὸ δυνατόν τὴν ἡμετέραν ἀναχώρησιν.

17. — Οὐρανὸς κεκαλυμμένος· αἰφνίδιοι πτώσεις πυκνῆς χιόνος. Ἡ ὁδὸς εἶνε δύσβατος· οἱ ἀσθενεῖς ἡμῶν ὑφίστανται σφοδρῶς τιναγμούς. Δύο βωγμαὶ ἐπλατύνθησαν ἀπὸ τῆς ἡμετέρας διαβάσεως, τὰ ἐκ πάγου ἄρα πεδία ἤρξαντο μετακινούμενα.

22. — Ἀδιαλείπτως ἀποπλανώμεθα, καὶ ὅταν δὲ ἀνευρίσκωμεν τὴν διὰ τῆς σκαπάνης χαρᾶς ὁδόν, δυσχερῆστατα ἐπαναφέρομεν ἐν αὐτῇ τὰ ἑλληθρα. Διανύθην διάστημα: 1 1/2 χμ.

25. — Διερχόμεθα εὐρὸν πεδῖον ὑπὸ βαθείας κεκαλυμμένον χιόνος καὶ πεφραγμένον ὑπὸ μαστῶν, ἐφ' ὧν ἡ ἐργασία τῆς ἀνεκύσεως τῶν ἐκλήθρων εἶνε ἐκ τῶν ἐπιπονώτατων· ἀλλὰ καὶ ἡ κατάθλασις δὲν εἶνε ἦττον δυσάρεστος τοῖς ἀναπῆροις, οἵτινες μόνις ἔχρουσι τὸν καιρὸν νὰ κυλισθῶσι πρὸς τὰ πλάγια πρὶν ἢ ὑπὸ τοῦ ἐκλήθρου καλυφθῶσιν.

26. — Μεσημβριανανατολικὴ καταιγίς, συνοδουμένη ὑπὸ ἀφθῶν χιόνων, ἃς ὁ στρόβιλος περιστρέφει καὶ ἐπισωρεῖ. Ἰδοὺ ἡμεῖς καταδεδικασμένοι εἰς ἐντελὴ ἀκινήσιν. Ἀδύνατον νὰ φορτώσωμεν τὰ ἑλληθρα καὶ νὰ τοποθετήσωμεν ἐν αὐτοῖς τοὺς ἀσθενεῖς, χωρὶς οὗτοι νὰ εἶνε σχεδὸν τεθαμμένοι ἐν τῇ πυκνῇ δίνῃ. Ἄλλως τε δὲ πῶς θὰ διέκρινε τις τὴν ὁδόν, καὶ εἰς ἀπόστασιν ἔτι ἴσην περὶ τὸ μέγιστον ἐνὲς ἐκλήθρου: . . . .

27. — Ἡ μεγάλη ποσότης τῆς καταπεσοῦσης χιόνος καθιστᾷ δυσχερῆστατον τὸ βᾶδισμα, τῆς θερμοκρασίας δὲ ἀνυψουμένης, ἡ χιὼν μεταβάλλεται διὰ τήξεως εἰς γλοιώδη βόρβορον· συμπήγνυται περὶ τὰ ὑποδήματα ἡμῶν καὶ περὶ τοὺς παγοβάτας (patins) τῶν ἐκλήθρων, ὧν ἡ ἐκκυσὶς ἀποβαίνει ἐπὶ μᾶλλον κοπιώδης. . . . Ἡ κατάστασις τῶν ἀξιωματικῶν εἶνε καλὴ, οὐχὶ ὅμως καὶ ἡ τῶν ἀνδρῶν τοῦ πληρώματος, πλην δύο. Ἡγγικεν ἡ ὥρα τῆς ἐγκαταλείψεως τῆς λέμβου καὶ τῶν μὴ ἀπολύτως ἀναγκαῶν ἀντικειμένων. Ὡς μόνος ὑπολείπεται ἡμῖν σκοπὸς ἡ ὄσῳ τὸ δυνατόν ταχύτερα εἰς τὸ πλοῖον ἀφίξις.

. . . 31. — Ὁ καλύπτων μικρὰν τινα λίμνην πάγος ῥήγνυται ὑπὲρ τὸ ἄν τῶν ἐκλήθρων, μετὰ μεγάλου δὲ κόπου κατορθώθη νὰ παρκαλωθῆ ἡ ὀλοσχερὴς τοῦ ἐκλήθρου καταβύθισις, ἣτις θὰ ἦτο ὀλεθρία εἰς ἕνα τῶν δυστυχῶν ἀναπῆρων, στερεῶς ἐπὶ τούτου προσεδεδεμένον.

Ἡ βίξις τοῦ πνέοντος ἀνέμου ἀναγκάζει ἡμᾶς νὰ σταθμεύσωμεν ἀδύνατον νὰ διακρίνη τις πρὸ αὐτοῦ εἰς ἀπόστασιν δύο βημάτων. Ἡ ἀδιαλείπτως πίπτουσα χιὼν καὶ ἡ ὑπὸ τῶν συστρεφόμενων πνευμάτων τοῦ ἀνέμου ἐγειρομένη καθιστῶσι τὰ ἐνδύματα ἡμῶν διάβροχα. Ἐσμὲν διάβροχοι, καταφυγμένοι, τρέμοντες ἐκ τοῦ ψύγους. Διανύθην διάστημα: ὀλιγώτερον τοῦ ἐνὲς χιλιόμετρον.

1 ἰουνίου. — Αἱ καταιγίδες διαδέχονται ἐναλλάξ τὰς πτώσεις τῆς χιόνος. Ἡ ἀρχαία ἡμῶν ὁδὸς εἶνε ὀλοσχερῶς πεφραγμένη· ἀναχωροῦμεν αὐτὴν μόνον διὰ τῶν τότε ἀπορριφθέντων ἄκρων τῶν σιγάρων ἢ τῶν ἐκ λευκοσιδήρου κυτῶν, ἅτινα ἀποτελοῦσι

τὰ ἔγνη τῆς πρώτης ἡμῶν διαβάσεως. Τὸ βᾶδισμα εἶνε δυσχερέστατον ἐνίοτε βυθίζομεθα μέχρι τῶν ὤμων.

2. — Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀσθενῶν αὐξάνει ἐπὶ πλέον. Ὅκτὼ μόνον ὑπολειπόμεθα, ὧν δύο ἀξιωματικοὶ καὶ ἕξ ἄνδρες, βεβαίως οὐχὶ ἐντελῶς ὑγιεῖς. Πέντε ἀσθενεῖς κατὰκείνται ἐπὶ τῶν ἐλκλήθρων, οἱ δὲ λοιποὶ τέσσαρες μολὶς δύνανται νὰ σύρονται χωλαίνοντες ὀπισθεν αὐτῶν. Βαδίζομεν κατὰ τὴν ἐξῆς τάξιν: ἅπαντες οἱ ἄνδρες σύρομεν τὸ μέγα ἐλκλήθρον ὅσῳ τὸ δυνατόν ἀπώτερον· εἶτα ἐπιστρέφομεν καὶ λαμβάνομεν τὰ λοιπὰ δύο, εἰς δύο διγρημέναι τμήματα. Προσθετόν εἰς ταῦτα ὅτι, ὀριστικῶς ἀπολέσαντες τὰ ἔγνη τῆς ὁδοῦ, ἀναγκάζομεθα ν' ἀναλάβωμεν τὴν σκαπάνην καὶ τὰ πύα.

4. — Προπορεύομαι τῶν ἐλκλήθρων καὶ μετὰ πολλοῦ κόπου φθάνω εἰς τὴν παραλίαν μετὰ τοῦ ὑποπλευάρχου Parf. Ἄνευρίσκωμεν ἐκεῖ πρόσπρατα ἔγνη βημάτων ἀνθρώπων καὶ ἐνὶς ὑπὸ κινῶν συρομένου ἐλκλήθρου. Σημειώσας τις πληροφορεῖ ἡμᾶς ὅτι ὁ πλοίαρχος μετὰ δυο ἀνδρῶν ἐφθασαν ἐνταῦθα καὶ ἀνεχώρησαν εἰς τὸ πλοῖον! Ἐπιστρέφομεν εἰς τοὺς ἡμετέρους ἄνδρας.

6. — Ἡ μόνη ὑπολειπομένη ἡμῶν ἐλπὶς πρὸς σωτηρίαν τῶν ἀσθενῶν ἡμῶν εἶνε ἡ ταχίστη αἰτησις βοήθειας. Ἀποφασίζεται ἡ εἰς τὸ πλοῖον ἀναχώρησις τοῦ Parf τὴν πρωΐαν τὴν αὐρίον. Μόνος θὰ διατρέξῃ, ἐν μέσῳ τῶν βαθέων σωρῶν τῆς γιόνος καὶ τῶν ὑψηλῶν ἀπορρώγων τοῦ πάγου, τὰ ἄπὸ τοῦ Alerte χωρίζοντα ἡμᾶς 55 χιλιόμετρα.

7. — Ἄπαντες οἱ ἡμέτεροι πάσχουσι καὶ μολὶς δύνανται νὰ κινήθωσιν. Ὁ εἷς τούτων, ὁ Porter, εἰς κακίστην εὐρίσκειται κατάστασιν.

8. — Ὁ δυστυχὴς Porter ἀπέθανε. Τὸ ναυτικὸν σῆμα καταβιβάσαντες μεσίσιον καὶ διὰ τῆς ἐθνικῆς σημαίας καλύψαντες τὸ σῶμα, ἐγκαταλείπομεν ἅπαντες, πλὴν τῶν τεσσάρων βαρύτερον ἀσθενούντων, τὴν σκηνήν, τὴν 9ην τῆς πρωΐας ὥραν τῆς νεκρωσίου ἀκολουθίας ἀναγνωσθείσης, ἐμπιστευόμεθα τὰ λείψανα εἰς τὴν πεπηγυῖαν αὐτῶν κοιτικίαν. Χονδρῶσιδης σταυρὸς μετὰ καταλλήλου ἐπιγραφῆς, κατασκευασθεὶς ἐκ μιᾶς κώπης καὶ ἐξ ἐνὸς ὀρθοστάτου τοῦ ἐλκλήθρου, ἐτέθη ἐπὶ τοῦ πάγου.

9. — Οἱ ἀσθενεῖς ἡμῶν εὐρίσκονται εἰς κατάστασιν μεγίστης ἐκλύσεως. Ἀπάντων οἱ ὀφθαλμοὶ μετ' ἀγωνίας στρέφονται πρὸς νότον. Σημειοῦται ἐν τῇ ὁμίλῃ σκοτεινόν τι ἀντικείμενον προσωρῶν ταχέως αἰσθανόμεθα ἡμᾶς αὐτοὺς καταβαλλομένους ὑπὸ τῆς συγκινήσεως. Εἶνε ἄμαξα συρομένη ὑπὸ κινῶν, ἐφ' ἧς ἐπιβαίνουσι δύο ναῦται τοῦ Alerte! Μολὶς δύνανται οἱ ἡμέτεροι ἄνδρες νὰ ζητωκραυγήσωσιν πρὸς ἔκφρασιν τῆς εὐγνωμοσύνης αὐτῶν. Γενικὴ χειραψία. Πληροφοροῦσιν ἡμᾶς ὅτι ὁ πλοίαρχος καὶ ἅπαντες οἱ ἀξιωματικοὶ καταφθάνουσι ἐπὶ κεφαλῆς ἀποστολῆς ἐφοδίων.

10. — Ἡ συνδεία τοῦ πλοίαρχου καθίσταται ὀρατὴ. Διατάσσω τὴν διὰ σημαῶν διακόσμησιν. Τὴν μεσημβρίαν καὶ 45 λεπτά, δεχόμεθα ἐγκαρδίον τῶν ἡμετέρων φίλων ἐγκαλισμόν. Ὁ χρόνος ἐπέγει ἀναχωροῦμεν ἀμέσως, τῶν βαρύτερον ἀσθενούντων κατακλιθέντων ἐπὶ τοῦ ὑπὸ τῶν κινῶν συρομένου ἐλκλήθρου.

13. — Αἱ κνήμῃς ἡμῶν εἶνε λίαν ἐξησθημέναι, ἀλλ' ἡ ἰδέα τῆς προσερχοῦς ἐν τῷ πλοίῳ ἐπανόδου ἐνισχύει ἡμᾶς εἰς τὴν πρὸς τὰ πρόσω παρείαν.

Τέλος φθάνομεν εἰς τὸ πλοῖον τὴν 1 1/2 ὥραν τῆς πρωΐας τῆς Παρασκευῆς, 14 ἰουνίου.

Καὶ αὐτὴ μὲν ἡ περιλήψις τῆς ἐπισήμου τοῦ Markham ἐκθέσεως. ἦτις, νομίζομεν, καὶ μόνη ἴσκει ὅπως δόσῃ ἡμῖν ἰδέαν τῶν δυσχερειῶν, αἵτινες παρῶσιν αἰσθάνονται κατὰ τὰς ἐκάστοτε εἰς τὰς πολικὰς θαλάσσας ἢ πεπηγυῖας χώρας ἐκδρομᾶς. Καταδεικνύοντες δὲ διὰ τῶν πολυαριθμῶν δοκιμῶν, περὶ τῶν μόνων τῶν ὁποίων ἐγένετο λόγος ἐν τῇ ἐν ταῖς στήλαις ταύταις δημοσιευθεῖσῃ σειρᾷ τῶν ἡμετέρων περὶ πολιτικῶν ἐκδρομῶν ἄρθρων, οὗτι ἀδύνατος εἶνε ἡ διὰ πεζοπορίας κατὰκτισις τοῦ πόλου, ὁ ἀτρόμητος θαλασσοπόρος κ. Fridtjof Nansen, οὐδὲν τὴν ἀναχώρησιν ἐγκαίρως κατεστήσαμεν γνωστὴν τοῖς ἡμετέροις ἀναγνώσταις, ἀνέλαβε τὴν ὀριστικὴν τοῦ προβλήματος λύσιν, μετ' ἐπισταμένην μελέτην τῶν αἰτίων, ἅτινα παρεκώλυσαν τὴν μέχρι τοῦδε ἐπιτυχίαν τοῦ μετὰ τοσαύτης ἐπιμονῆς καὶ ἀξιοθαύμαστον ἐθελουσίας ἐπιδιωχθέντος ὀκοποῦ. Ἐκ τῆς μελέτης ταύτης ὁ Nansen ἐπέσθη ὅτι τὸ ναυάγιον τῶν μέχρι τοῦδε πρὸς κατάκτησιν τοῦ πόλου ἐκδρομῶν δέον ν' ἐποδοθῆ εἰς τὴν μὴ ἐπιτυχή ἐκλογὴν τοῦ δρομολογίου, ὅπερ κατὰ ταύτας ἠκολούθησαν. Τῷ ὄντι, γνωστὸν τυγχάνει ὅτι τῶν ἐν ταῖς πολικαῖς θαλάσσαις ὀρμῶν, τὰ μὲν φέρονται ἀπὸ βορρᾶ πρὸς νότον, ὅσον τὸ παραρρέον τὰς ἀνατολικὰς τῆς Γροιλανδίας μέγα πολικὸν ὀρῆμα, τὰ δὲ ἔχουσι διωθῆναι ἀπὸ νότου πρὸς βορρᾶν, καὶ τοιαῦτα εἶνε τὰ διαρρέοντα τοὺς πορθμοὺς τῆς Ζέμδλας καὶ τοῦ Βέριγκ, ὡς καὶ τὰ γεννώμενα συνέπειά τῆς ὀρῆς τῶν πολυαριθμῶν τῆς Σιβηρίας ποταμῶν. Τὸ τελευταῖον τοῦτο ὀρῆμα, ὅπερ ὁ κ. Nansen ἔχει τὴν ἀξιοθαύμαστον πεποιθῆσιν ὅτι θὰ συναντήσῃ περὶ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Λένα, ἀποτελεῖ τὴν βᾶσιν σύμπαντος τοῦ τολμηροῦ ὀδου καὶ μεγαλοφυοῦς αὐτοῦ σχεδίου. Ἡ ὑπαρξὶς τοῦ ὀρῆματος τούτου κείται διὰ τὸν ἀτρόμητον ἄνδρα ἐκτός πάσης ἀμφισβητήσεως. Τὰ συντρίμματα τῆς πρὸ τῶν Σιβηρικῶν νήσων ἀφανισθείσης Jeannette συνεζέγησαν ἐπὶ τῆς μεσημβρινοδυτικῆς τῆς Γροιλανδίας ἀκτῆς, ἐπ' αὐτῆς δὲ ἀνευρέθη ἀρπάγη προσερχομένη ἐκ τῆς Alaska, ἦτις διέπλευσεν οὕτω σύμπασαν τὴν πολικὴν θάλασσαν. Ἡ ἀφθόνως ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς τῆς Γροιλανδίας ἀκτῆς παρασυρομένη ξυλεία προσέρχεται τὸ μὲν ἐκ τῆς Ἀμερικῆς, τὸ δὲ ἐκ τῆς Σιβηρίας, ἐπομένως τὸν αὐτὸν διανύει δρόμον. Ἐπὶ τούτων καὶ ἄλλων γεγονότων ἐστῆριξεν ὁ Νορβηγὸς θαλασσοπόρος τὸ μεγαλεπήβολον αὐτοῦ σχέδιον. Ἀλλὰ, καίπερ πλήρης πεποιθῆσεως, οὐδομῶς παρέλειψεν ὁ Nansen τὴν ἐφαρμογὴν πάντων τῶν μέτρων δι' ὧν θὰ δυναθῆ νὰ ἀγάγῃ εἰς αἶσιον πέρας τὸ ὑπ' αὐτοῦ ἀναληφθὲν σχέδιον. Γνωστὸν τοῖς ἡμετέροις ἀναγνώσταις τυγχάνει ὅτι ὑπὸ τὰς ἀμέσους ὀδηγίας αὐτοῦ κατασκευάσθη ἐν τῷ ὀρμῷ τοῦ Redvig παρὰ τὴν Laurvig (Νορβηγία) πάγου, 350 τόνων χωρητικότητος, οὕτινος τὸ σχῆμα διαφέρει οὐσιωδῶς πάντων τῶν τέως ἐν τοιαύταις περιστάσεσι χρησιμοποιηθέντων. Τὸ πλοῖον τοῦτο χαρακτηρίζεται ἰδίᾳ ἐκ τῆς στερεότητος τῆς κατασκευῆς αὐτοῦ, διότι πρὸς τοῦτο ἔχρη-

1) Ἡ ἀναχώρησις ἐγένετο τὴν 13)25 ἰουνίου ἐ. ἕ.

σιμοποιήθησαν σκληρότατα και παχύτατα ξύλα, τριπλούν αποτελούντα θώρακα, ὃ δὲ Nansen νομίζει ὅτι ἔνεκα τῆς κατασκευῆς αὐτοῦ θά δυνθῆ τοῦτο ἀφ' ἑνὸς μὲν ν' ἀντέχη εἰς τὰς πιέσεις τῶν πλωτῶν πάγων, ἀφ' ἑτέρου δὲ νὰ ἐπικάθῃται δι' ὀλισθησέως ἐπ' αὐτῶν. Τὸ πλοῖον ἐν ἄλλοις εἶνε ἐφωδιασμένον δι' ἀεροστάτου σχοινοδέτου (carlif), δυναμένου ν' ἀναθῆ εἰς μεγάλα ὕψη πρὸς ἐνδιαφερούσας ἐπισκοπήσεις, ὡς καὶ δι' ἐλαφρῶν καὶ φορητῶν λέμβων, αἵτινες προορίζονται ὡς καταψύγια, ἐν ἧ περιπτώσει (καίτοι τοῦτο ἀντίκειται εἰς ἀπάσας τὰς τοῦ Nansen βλέψεις) ἤθελον ἀναγκασθῆ νὰ ἐγκαταλείψωσι τὸ πλοῖον.

Εὐχόμεθα αὐτῷ ἀπὸ ψυχῆς εὐπλοῖαν καὶ ἐπιτυχίαν.

ΗΛ. ΒΑΛΣΑΜΑΚΗΣ.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ.

Τὸ τελευταῖον ἐξ Ἀθηνῶν ταχυδρομεῖον οὐδὲν μὲν ἐκόμισεν ἡμῖν ἄξιον λόγου ὡς πρὸς τὴν πορείαν τῶν ἐν Ἑλλάδι πολιτικῶν πραγμάτων, διαμενόντων ἐν τῇ αὐτῇ στασίμῳ καταστάσει, ἐγνώριδεν ὅμως ἡμῖν τὴν κατὰ πάντα αἰδίαν γέννησιν καὶ δευτέρου νόου τοῦ διαδόχου τοῦ θρόνου Κωνσταντίνου, ὅπερ ἀποτελεῖ ἐν τῇ παρούσῃ μάλιστα δυσθύμῳ περιόδῳ εὐφρόσυνον τῷ ἑλληνικῷ λαῷ καὶ παντὶ φίλῳ τῆς Ἑλλάδος γεγονός, ἅτε διὰ νέου κρίκου συνδέον τὸ ἔθνος πρὸς τὴν ὁσημέραι δημοτικωτέραν γινομένην δυναστείαν, τὴν μόνην ἀναντιρρήτως ὑπολειπομένην ἄγκυραν σωτηρίας, ὡς καὶ τὴν ἄρσιν πάντων τῶν κατὰ τὴν τελευταίαν ὥραν προκυψάντων τεχνικῶν κωλυμάτων ἐν τῇ κορινθιακῇ διώρῳ, ἧς ὀριστικῶς πλέον ἐνώπιον τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας καὶ τῶν ἀρμοδιῶν ἀρχῶν τελοῦνται σήμερον πανηγυρικῶς τὰ ἐγκαίνια, γεγονός καὶ τοῦτο ἰκανῶς ἀνακουφιστικὸν ἀπὸ τῆς βαρυθυμίας, ἣτις πιέζει τὸ ἑλληνικὸν ἐπὶ τῇ παρατάσει τῆς οἰκονομικῆς καχεξίας καὶ ταῖς ἐξ αὐτῆς διπνεκῶς συμβαίνουσας ἰδιωτικαῖς οἰκονομικαῖς καταστροφαῖς. — Ὑπὸ τὴν ἐποχὴν μάλιστα ταύτην τὸ δεύτερον τῶν περὶ ὧν ὁ λόγος γεγονότων δύναται νὰ ἐμπνεύσῃ πολλὰς ἐλπίδας, ἀφοῦ πανθομολογούμενον τυγχάνει ὅτι πᾶν προστιθέμενον μέσον συγκοινωνίας, μάλιστα διεθνούς, καὶ νέαν πηγὴν εὐημερίας καὶ πλοῦτου δύναται ν' ἀποτελέσῃ. ὅταν ὁ δυνάμενος ὑπὲρ πάντα ἄλλον νὰ ἐπωφεληθῆ ἐξ αὐτοῦ λαὸς γινώσκῃ νὰ ἐκμεταλλευσθῆ προσκινόντως ὑπὲρ τῆς ἰδίας ἀναπτύξεως, τῆς ἠθικῆς, τῆς βιομηχανικῆς καὶ τῆς ἐμπορικῆς, τὴν στενωπώτερον οὕτω γινομένην συνάφειαν αὐτοῦ πρὸς τὰς ἐστίας τοῦ νεωτέρου πολιτισμοῦ. — Ἐπειτα ἡ αἰδία συντέλεις τοῦ μεγάλου τούτου δημοσίου ἔργου δύναται καὶ δι' ἄλλον τινὰ λόγον νὰ παρέχῃ ἀμύγη τὴν ἀπ' αὐτοῦ εὐφροσύνην. Κατ' οὐδὲν ἐπιρεάσατο τὸ δημόσιον ταμεῖον, δὲν κινδυνεύει διὰ τῶν μεταγενεστέρων ἐπὶ τοῦ προϋπολογισμοῦ τοῦ κράτους αποτελεσμάτων αὐτῆς νὰ προσενηθῆ ἐν τῷ μέλλοντι τὰς ἀπογοητεύσεις ἐκεῖνας, αἵτινες διὰ τὴν ἀπὸ τινος χρόνου ἀποκαλυφθεῖσαν

μετὰ πάντων τῶν ὀλεθρίων ἐπακολούθων αὐτῆς κατάστασιν ἡμαῦρῶσαν τὴν χαράν, ἣν ὁ Ἕλληνας τῶς ἠσθάνετο, βλέπων συντελουμένης ἀλλεπαλλήλους τὰς διαφόρους σιδηροδρομικὰς γραμμὰς, ὧν ἡ διὰ δανείων καὶ τῶν πολυθρυλλύτων ἐκείνων οἰκονομικῶν συνδυασμῶν τοῦ κ. Τρικούπη κατασκευὴ ἐπὶνεγκε κατὰ μέγα μέρος τὰς παρούσας δυσχερείας.

Ἡ ἐκβάσις τῶν τῇ παρελθούσῃ κυριακῇ διεξαχθεῖσων βουλγαρικῶν ἐκλογῶν ἦν νίκη αὐθις τοῦ κ. Σταμπούλωφ. — Τὸ ἀποτέλεσμα τοῦτο, εἰς ὃ εἴχομεν ἤδη προδιατεθειμένον τὸν ἀναγνώστην, ὑπομνήσαντες αὐτῷ τὴν περὶ τὸ δημοιογεῖν εὐνοϊκὰς αὐτῷ πλειονοψηφίας δεινότητα τοῦ βουλγάρου πρωθυπουργοῦ, οὐδένα βεβαίως θά ἐκπλήξῃ λεπτομέρειαί τινες ὅμως περὶ τῶν περιστάσεων. Ὑφ' ἃς τὸν νέον αὐτοῦ θρίαμβον κατήγαγεν ὁ πρῶτος τῶν συμβούλων τοῦ πρίγκιπος Φερδινάνδου, περιστάσεων δέ, αἵτινες διλοῦσι φανερὰ τὰ μέσα, δι' ὧν τὸ ἀποτέλεσμα τοῦτο ἐπετεύχθη, ἐξηγοῦσιν ἐτι μᾶλλον τὸ πρᾶγμα, μάλιστα δὲ τὴν μικρὰν ἐπίδρασιν, ἣν ἐπὶ τοῦ ἀποτελέσματος τούτου ἠδυνήθη ν' ἀσκήσῃ ἡ ὀργασθεῖσα ζωτικώτερον καὶ θαρραλεώτερον, ἰκανῶς δὲ συντεταγμένως ἐνεργήσασα νῦν ἀντιπολιτευσις. — Αἱ περιστάσεις αὗται εἶνε ἢ ἀπὸ τοῦ ἀγῶνος ἀποχῆ τοῦ πλειίστου τῶν ἐκλογῶν, ἢ εἰς τὰς κάλπας δὲ προσέλευσιν μόνον τῶν διατεθειμένων νὰ ὑπερηψήσωσι τῶν κυβερνητικῶν ὑποψηφίων. Καὶ πρὸς πίστωσιν τοῦ λόγου ἀρκεῖ ἐν μόνον παράδειγμα, τὸ τῆς σχετικῶς μάλιστα ἐν τῷ πολιτικῷ βίῳ προηγμένης καὶ φυσικῶς μάλιστα δυναμένης νὰ ἐνδιαφέρεται περὶ τῆς τύχης τῆς πατρίδος περιφέρειας, τῆς Σοφίας. Τίς ἠδύνατο νὰ φαντασθῆ ὅτι ἐκ τῶν δεκατετραεσχλίων ἐκλογῶν τῆς περιφέρειας ταύτης παρὰ τὸ ἐξαιρετικὸν ἐνδιαφέρον, ὅπερ δι' οὗς ἐν τῇ τῆς παρελθούσης κυριακῆς Ἐπιθεωρήσει ἡμῶν λόγους εἶπομεν ἔφερε νῦν ὁ ἐκλογικὸς ἀγὼν, θά προσήρχοντο εἰς τὰς κάλπας μόνον τριεσχίλιοι καὶ 128 πολῖται, οἵτινες ἅπαντες σχεδὸν (3110) θά ὑπερηψήζον τοῦ κ. Σταμπούλωφ; Καὶ ὅμως τὸ πρᾶγμα οὕτως ἐγένετο, μαρτυροῦν πλέον ἢ ἐπαρκῶς τὴν τελειότητα, εἰς ἣν τὴν τέχνην τοῦ διεξάγειν συνταγματικὰς ἐκλογὰς προήγαγεν ὁ ὑπερὶ τῶν βουλγαρικῶν ἐλευθεριῶν, ὡς ἀπειλομένων ὑπ' οὐκ οἶδαμεν τίνος, κοπτόμενος ἀδιακόπως πρόεδρος τοῦ ἐν Σοφίᾳ ὑπουργικοῦ συμβουλίου. Ἡ τελειότης αὕτη συνίσταται εἰς τὸν ἀπλοῦν καὶ καθαρὸν ἀποκλεισμὸν τοῦ ἐκλογικοῦ περιβάλλοντος ἀπὸ παντὸς ὑπόπτου ἀντιπολιτευτικῶν προθέσεων, διεξαγόμενον εἴτε δι' ἀπειλῶν καὶ προηγουμένης ἐκφοβήσεως καὶ βίας εἴτε δι' ἄλλων μέσων, τὸν αὐτὸν ὑπηρετούντων σκοπῶν. — Ἄλλ' ἢ ἀναλογία τῶν ἀποσχόντων πρὸς τοὺς προσελθόντων, τῶν πρῶτων ὑπερβαίνοντων τὰ τρία τέταρτα τῶν ἐκλογῶν, τοῦλάχιστον ὡς πρὸς τὴν ἐκλογικὴν περιφέρειαν Σοφίας, ἧς τοὺς ἀριθμοὺς ἔχομεν ὑφ' ὄψει, εὐλόγως δὲ δυναμένων νὰ λογιθῶσιν ἐν τοῖς ἀντιπολιτευομένοις, δὲν ἀποδεικνύει ἡλίου φαινόμενον ὅτι ἐλάχιστη μόνον τοῦ βουλγαρικοῦ λαοῦ μειονοψηφία ἐξακαλουθεῖ συντασσομένη τῷ δημοιοργῷ τῆς ἐνεστώσης τραγελαφικῆς θέσεως τῆς ἡγεμονίας, ὅτι δὲ ἡ μείιστη τῶν ἔθνων πλειονότης διείδεν ἐπὶ τέλος ποῦ ἄγει τὴν χώραν ἢ ἀρχομανία ἐνὸς ἀνδρός, χάριν τοῦ ἰδίου συμφέροντος μὴ ὀ-

κνούντος νά θυσιάσῃ τό τε παρόν καί τό μέλλον, τά τε πολιτικά καί τὰ ἐκκλησιαστικά συμφέροντα τῆς πατρίδος αὐτοῦ; — Τοῦτο ἀποτελεῖ αναντιρρήτως πρόοδον, ἀλλ' ἀτυχῶς πρόοδον, ἥς ἀρνυτικῶς μόνον μέχρι τοῦδε ἐνεργήσῃ τὰ ἀποτελέσματα, οὗ ἕνεκα καί ἐπῆλθεν ἡ τοῦ ὑφεστώτος κυβερνητικοῦ ἐν τῇ ἡγεμονίᾳ καθεστῶτος ἐξασφάλισις — ἂν μὴ τι ἐπέλθῃ ἀπρόοπτον—ἐπὶ μίαν ἐτι ὄλην πενταετίαν, ἐνῶ ἐνεργότερα τις τοῦ φρονήματος τῆς χώρας ἐκδήλωσις δι' εὐσταθοῦς ἀπαιτήσεως τῆς ἐκλογικῆς ἐλευθερίας ἠδύνατο νά καταστήσῃ διάφορον ὄλωσ τὴν ἐκδασίν τοῦ ἀγῶνος πρὸς τὰς παρελθούσας κυριακῆς. — Νῦν ὑπολείπεται τὸ ἀποτέλεσμα τοῦ ἐλέγχου, ὃν ἐπὶ τῶν κυβερνητικῶν πράξεων ἐλευθερώτερον καί μετὰ μείζονος ἠδῆ ἢ τὸ πρὶν κέρους θ' ἀσκή ἢ ὀπωρῶσποτε πλεόν ἐργῶ ὑψιστάμενη ἀντιπολιτευσις. Ἄν μὴ ὁ ἐλεγχος οὗτος, ἐν τε τῷ βουλευτηρίῳ καί διὰ τῆς δημοσιογραφίας ἐνασκούμενος, ἐπενέγκῃ τὴν ἐπίσπευσιν τῆς λύσεως, ἐπωφελούμενος ἐκ τῶν τυχόν ἐπελευσομένων ἀπρόοπτων, ἰδίᾳ δὲ τῶν ἐνδομύχων διαθέσεων τοῦ πρίγκιπος Φερδινάνδου, πάντως ὅμως θὰ παρασκευάσῃ ἐπαρκῶς τὰ πράγματα, ὅπως ἡ νῦν ἀρχομένη νέα κοινοβουλευτικὴ περίοδος ἀποθῆ ἢ τελευταία τῆς τοῦ κ. Σταμπούλωφ. Ἡ ἐλπίς ἐν σχέσει πρὸς τὰς ἀνάγκας τῆς χώρας, ἐπειγόντως ἀπαιτούσας τὴν ἀπαλλαγὴν αὐτῆς ἀπὸ τῆς παρούσης καταστάσεως, εἶνε ἱκανῶς ἀπομεμακρυσμένη· ἀλλὰ τοῦτο εἶναι ὁ καρπὸς τῆς κατὰ τὰς παρούσας ἐκλογὰς παθητικῆς πολιτικῆς τοῦ βουλγαρικοῦ λαοῦ.

Ὡς ἀσφαλῶς προσεβλέπετο, οἱ Σιαμαῖοι, ἐλπίσαντες ἐπὶ τῇ ἐνεργῷ ὑποστηρίξει τῶν πατρῶων αὐτῶν Ἄγγλων καί ἐπὶ τῇ ἐλπίδι ταύτῃ σκαιῶς μὲν κατ' ἀρχὰς πολιτευθέντες καί τὴν Γαλλίαν πρὸς ἑαυτοὺς ἐκπολεμῶσαντες, ἀμφιδόξως δὲ εἶτα ἐν τῇ πρὸς τὸ γαλλικὸν τηλεσίγραφον ἀπαντήσει αὐτῶν προσενεχθέντες, ὅτε εἶδον τὰς μὲν ἀκτὰς αὐτῶν ἀποκλεισμένης ὑπὸ τῶν πλοίων τῆς Δημοκρατίας, τὸ ἐμπόριον αὐτῶν διακοπτόμενον καί τοὺς λιμένας ἀπειλουμένους ὑπὸ τῶν γαλλικῶν τηλεβόλων, τὴν δὲ προστάτιδα καὶ ὑποκινήτριαν αὐτῶν Ἀλβιδῶνα ἀρκουμένην εἰς πλατωνικάς τινας μὲν ἐκφράσεις ἀποδοκιμασίας ὡς πρὸς τμημὰ τῶν ἐδαφικῶν ἀξιώσεων τοῦ γαλλικοῦ τηλεσίγραφου, ἐφ' οὗ καί οἱ Ἄγγλοι διεξεδίκουν ἐπιρροήν, εἰς τὴν δὴλωσιν δὲ τελείας οὐδετερότητος ὡς πρὸς τὰ ἀμέσως τῶν σιαμικῶν συμφερόντων ἀπτόμενα σημεῖα τῶν γαλλικῶν ὄρων, ἐσπευσαν εἰς ταχεῖαν ὑποχώρησιν, δηλώσαντες τῇ Γαλλίᾳ ὅτι δέχονται ἀνεπιφυλάκτως πάντας τοὺς ὄρους τοῦ τηλεσίγραφου. Ἡ γαλλικὴ κυβέρνησις μετὰ σοβαρὰν διάσκεψιν — διότι ὑπῆρξαν καί οἱ ἀξιώσαντες ὅπως μὴ ληθῆ ἢ ὑπ' ὄψει ἢ βραδείᾳ αὐτῆ τῶν ἐν Βαγκόκῃ ὑποχώρησις, ἀλλ' ἐξακολουθήσῃ ἢ χρῆσις τῶν πολεμικῶν μέσων πρὸς ἀσφαλέστερον σφῆρονισμόν τοῦ πολέμου — ἀπεδέξατο τὴν ὑποταγὴν ταύτην καί διεγράψεν ὡς αὐστηρότατα τὸν τρόπον τῆς ἐφαρμογῆς τῶν ὄρων τοῦ τηλεσίγραφου, ἀραιτοῦσα πρὸς τοῖς ἄλλοις τὴν ἄμεσον ἐκπένωσιν τῶν διεκδικουμένων χωρῶν καὶ ἀσφαλῆ ἐγγύα περὶ τῆς ἀκραίας καὶ ἐγκαίρου ἐκπληρώσεως πάντων τῶν ἄλλων ὄρων. Ὡς εἰκός, οἱ ὑπὸ τῶν προστάτων αὐτῶν ἐγκαταλειφθέντες ἐσπευσαν καί τοὺς συμπληρωματικοὺς τού-

τους ὄρους ν' ἀποδεχθῶσιν· οὕτω δὲ ὁ γαλλικὸς τύπος ἐπαίνει μὲν εὐλόγως τὴν σύνεσιν καὶ δραστηριότητα, μεθ' ἧς ἐν τῷ ζητήματι τούτῳ ἐπολιτεῦσθι ὁ ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν ὑπουργὸς κ. Δεδέλ, εὐλόγως δὲ σκόπτει τὴν θρασυδειλίαν τῆς ἀγγλικῆς πολιτικῆς. — Καί ὄντως ἐκ τῆς τοιαύτης τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος ζητήματος τροπῆς ἄπαξ ἐτι ἀπεδείχθη ὅτι οἱ μεγάλα κομπορημονοῦντες καί εὐχερῶς τὰς ἀπειλάς ἐξακοντίζοντες κατὰ τῶν μικρῶν καὶ ἀσθενῶν δὲν εἶναι πάντοτε καί οἱ τὰ μεγάλα καὶ τολμηρὰ πράττοντες. ὅταν πρὸς ἰσοπάλους ἀναγκάζονται ν' ἀντιμετρηθῶσιν, ὅτι δὲ ἡ ἀλήθεια αὕτη ἰσχύει καί περὶ τῆς θαλασσοκρατείας Ἄγγλιας, ἦτις, φαίνεται, κατ' ἀκολουθίαν τῶν δηλώσεων ἰδίῳν διαπρεπῶν καὶ ἀρμοδίων τέκνων καὶ ἀλλεπαλλήλων κατ' αὐτὰς ἀτυχημάτων καὶ αὐτῆ ἠρξάτο ἠδῆ διασκεπτομένη, εἰ προπόντως ἐξακολουθεῖ φέρουσα τὸ τῆς θαλασσοκρατείας ὄνομα. Πράγματι δὲ ἐπιτρέπεται ἡμῖν ν' ἀμφιδάλωμεν, εἰ τὸ Ἡνωμένον βασίλειον, ἐν τῇ βρετανικῇ ἀλαζονείᾳ αὐτοῦ μὴ θελήσῃ νά ἐννοήσῃ ὅτι κατὰ τὴν τελευταίαν δεκαπενταετίαν ἀνεφάνισαν οἱ σοβαρῶς βουλευθέντες ν' ἀφαιρέσωσιν ἀπ' αὐτοῦ τὸ μονοπώλιον τῆς ναυτικῆς παντοδυναμίας, μηδὲ νά παρακολουθήσῃ τὰς νεωτέρας προόδους τῆς κατὰ θάλασσαν πολεμικῆς, ἀποκοιμηθὲν δὲ ὑπὸ τὴν ναρκωτικὴν σκιάν τῶν παλαιῶν δαφνῶν αὐτοῦ καί ἐπιτρέψῃ τοῖς ἀντιζήλοις αὐτοῦ ἔθνεσι νά ὑπερβάλλωνται αὐτὸ ἐν τῇ ναυτικῇ συγκροτάσει, θὰ ἠδύνατο νά κατέλθῃ, οὐχὶ νικηφόρος, ἀλλ' εὐσχήμως τοῦλάχιστον εἰς ἀγῶνα ναυτικόν. Οὕτως ἐπαρκῶς ἐξηγεῖται ἢ πρὸ τῆς συντόνου καὶ εὐσταθοῦς ἐνεργείας τῆς Γαλλίας ὑποχώρησις τῆς Ἄγγλιας καὶ ἡ μετ' αὐτὴν συνυποχώρησις τῶν πελατῶν αὐτῆς Σιαμαίων. — Ἀλλὰ τὸ ἐντεῦθεν, ἐκ τῆς ἀποκαλύψεως δηλαδὴ ταύτης τῆς βρετανικῆς ἀδυναμίας ἀπέναντι τῆς γαλλικῆς ἀκμῆς, προκύπτει ὁ σχετικὸν πρὸς τὴν διεθνή πολιτικὴν συμπέρασμα εἶνε μείζονος σπουδῆς ἄξιον. Ὁ γαλλορωσικὸς σύνδεσμος, καὶ ἠδῆ ἱκανῶς τὴν ὑπεροχὴν τῆς δυναμῆς αὐτοῦ αἰσθανόμενος ἐκ τοῦ καταλαδόντος τοῦ ἐν Βερολίνῳ φόβου, ἐκδηλουμένου μὲν ὑπὸ τῆς κατεχοῦσης αὐτοῦ ἀκατασχέτου μανίας τῶν ἐξοπλισμῶν, καὶ ἰσχυρῶς δὲ καὶ ἀπροκαλύπτως ὁμολογουμένου ὑπ' αὐτῶν, μᾶλλον δὲ θαρρήσας ἐκ τῆς ἀπό τινος ἐν ταῖς σχέσεσι τῶν τῆν τριπλῆν συμμαχίαν συγκροτουσῶν Δυνάμεων διαφανομένης χαλαρώσεως, ὡς πρὸς τὴν Ἰταλίαν μὲν εὐχερῶς δικαιολογουμένης ὑπὸ τῶν οἰκονομικῶν περιστάσεων τῆς χώρας, ἢν πάντως φοβερὸν ἀπειλεῖ τὸ ψάσμα τῆς χρεωκοπίας, ὡς πρὸς τὴν Αὐστροουγγαρίαν δὲ ἐξηγουμένης διὰ τῶν τελευταίων δηλώσεων τοῦ κόμπος Καλνόκκ, θεραπεύσαντος μὲν ὡς ἠδύνατο τὴν ρωσικὴν φιλίαν καὶ ἐπενεγκόντος ἀξίαν πολλοῦ λόγου ἐμπορικὴν προσέγγισιν, ἀντιπολιτευτικῶς δὲ μᾶλλον πρὸς τὸ στρατιωτικὸν νομοσχέδιον τοῦ κόμπος Καπρίβι ἀποψηναμένου, ἀσφαλέστερον ἐτι κρατύνεται ἐν τῇ περὶ οὐθίσει αὐτοῦ ταύτῃ βλέπων καὶ τὴν βρετανικὴν δύναμιν, ἢν ὁ μαρκεσίος Σαλισβουρῆς καὶ ἡ γερμανικὴ πολιτικὴ οὕτως ἐγγύς τῇ Τριπλῇ παρέσθῃσαν, μὴ εἰσκομιζούσαν τῇ συμμαχίᾳ, εἰ ποτε πράγματι ὁ ἄρτι εἰς Ἄγγλιαν μεταβάς αὐτοκράτωρ Γουλιέλμος

κατόρθου νὰ προαγάγη μέχρι τούτου τὰς ἀγγλογερμανικὰς σχέσεις, μέγα ἐπικούρημα. Τὸ πρᾶγμα τοῦτο, μεγίστην συνεπαγόμενον πρόοδον καὶ πληρεστάτην ἐπιτυχίαν τοῦ ἐν Κρονστάδῃ ἐγκαινισθέντος ἔργου, ὅπερ κατὰ τὰς νεωτέρας ἐκ Πητρούπολεως εἰδήσεις ἐπαναλαμβάνεται προσεχῶς κατὰ τὸν αὐτὸν πανηγυρικὸν τρόπον διὰ τῆς εἰς Τουλῶνα μεταβάσεως τῆς ρωσικῆς μοίρας τῆς Μεσογείου, μεταβάσεως ἀναβληθείσης μὲν μέχρι τοῦδε ἕνεκα τεχνικῶν λόγων, ἴδως δὲ καὶ διὰ τὸν ἐν Γαλλίᾳ ἐσωτερικὸν σάλον, τὸν ἐπὶ τινα χρόνον ταράξαντα τὴν Δημοκρατίαν κατ' ἀκολουθίαν τοῦ παναμαίου σκανδάλου, γινομένης δὲ νῦν πιθανῶς ὡς τις ἀπάντησις πρὸς τὰς ἐνεργείας τοῦ αὐτοκράτορος Γουλιέλμου πρὸς ἀγγλογερμανικὴν προσέγγισιν, ἀναγκαιότεραν τῇ Γερμανίᾳ γενομένην μετὰ τὴν ἔκρηξιν τοῦ ἐμπορικοῦ ρωσογερμανικοῦ πολέμου, ἀλλοιοῖ ἔτι μᾶλλον τὴν ἐν τῇ διεθνῇ πολιτικῇ μεγάλῃν ἰέως ἐπιρροὴν τῆς Γερμανίας ὡς ἡγέτιδος ἰσχυροῦς συμμαχίας, ἐλπίζουσιν ἐν ἀνάγκῃ καὶ μείζονα ἔτι ἐνίσχυσιν διὰ τῆς προσχωρήσεως εἰς αὐτὴν καὶ τῆς νομιζομένης ἕως ἄρτι θαλασσοκρατείας Ἀλβιδῶνος, ὀριστικῶς δὲ τὸ κέντρον τῆς πολιτικῆς ἐν Εὐρώπῃ κατὰ τε γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν βαρύτερος μεταθέτει παρὰ τῷ γαλλορωσικῷ συνδέσμῳ. — Ποῖα πραγματικὰ ἀποτελέσματα ἐπὶ τῆς περαιτέρω ἐξελιζέως τῆς διεθνοῦς καταστάσεως τῆς Εὐρώπης δύναται νὰ ἔχη ἢ μεταθεσὶς αὐτῆς δειχθήσεται, ὅταν ἡ Ρωσία συμπληρώσῃ τὴν ὑπ' αὐτῆς νῦν διεξαγομένην γενικὴν στρατιωτικὴν ἀνοργάνωσιν καὶ ὅταν ἐν Γαλλίᾳ ἰδρωθῇ παγία τις πολιτικὴ κατάστασις κατ' ἀκολουθίαν τῶν ἐπιχειρῶντων ἐκλογῶν, αἵτινες ἐλπίζεται ὅτι θὰ παράσχωσιν αὐτῇ κυβέτησιν, ἐπὶ ὁμογενοῦς κοινοβουλευτικῆς δυνάμεως ἐρειδομένην καὶ δυναμένην νὰ ἐνεργῇ μετὰ τοῦ προσήκοντος κύρους, ὅπερ τὸ παρὸν ὑπουργεῖον δὲν ἠδυνήθη ἐν γένει ν' ἀσκήσῃ ἐν τῇ διαχειρίσει τῶν ἐσωτερικῶν πραγμάτων τῆς χώρας.

— Ἐν Ἰσπανίᾳ ἐπῆλθε γεγονός, πολλὴν δυνάμενον ν' ἀσκήσῃ ἐπιρροὴν ἐπὶ τῆς περαιτέρω ἐξελιζέως τῆς πολιτικῆς ἱστορίας τοῦ ἰβηρικοῦ τούτου κράτους. Ὁ διάσημος τῆς ἰσπανικῆς Βουλῆς ῥήτωρ, ὁ περικλεῆς τῆς δημοκρατικῆς μερίδος ἡγέτης Καστελάρ ἀπεχώρησεν ὀριστικῶς τοῦ πολιτικοῦ βίου, ὀρίσας μὲν τὸν διάδοχον αὐτοῦ ἐν τῇ ἡγεσίᾳ τοῦ κόμματος, κηρύξας δὲ ὅτι οὐδὲν οὐδεμιᾶς ἐφεξῆς ἐφημερίδος πολιτικῶν ἄρθρων δύναται νὰ θεωρῆται ὡς ἐξ αὐτοῦ ἀπορρέον. Ἄλλ' ἐκεῖνο, ὅπερ εἶναι σπουδῆς ἀξίον ἐν τῷ πολιτικῷ τούτῳ γεγονότι, εἶναι ἰδίᾳ ἡ αἰτία τῆς ἀποχωρήσεως ταύτης, μὴ ὑπαγορευομένης ὑπὸ λόγων ὑγείας, τοῦ ἐξόχου τῶν φιλελευθέρων ἰδεῶν θιασώτου μόλις τὸ ἐξικοστὸν ἔτος τῆς ἡλικίας ὑπερδάντος ἢ αἰτία αὐτῆ εἶνε ἡ συναίσθησις, ὅτι μετὰ τὴν ὑπὸ τῆς μοναρχίας ἐξασφάλισιν τῇ χώρᾳ κανονικοῦ βίου καὶ οὐσιωδῶν πολιτικῶν ἐλευθεριῶν, ἐδραζομένων ἐπὶ τῆς καθολικῆς ψηφοφορίας, ἐκλείπει πᾶς λόγος ἐξακολουθήσεως τοῦ κατὰ τῆς δυναστείας πολέμου. Ὁ κ. Καστελάρ μετὰ τεσσαρακονταετῆ κρατερὸν ἀγῶνα ὑπὲρ τῆς πολιτικῆς προόδου τῆς πατρίδος αὐτοῦ οὐ μόνον δὲν εἶδε πραγματούμενον τὸ ἰδεῶδες τοῦ πολιτικοῦ αὐτοῦ βίου, ἀλλὰ τούναντιον αὐτὸς μὲν ἐπλήσθη ἀπογοιτεύσεων, ἢ χώρα δὲ

ὑπὸ τὸ μοναρχικὸν σκῆπτρον ἀπέλαυσε πάσης τῆς δυνατῆς εὐημερίας καὶ εἰρήχθη ὀριστικῶς εἰς τὴν ὁδὸν τῆς ἀσφαλοῦς πολιτειακῆς αὐτῆς ἀναπτύξεως. Ἄνῃρ εὐδυνειδίπτος, δὲν ἐφρόνησε πρέπον νὰ ἐξακολουθῇ πολεμῶν μὲν σύστημα ἐπωφελεῶς γενομένου τῇ χώρᾳ, ὑπερμαχῶν δὲ ἀρχῶν, ὧν ἡ πραγματώσις εἰς ἀπωτέραν ὀσημέραι ἐποχὴν ἀναβάλλεται ἢ ἀλλὰ καὶ μὴ θέλων ἐν τῷ γήρατι ἦδη νὰ γένῃται ἐξωμότης τῶν πολιτικῶν ἀρχῶν τοῦ ὅλου βίου αὐτοῦ διὰ μεταστάσεως εἰς τὸ μοναρχικὸν κόμμα, προὔτιμησε ν' ἀποχωρήσῃ ὅλως τοῦ πολιτικοῦ βίου καὶ νὰ ἐπιδοθῇ εἰς τὰς προσφιλεῖς αὐτῷ φιλολογικὰς καὶ καλλιτεχνικὰς ἐνασχολήσεις. Τὸ λαμπρὸν τοῦτο εὐδυνειδίπτος παράδειγμα πόσον φρονίμως θὰ ἐπράττον ἂν ἐμιμοῦντο καὶ οἱ ἐν ἀντιθέτῳ θέσει ἐν Γαλλίᾳ εὐρισκόμενοι εὐάριθμοι μοναρχικοί, πεθόμενοι ἐπὶ τέλους ὅτι ἀνεμον θρωῶσιν ἐξακολουθοῦντες τὸν κατὰ τῆς δημοκρατίας ἀγῶνα, ἀφοῦ καὶ αὐτοὶ οὔτοι ὁμολογοῦσι τὰς ὑπὸ τὸ πολίτευμα τοῦτο γενομένας καταπληκτικὰς προόδους τῆς πατρίδος αὐτῶν.

E. M. M.

ΦΥΡΔΗΝ ΜΙΓΔΗΝ.

Σπουδαιότατων ἐπιστημονικῶν συγγραμμάτων γενήσεται προσεχῶς ἢ δημοσίευσιν ἐν Ἀθήναις, εὐρισκομένων ταῦν ὑπὸ τὰ πειστήρια. Ὁ διαπρεπὴς καθηγητὴς τῆς Γεωλογίας ἐν τῷ ἐθνικῷ τῆς Ἑλλάδος πανεπιστημίου κ. Κ. Μητσόπουλος ἐκδίδωσι δύο μεγάλα ἔργα, Ὁρυκτολογίαν καὶ Γεωλογίαν. Ἀνολογιζόμενοι τὰς σοφὰς ἐπιστημονικὰς μελέτας τοῦ ἄλλοτε ἐκδότου σπουδαιότατου μὲν καὶ ὠφελιμωτάτου ἀλλ' ἀτυχῶς ἐλλείψει ἐλαίου σβεσθέντος περιοδικοῦ συγγραμματος Προμηθεῖως χεῖρον ἐστὶν ὅτι ἡ πτωχὴ ἀληθῶς ἐν συγγραμμάσει ἐπιστημονικοῦς φιλολογίας ἀναγράφει ἐν τῷ δέλτῳ αὐτοῦ ἐπιφανέσει γράμμασι τὰ ἔργα ταῦτα, ἅπερ θὰ τύχῃσι πεποίθημεν τῆς δευτέρας προσοχῆς καὶ ὑποστηρίξεως.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ.

Σάββατον, 25 ἰουλίου.

Ἡ ἔδομας αὕτη, καθ' ἣν ἐγένετο ἡ δεκαετηθήμερος ἐκκαθάρισις ἐν τῷ ἐνταῦθα χρηματιστηρίῳ, ὑπῆρξεν ἀξιοσημείωτος διὰ τὴν σταθερότητα τῶν τιμῶν τῶν ὀθωμανικῶν χρεωγράφων, ὡς καὶ τῶν μετοχῶν τῆς αὐτοκρατορικῆς Τραπ ἕξης καὶ τοῦ Μονοπωλείου, καίτοι τὰ γινόμενα reports ἦσαν σχετικῶς ἀκριβὰ, τοῦ μὲν Γενικοῦ χρέους γρ. 51.75, τοῦ δὲ Μονοπωλείου γρ. 37 1/4 καὶ τῶν ὁμολογιῶν τῶν Σιδηροδρόμων 0,22 1/2. Πρὸ πάντων ὅμως ἀξία σημειώσεως εἶναι ἡ ὑπερτίμισις τοῦ Ὁσμανιῆ, τὸ ὁποῖον χθὲς ἐτιμᾶτο 87 1/8 καὶ τοῦ ὁποῖου οἱ τίτλοι κατέστησαν σπάνιοι ἐν τῇ ἡμετέρᾳ ἀγορᾷ, ἐξ οὗ καὶ κατὰ τὴν ἐκκαθάρισιν ἐπληρώθη γρ. 2 1/2 reports, ἥτοι πρόστιμον ἐπὶ μὴ παραδόσει τίτλων. Ἡ σταθερὰ ὑποστήριξις τῶν ὀθωμανικῶν χρεωγράφων ὀφείλεται κυρίως εἰς τὸ χρηματιστήριον τῶν Παρισίων, τὸ ὁποῖον ἤρξατο ἀναλαμβάνον τὴν προτέραν αὐτοῦ ζωνρότητα, γενομένων εὐκολιῶν τιμῶν εἰς τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ ἐπὶ τῶν πράξεων τοῦ χρηματιστηρίου φόρου. Κατὰ τὴν ἔβδομάδα ταύτην ἐγένετο καὶ ἡ κλήρωσις τῶν ὁμολογιῶν τῶν σιδηροδρόμων Ρωμυλίας, ἀλλ' ἢ

τύχη δὲν πύνονσε τὴν φερόν, ταύτην τὴν ἡμετέραν ἀγοράν, διότι ἐκ τῶν 46190 ὁμολογιῶν, ὅσαι ἀγορασθεῖσαι εἰς λ)σμὸν τοῦ χρεωλυτίου, ὑπάρχουσιν ἤδη εἰς τὸ ταμεῖον τοῦ Δημοσίου χρέους. ἐκλήρωθησαν 8 μὲν χρεωλυτικῶς, μία δὲ μετὰ βραβεῖου 1000 φρ. Ἐνῶ ἐκ τῶν αὐτῶν ὁμολογιῶν ἐκλήρωθησαν ἀπὸ τῆς 1ης μαρτίου, ἤτοι κατὰ τὰς δύο προηγουμένας κληρώσεις, 29 μὲν ὁμολογίαι χρεωλυτικῶς, 2 δὲ μετὰ βραβεῖου ἐκ 2,000 φρ. Ἐπίσης ἐκ τῶν 26,000 προμεσῶν, ὅσαι ἐπωλήθησαν παρὰ διαφόρων κατὰ τὴν παροῦσαν κλήρωσιν, ἐκλήρωθησαν 7 — 8 καὶ αὗται χρεωλυτικῶς. Καὶ κατὰ τοῦτο λοιπὸν ἐξεδήλωσε τὴν καθ' ἡμῶν δυσμένειαν αὐτῆς ἡ τύχη, πολλὰς ἐλπίδας ματαιώσασα καὶ πολλὰ διαλύσασα ἐρηγορῶτων ὄνειρα.

Ἡ ἐπανάληψις τῶν ἐργασιῶν ἐν τῷ χρηματιστηρίῳ τῶν Παρισίων κατὰ τὴν νεκρὰν ταύτην λεγομένην ἐποχὴν καὶ μετὰ τὴν προλαβοῦσαν πολὺμηνον στασιμότητα δύναται νὰ θεωρηθῆ αἰσιος οἰωνός διὰ τὸ μέλλον καὶ νὰ ἀναγεννήσῃ τὰς ἐλπίδας τῶν χρηματιστῶν, πρὸ πάντων δὲ τῶν ἡμετέρων, οἱ ὅποιοι τὴν τέως στασιμότητα ἐθεώρησαν διαρκῆ μαρσμὸν καὶ τοῦτ' αὐτὸ καταστροφὴν τοῦ ἡμετέρου χρηματιστηρίου, φοβερῶς ἐξασθενήσαντος ἐκ τῶν ἐγναειλημμένων ζημιῶν. Τοῦτο ἡδύνατο νὰ εἶναι ἀληθές, ἂν ἡ κίνησις τοῦ χρηματιστηρίου ἐξήρτητο παρ' ἡμῶν. Εὐτυχῶς ὅμως καὶ τώρα, ὡς καὶ πάντοτε, ἡ χρηματιστικὴ κίνησις δίδεται ἐκ τῶν μεγάλων εὐρωπαϊκῶν χρηματιστηρίων, καὶ μάλιστα τοῦ τῶν Παρισίων, τὸ ὁποῖον σήμερον εἶναι τὸ βαρόμετρον τῆς κινήσεως τῶν τουρκικῶν χρεωγράφων καὶ ἀξιών. Ὅπως δὲ κατανοηθῆ ἡ ἰσχὺς καὶ ὁ γλοῦτος τοῦ γαλλικοῦ χρηματιστηρίου, παραθέτομεν στατιστικὰς τινὰς πληροφορίας, ὡς παραλαμβάνομεν ἐκ τινος ὑπομνήματος τοῦ κ. Neymarck. Κατὰ τὴν στατιστικὴν ταύτην ὑπάρχουσιν ἐν Γαλλίᾳ 80 δισεκατομμύρια γαλλικὰ καὶ ξένα ἀξία, ἀποφέρουσαι ἐτησίως 4 δισεκατομμύρια φρ., αὐξάνοντα τεραστίως τὸν γλοῦτον καὶ τὴν ἐργασίαν τοῦ γαλλικοῦ λαοῦ, διότι, ὡς λέγει ὁ Levasseur, «ὅσον περισσότερα τὰ κεφάλαια, τόσον περισσότερα ἡ ἐργασία». Γνωστὸν δὲ ὅτι ἐν Γαλλίᾳ ὁ γλοῦτος δὲν συγκεντροῦται εἰς ὀλίγας χεῖρας, ἀλλ' εἶναι καὶ οὗτος δημοκρατικὸς, ὅσον καὶ τὸ πολίτευμα τοῦ μεγάλου καὶ εὐδαίμονος ἐκείνου κράτους. Κατὰ τὴν αὐτὴν στατιστικὴν ἐν τῷ χρηματιστηρίῳ τῶν Παρισίων γίνονται κατ' ἔτος 100 — 120 δισεκατομμύρια πράξεων, τέσσαρες δὲ χιλιάδες ἀνθρώπων ἐνασχολοῦνται εἰς τὴν διαπραγματεύσιν χρεωγράφων καὶ ἄλλων ἀξιών ἐν τῷ χρηματιστηρίῳ. Τοσαῦτα λοιπὸν κεφάλαια εἶναι ἀδύνατον νὰ μείνωσι διαρκῶς ἀργὰ, καὶ τοσαῦτη χρηματιστικὴ δύναμις εἶναι ἀδύνατον νὰ σταθῆ.

Ἡ παρὰ τῆς Ἀγγλικῆς Τραπεζῆς γενομένη ἕψωσις τοῦ τόκου τῆς προεξοφλήσεως ἀπὸ 2 1/2 εἰς 3 0/0 ἀποδεικνύει ὅτι οἱ ἐν Ἀγγλίᾳ ἤρξαντο λαμβάνοντες προφυλακτικὰ μέτρα πρὸς διατήρησιν τοῦ χρυσοῦ ἐν ἡ περιπτώσει, καταργουμένου ἐν Ἀμερικῇ τοῦ νόμου τοῦ Σέρμαν, οὐ μόνον παύσῃ ἡ ἐκείθεν ἀποστολὴ τοῦ χρυσοῦ, ἀλλὰ καὶ ζητηθῆ τοιοῦτος ἐξ Εὐρώπης πρὸς συμπλήρωσιν τῶν κενῶν, ὅσα ὑπάρθῃ μέχρι τοῦδε τὸ δημόσιον ταμεῖον τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν.

Ὁ μεταξὺ Ρωσίας καὶ Γερμανίας τελωνειακὸς πόλεμος ἐξακολουθεῖ ζωηρῶς ἀπασχολῶν πάντα τὸν εὐρωπαϊκὸν τύπον, θεωρεῖται δὲ καὶ τοῦτο ὡς ἐν τῶν ἐν τῷ πολιτικῷ καὶ οἰκονομικῷ ὀρίζοντι μελάνων σημείων, καὶ ὡς συντελοῦν εἰς τὸν μαρσμὸν τοῦ χρηματιστηρίου τοῦ Βερολίνου τοσοῦτω μάλλον, ὅσῳ ἡ Ρωσία ἐξακολουθεῖ ἀποσύρουσα τὰ ἐν ταῖς γερμανικαῖς Τραπεζαῖς κατατεθειμένα κεφάλαια αὐτῆς. Ἐλπίζεται ὅμως ὅτι ὁ τελωνειακὸς οὗτος πόλεμος δὲν θὰ παραταθῆ ἐπὶ πολὺ, ἀλλ' ὅτι θὰ καταλήξῃ εἰς τὴν ταχεῖαν συνομολογήσιν ἐμπορικῆς συνθήκης, ὡς ἀπαιτοῦσι τὰ ἀμοιβαία συμφέροντα τῶν δύο μεγάλων καὶ γειτόνων ἐθνῶν. Τὰ συμφέροντα ταῦτα ἀποδεικνύονται ἐκ τῶν ἀριθμῶν, οὗς δημοσιεύουσιν αἱ γερμανικαὶ ἐφημερίδες. Κατὰ τὰς μέχρι τοῦ 1891 στατιστικὰς αἱ μὲν ἐκ Γερμανίας εἰς Ρωσίαν ἐξαγωγαι ἀνῆρχοντο εἰς 114,074,000 ρούβλια, αἱ δὲ ἐκ Ρωσίας εἰς Γερμανίαν εἰς 191,527,000. Κατὰ τὰς στατιστικὰς ταύτας ἡ Γερμανία εἰσάγει ἐκ Ρωσίας πολλῶν πλείονα τῶν ὅσα ἐξάγει. Σημειωτέον ὅμως ὅτι τὰ μὲν ἐκ Γερμανίας εἰς Ρωσίαν εἰσαγόμενα εἰσὶ κατὰ τὸ πλεῖστον βιομηχανικὰ προϊόντα, ἐνῶ τὰ ἐκ Ρωσίας εἰς Γερμανίαν εἰσὶν ἀποκλειστικῶς σχεδὸν γεωργικὰ· ἐπομένως ἡ ζημία τῆς Γερμανίας εἶσται μεγαλντέρα, καθὸσον μάλιστα διὰ τοῦ εἰς Γαλλίαν παραχωρηθέντος κατωτέρου ὅρου τοῦ δασμολογίου τὰ βιομηχανικὰ προϊόντα τῆς Γαλλίας θὰ προτιμῶνται τῶν τῆς Γερμανίας.¶

Περὶ τῶν ἑλληνικῶν χρεωγράφων οὐδὲν ἄλλο ἔχομεν νὰ σημειώσωμεν, εἰ μὴ ὅτι μετὰ τὰς γενομένας ἀναγκαστικὰς πωλήσεις κατὰ τὴν τελευταίαν ἐκκαθάρισιν τοῦ χρηματιστηρίου τοῦ Λονδίνου ἐπύλλθην ὀμαλὴ τις κατάστασις, καὶ τις βελτιώσις τῶν τιμῶν πρὸ πάντων εἰς τὰς μετοχὰς τοῦ μονοπωλίου, αἱ ὁποῖαι ἤρξαντο αὖθις υπερτιμῶμεναι τῶν δανείων τοῦ 1881 καὶ 1884. Οὕτω ταῦτα μὲν σημειοῦνται σήμερον 37 τὸ πρῶτον καὶ 35 1/2 τὸ δεύτερον, ἐνῶ τὸ μονοπώλιον σημειοῦται 41, τὸ δὲ τάγιον 29. Καθ' ἃ γράφουσιν ἐκ Λονδίνου, ἡ εἰδησις περὶ ταχεῖας συγκλήσεως τῆς ἑλληνικῆς Βουλῆς εἶχε συντελέσῃ εἰς τὴν βελτιώσιν τῶν τιμῶν, νέαν δὲ ψυχρότητα προκαλεῖ ἡ εἰς τὸν οἰκτάτριον ἢ νοέμβριον ἀναβολή.

Ν. ΦΩΤΙΑΔΗΣ.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Η ΤΟΥΡΚΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ, ἥτοι ἡ εὐγενῆς ἐκμάθησις τῆς πλουσίας Ὀθωμανικῆς γλώσσης, χάριν τῶν ἐρημεμένων τῆς ἀναγκαιοτάτης αὐτῆς σπουδῆς ἡμετέρων, ὡς γλώσσης τοῦ κράτους ἐπιστήμου, ἐκδίδεται τὸ πρῶτον μεθοδικῶς, ὑπὸ Παύλου Μελετοπούλου Τεῦχ. Α'. Ἐν Κωνσταντινουπόλει 1893, 8ον σελ. β' + 118. Τιμ. γρ. ἀργ. 12.

Ὁ ἐπιθετικὸς ΧΡΥΣΟΣΘΕΝΗΣ ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ

Κωνσταντινουπόλεως-Πέραν Τυπολитоγραφικῶν ΚΕΟΛΟΓΟΥ